

Leena Simonen

**Hyvän elämän tunnuspiirteet
Jyllin Kodin YhteisöKodissa**

Opinnäytetyö

Syksy 2013

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö, Seinäjoki

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijä: Leena Simonen

Työn nimi: Hyvän elämän tunnuspiirteet Jyllin Kodin YhteisöKodissa

Ohjaaja: Katariina Perttula

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 83

Liitteiden lukumäärä: 9

Tiivistelmä

Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia laadullisella tutkimusmenetelmällä Jyllin Kodin senioreiden, henkilökunnan ja hallituksen jäsenien näkemyksiä ja kokemuksia siitä, mitä on seniorin hyvä elämä, mikä edistää ja mikä estää seniorin hyvää elämää Jyllin Kodin asumis- ja palvelukeskuksessa. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä tutkittiin henkilökunnan näkemyksiä siitä, kuinka seniorin hyvä elämä toteutuu ja mitkä asiat henkilökunta nostaa kehityskohteiksi. Tutkimusta tullaan käyttämään Jyllin Kodilla syksyllä 2013 aloitettavassa yhteisökotien palvelumuotoilun uudelleen rakentamisessa.

Laadullinen tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelemalla viittä senioria ja kahta hallituksen jäsentä. Henkilökunnan näkökulmat kerättiin Jyllin Kodilla käytössä olevan JJS- trainee-kyselyn kautta.

Tutkimus osoitti, että seniorin hyvän elämän kannalta on tärkeää mahdollistaa seniorin omien voimavarojen käyttö. On tärkeää tukea hänen mahdollisuuttaan olla mukana yhteisökodin toiminnassa. Hyvän elämän edellytykseksi koettiin läheiset ihmissuhteet ja omahoitaja sekä vierailut. Seniorin valintoja ja päätöksentekoa tulisi mahdollistaa yhteisökodin toiminnan suunnittelussa sekä seniorin hoitoa koskevissa asioissa. Mielekästä elämää tukevat erilaiset virikkeet, juhlat, tapahtumat, seniorin omaehtoinen tekeminen ja luontokokemukset. Turvallisuutta seniorilla luovat tutut rutiinit ja henkilökunnan läsnäolo. Tutkimus antoi tärkeää tietoa Jyllin Kodin palvelutoiminnan uudelleen muotoiluun, jotta lupaus hyvästä elämästä Jyllin Kodin senioreille voidaan täyttää vielä entistä paremmin.

Asiasanat: hyvä elämä, seniori, yhteisöllisyys, voimavarat

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Social Work

Author/s Leena Simonen

Title of thesis Characteristics of a good life in Jyllin Kodit Community House

Supervisor (s) Katariina Perttula

Year: 2013   Number of pages: 85   Number of appendices: 9

The objective of this study was to investigate with a qualitative research method the views of Jyllin Koti's seniors, staff and members of administration about what a good life of a senior is like, what promotes and what prevents a good life of a senior in Jyllin Koti's living- and service center. The views of the staff were investigated using the quantitative research method. I investigated the views of the staff regarding how it would be possible to give a good quality of life for a senior and what the staff considers that needs upgrading. The research will be used in the service redesign of community homes in Jyllin Kodit fall 2013.

Good qualitative research material was collected by theme interviewing five seniors and two members of the administration. Views of the staff were collected via JJS- trainee- inquiry used at Jyllin Kodit, 21 workers took part in the inquiry. The quantitative study was collected using a staff structured JJS- trainee questionnaire tool. The answer percentage of the questionnaire was 37,3.

The study pointed out that in a good senior life, it is important to make possible for the seniors to use their own resources. In addition it is important to support their chances to take part in activities of the community home. It appeared that perquisites of a good life are close human relationships, personal nurse and regular visits. It should be made possible for seniors to take part in planning of community house activities and things related to their care.

Things that support a pleasant life are parties, events, volunteer activities for the seniors and experiences in nature. Things that create safety for the senior are known routines and presence of the staff. The study provided important information regarding the reformation of the service activities of Jyllin Kodit, so that Jyllin Kodit keeps their promise to offer a good life for seniors.

Keywords: good life, senior, community, resource

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
SISÄLTÖ	4
Taulukko- ja kuvioluettelo	6
1. JOHDANTO.....	7
2. JYLLIN KODIN SENIOREIDEN ASUMIS- JA PALVELUKESKUS.	10
3. HYVÄ ELÄMÄ	13
3.1 Hyvä elämä eri tieteenalojen määrittämänä	13
3.2 Elämän tarkoituksellisuus ja merkityksellisyys	15
4. HYVÄN ELÄMÄN EDISTÄMINEN	18
4.1 Voimavaralähtöisyys hyvää elämää edistämässä.....	18
4.2 Logoterapia hyvää elämää edistämässä.....	21
4.3 Yksilöllisyyden huomioiminen hyvää elämää edistämässä	23
4.4. Yhteisöllisyys hyvää elämää edistämässä	26
4.5 Yhteisöllisen hoitotyön mallin keskeiset periaatteet	28
5. TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	31
6 TUTKIMUSMENETELMÄ.....	32
6.1 Laadullisen aineiston kerääminen teemahaastatteluna	33
6.1.1 Laadullisen aineiston kerääminen ryhmätyönä yksiköittäin	35
6.1.2 Laadullisen tutkimusaineiston analysointi	36
6.2 Määrällinen aineiston kerääminen henkilökunnalta ja aineiston analysointi	37
6.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	40
7. LAADULLISEN AINEISTON TUTKIMUSTULOKSET	43
7. 1 Turvallisuus hyvän elämän edellytyksenä.....	43
7.2 Yksilöllisyys hyvän elämän edellytyksenä.....	45
7.3 Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus hyvän elämän edellytyksenä	47
7.4 Valintojen ja päätöksenteon mahdollisuus hyvän elämän edellytyksenä ...	50
7.5 Mielekäs elämä hyvän elämän edellytyksenä	54
8. MÄÄRÄLLISEN AINEISTON TUTKIMUSTULOKSET	59

8.1 Seniorin hyvän elämän toteutuminen itsemääräämisoikeuden näkökulmasta	59
8.2 Seniorin hyvän elämän toteutuminen tasa-arvoisuuden näkökulmasta.....	62
8.3 Seniorin hyvän elämän toteutuminen yhteisvastuullisuuden näkökulmasta.....	64
8.4 Henkilökunnan näkemykset kehittämisalueista hyvää elämää tavoiteltaessa Jyllin Kodilla	67
9. JOHTOPÄÄTÖKSET	70
10. POHDINTA.....	77
LÄHTEET	80
LIITTEET	83

Taulukko- ja kuvioluettelo

Taulukko 1. Yhteenveto senioreiden turvallisuudesta	45
Taulukko 2. Yhteenveto senioreiden yksilöllisyydestä.	47
Taulukko 3. Yhteenveto senioreiden sosiaalisista suhteista ja vuorovaikutuksesta. .	49
Taulukko 4. Yhteenveto senioreiden valintojen ja päätöksenteon mahdollisuuksista.	53
Taulukko 5. Yhteenveto senioreiden mielekkästä elämästä.	58
Taulukko 6. Itsemääräämisoikeutta kuvaavien vastausten yhteenveto.....	61
Taulukko 7. Itsemääräämisoikeutta kuvaavat kysymykset, jotka ovat esitetty negatiivisessa muodossa.....	62
Taulukko 8. Tasa-arvoisuutta kuvaavien vastausten yhteenveto.....	64
Taulukko 9. Yhteisvastuullisuutta kuvaavien vastausten yhteenveto.....	66
Taulukko 10. Kehityskohteet yhteisöllisen hoitotyön mallin jaottelun mukaisesti. .	69
Kuvio 1. Yhteisohoidon mallin keskeisten periaatteiden yhteys hyvän elämän tunnuspiirteisiin ja niitä kuvaavia yhteisiä, konkreettisia ilmauksia. Tunnuspiirteet nousivat esiin tämän tutkimuksen keskeisenä tutkimustuloksena.....	76

1. JOHDANTO

Viime vuosina on alettu yhä enemmän keskustelemaan senioreiden hyvästä elämästä ja parhaita asiantuntijoita hyvää elämää määrittelemään ovat seniorit itse. Julkisessa keskustelussa hyvän elämän määrittely on tärkeää. Seniorit ovat ja tulevat olemaan monimuotoinen joukko, jonka johdosta tulee nähdä yksilön hyvä ja yhteisön hyvä hyvää elämää tarkasteltaessa. Siihen, mitä iäkkäät ihmiset itse pitävät tärkeänä, ei ole yhtäläistä vastausta. Vanhustyön lehdessä Pirkko Karjalainen (2013, 4) kiteyttää mielestäni hyvin hyvää elämää toteamalla, että *”kukapa meistä ei haluaisi elää hyvää elämää”*.

Seniorin hyvän elämän jatkuvuus nousee keskusteluissa esiin monesti silloin, kun seniorin toimintakyky heikentyy. Toimintakyvyn heikkenemisen johdosta usein myös seniorin asumisen vaihtoehdot tulevat mietittäväksi. Mietittäväksi tulevat, miten hyvä elämä turvataan? Vilkon (2008, 8) mukaan länsimaisessa hyvinvointivaltiossa ihmiset haluavat vanhetessaankin jatkaa itsenäistä omassa päätäntävallassa olevaa elämää. Vanhuspoliittisissa kirjauksissa näkökulmana on, että seniori ei halua muuttaa minkäänlaiseen hoivaa tarjoavaan paikkaan. Keskusteluissa asumismuotona puhutaan ensisijassa vain seniorin yksityiskodista jättäen herkästi pois muut vaihtoehtoiset asumisen mallit. Tämä keskustelu saattaa jättää huomioida hyvän elämän elementtejä, joita palveluasuminen voi tarjota. Hyvää elämää tulisi voida viettää myös asumispalveluissa. Tulisi huomioida, että kodin merkitys ja tärkeinä pitämämme asiat voivat vaihdella myös seniorin elämässä. Vanhetessa avun läheisyys ja toive itsenäisestä elämästä turvallisessa yhteisössä voi merkitä seniorille enemmän kuin koti, jossa hän on aiemmin elänyt ja joka on kodiksi muovautunut.

Ikääntyneiden palveluita kehitettäessä ja eri asumisvaihtoehtoja mietittäessä tulisi miettiä ikääntyneen elämää kokonaisvaltaisesti. Palvelut tulisivat olla sellaisia, että ne tukevat, ylläpitävät ja edistävät ikäihmisen mahdollisuutta kokea elämä tarkoitukselliseksi ja merkitykselliseksi. Toimintakyvyn heikkoudet tai asumisen muutokset tai muut syyt eivät saisi olla esteenä hyvän elämän toteutumiselle. Yhteiskun-

nassamme käydään yhä kiivaammin keskustelua siitä, miten ja missä seniorin olisi hyvä elää elämänsä loppuvuodet. Mitä asioita tulisi huomioida esimerkiksi hoidon piirissä olevien senioreiden kohdalla, että he tuntisivat elämänsä elämisen arvoiseksi toimintakyvyn tai elinympäristöjen muutoksista huolimatta? Ikääntyessä on vaara, että erilaiset toimintakyvyn ja elämän muutokset voivat johtaa siihen, että seniori kadottaa elämänsä tarkoituksen ja merkityksen. Näiden johdosta voi myös toivoa elämässä hävitä.

Heinäkuussa 2013 voimaan astunut laki ikääntyneen toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista nostaa seniorin hyvään elämään oleellisesti kuuluvan osallisuuden keskeiseksi osaksi lakia. Osallisuus tulee näkyä muun muassa siinä, että seniorilla on mahdollisuus vaikuttaa hänelle järjestettävien sosiaali- ja terveystalvulujen sisältöön ja toteuttamistapaan sekä osaltaan päättää niitä koskevista valinnoista. (L 28.12.2012/980.)

Opinnäytetyöni aihe valikoitui yhteistyössä Jyllin Kodin toimitusjohtajan kanssa. Halusimme lähteä selvittämään Jyllin Kodin palvelulupausta hyvästä elämästä joten valitsin opinnäytetyöni aiheeksi hyvän elämän tunnuspiirteet Jyllin Kodin seniori- ja palvelukeskuksessa. Halusin selvittää, mitä seniorit, henkilökunta ja hallituksen jäsenet ajattelevat hyvästä elämästä ja miten se toteutuu Jyllin Kodilla. Aineiston keräsin sekä laadullisella että määrällisellä tutkimusmenetelmällä. Aineisto koostuu senioreiden ja hallituksen teemahaastatteluilta sekä henkilökunnan strukturoitujen ja avoimien kysymysten pohjalta. Tarkoituksena on käyttää opinnäytetyön tuloksia hyödyksi Jyllin Kodin yhteisökotien palvelumuotoilun kehittämisessä. Tutkimustulosten pohjalta tulen arvioimaan Jyllin Kodin palvelutoimintaa, mitkä asiat siellä tukevat seniorin hyvää elämää ja mitkä asiat estävät hyvän elämän toteutumista. Käytän työssäni sanaa seniori, koska Jyllin Kodin asukkaiden ikäkauma on laaja. Asukkaiden ikä vaihtelee 50- 95 vuotta täyttäneiden välillä. Niinpä ajattelen sen sopivan kuvaamaan Jyllin Kodilla asuvia asukkaita parhaiten.

Opinnäytetyöni keskeisin käsite on hyvä elämä. Hyvään elämään liittyy keskeisesti elämän tarkoituksellisuus ja merkityksellisyys, joita myös avaan teoriassa. Seniorilla voimavaralähtöisyys, logoterapeuttinen ajattelumalli, yksilöllisyyden huomioiminen ja yhteisöllisyys ovat menetelmiä, joiden ajattelen edistävän hyvää elämää.

Nämä olen myös valinnut teoriaan. Pysin löytämään näiden käsitteiden kautta tunnuspiirteitä siitä näkyvätkö nämä hyvän elämän tunnuspiirteet seniorin elämässä Jyllin Kodin yhteisökotien toiminnan tasolla. Yhteisöllisestä asumisesta ja yhteishoidon mallista Jyllin Kodilla on olemassa vahva tieto ja kokemus jo vuosien ajalta.

2. JYLLIN KODIN SENIOREIDEN ASUMIS- JA PALVELUKESKUS

Vuonna 1965 perustettu Jyllin Kodin senioreiden asumis- ja palvelukeskus sijaitsee Ikaalisissa. Jyllin Kodit tarjoaa ympärivuorokautista asumispalvelua valtakunnallisesti ja tukee avopalveluiden sekä jaksottaisen asumisen avulla senioreiden kotona asumista. Jyllin Kodin palvelutoiminta sisältää asumisen, tutkimuksen, ympärivuorokautisen hoidon, kuntoutuksen, ravitsemuksen ja puhtaanapidon. Senioreilla on mahdollisuus asua Jyllin Kodissa elinikäisen asumisen periaatteella.

Jalmari Jyllin Säätiön omistaman Jyllin Kodit Oy:n senioreiden asumis- ja palvelukeskuksen toiminta perustuu Jalmari ja Lyyli Jyllin tekemään testamenttiin. Testamentissa on ollut ehtona, että varallisuus tulee käyttää vanhuuden hyväksi. Säätiön arvoperusta on määritelty säädekirjassa siten, että se toimii kristillisessä hengessä ja toiminta tulee perustua lähimmäisen vastuuseen, josta on johdettu arvot välittäminen, suvaitsevaisuus ja hyväksyminen. Nämä arvot ja näiden arvojen perustalta johdetut toimintaperiaatteet ulottuvat kaikkiin säätiön ja Jyllin Kodin piirissä oleviin ja toimiviin henkilöihin, kuten asiakkaisiin, yhteistyökumppaneihin, työntekijöihin ja hallituksen jäseniin.

Arvot tulevat näkyä muun muassa Jyllin Kodin toiminnassa hyväksyvänä ja suvaitsevana ilmapiirinä, testamentissa uskotun palvelutehtävän ja muun muassa asiakkaiden meille uskoman palvelutehtävän arvostuksena. Arvot tulevat näkyä myös aitona lähimmäisestä välittämisenä. Jyllin Kodin palvelulupauksena on tarjota asukkailleen hyvä elämä ja arvokas kuolema. (Lehtonen 2004, 5.)

Yhteisökoteja on viisi ja ne ovat asukasmäärältään 12–16 paikkaisia. Yhteisökodit sijaitsevat kaikki päärakennuksessa. Seniorit tulevat asumaan Jyllin Kodille siinä vaiheessa, kun kotona asuminen toimintakyvyn alenemisen vuoksi ei enää ole mahdollista omassa kodissa. Jyllin Kotiin valmistuu myös kolme uutta yhteisökotia keväällä 2014. Rakentamisen myötä Jyllin Kodin asukaspaikkaluku kasvaa nykyisestä 58 asukaspaikasta 103 asukaspaikkaan.

Jyllin Kodilla työntekijöinä toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset ja ravitsemuksesta huolehtivat ravintola- ja keittiöalan ammattilaiset. Jyllin Kodilla

tehdään myös alaan liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tästä toiminnasta vastaavat kehitys- ja koulutussuunnittelija ja yleisen viestinnän osalta tiedottaja. Molemmat tekevät yhteistyötä sekä Jyllin Kodin henkilöstön että yhteistyökumppaneiden kanssa. Jyllin Kodit Oy:n hallintoon puolestaan kuuluvat toimitusjohtaja, palvelupäällikkö ja taloudenhoitaja. Henkilöstöresurssit ovat 64 henkilötyövuotta.

Yhteisökotien hoitajat toimivat omahoitajaperiaatteella ja hallitsevat laaja-alaisesti asukkaille tehtävän toimintakyvyn arvioinnin sekä palvelusuunnitelman laadinnan. Palvelusuunnitelmissa huomioidaan kokonaisvaltainen toimintakyky fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen osa-alueiden näkökulmista.

Jyllin Kodin toiminnan ohjenuorana ovat säätiön säännöt ja niiden kautta luotu strategiatyöohjelma. Strategiatyöohjelman sisälle on luotu toimintajärjestelmä, jota kutsutaan kokonaisvaltaiseksi johtamisjärjestelmäksi. Johtamisjärjestelmässä on hyödynnetty muun muassa ISO-9000 laatujärjestelmää, Euroopan laatupalkintoperusteita, tasapainoitettua tulokorttia (BSC), ITE- itsearviointijärjestelmää sekä syväjohtamisen periaatteita. Kokonaisvaltaisella johtamisjärjestelmän toteuttamisella on merkitystä Jyllin Kodin toiminnan laatuun, asiakastyytyväisyyteen, palveluprosesseihin, työhyvinvointiin sekä toimijoiden keskinäiseen luottamukseen. Kokonaisvaltainen johtamisjärjestelmä sisältää sekä toiminnan suunnittelun, kehittämisen, toteuttamisen että arvioinnin. (Lehtonen & Koskela 2011, 24–25.)

Kokonaisvaltaisen johtamisjärjestelmän työkaluilla havainnoidaan toimintaympäristön muutokset ja odotukset, joita palvelutoimintaan kohdistuu. Jyllin Kodin johtamisjärjestelmän strategisena päätavoitteena on toimia vanhuuden hyväksi. Tavoitteena on palvelulupaus senioreille hyvästä elämästä ja arvokkaasta kuolemasta. Järjestelmässä on kuvattu myös strategiset teemat, jotka muodostuvat tavoitteiden, toimintaympäristön odotuksien ja tarpeiden kautta. Strategisia teemoja, joita Jyllin Kodilla on pitkäjänteisesti kehitetty, ovat muun muassa johtaminen, jaksaminen, palkitseminen, dementiatyö, kuntoutus ja rakentaminen. Näitä teemoja kehitetään koulutus- ja kehittämiskeskus JJS-traineen avulla. Strategisten teemojen kautta on syntynyt kasvua ja kehitystä. Kasvun ja kehityksen myötä Jyllin Kodit tähtää tavoitteeseen olla työhyvinvoinnin malliorganisaatio ja vanhustyön erikoisosaaja.

Opinnäytetyössä tulen tarkastelemaan Jyllin Kodin kokonaisvaltaista johtamisjärjestelmää palvelutoiminnan näkökulmasta. Palvelutoiminta pitää sisällään johtamisen, resurssit, toiminnan prosessit sekä tulokset, joiden kautta arvioidaan palvelu-

toimintaa. Tuloksia arvioidaan omistajan, asiakkaiden, prosessien ja yhteistyökumppaneiden avulla.

Opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida, näkyykö Jyllin Kodin palvelutoiminnassa asioita, jotka tukevat seniorin hyvää elämää hänen asuessaan Jyllin Kodin yhteisökodissa. Tulen tarkastelemaan seniorin elämää yhteisökodin päivittäisestä elämästä käsin, jolloin tarkastelun kohteeksi nousevat kokonaisvaltaisen johtamisjärjestelmän kuvauksessa palvelutoiminnan osuus. Jyllin Kodin toimintaideologiassa hyvä elämä tulisi näkyä johtamisessa, resursseissa, prosesseissa ja tuloksissa seuraavasti:

Hyvän elämän tavoitteen tukeminen tulisi näkyä koko henkilökunnan kaikessa toiminnassa, mitä seniorin hoitamiseen ja elämän tukemiseen liittyy. Johtajuudesta Jyllin Kodilla ajatellaan, että se ulottuu hallituksen jäsenestä yksittäiseen työntekijään ja jokaisella on omassa työtehtävässään johtajuuden vastuu. Tämä muun muassa tarkoittaa, että seniorin omahoitajalla on vastuu oman asukkaan palvelusuunnitelman laadinnasta, toteutuksen valvonnasta ja arvioinnista. Palvelutoimintaa koskevissa prosessikuvauksissa tulisi näkyä hyvää elämää tukevia asioita. Ne tulisi huomioida seniorin yksilöllisessä palvelusuunnitelmassa ja niiden toteutusta tulisi pystyä arvioimaan. Lisäksi yhteisökodin kaikkia resursseja tulisi arvioida siitä näkökulmasta, tukevatko ne aidosti seniorin hyvän elämän toteutumista yhteisökodissa. Tällaisia resursseja ovat erilaiset aineelliset tai materiaaliset resurssit, kuten tilat, välineet ja laitteet, ja aineettomat resurssit, kuten henkilöstö.

Jyllin Kodin kokonaisvaltaisen johtamisjärjestelmän sisälle on rakennettu toiminnan prosessien tulokortit, joiden avulla pystytään arvioimaan toiminnan tuloksia talouden, asiakkaan, toiminnan sekä henkilöstön näkökulmasta. Tulosten lisäksi toimintaa auditoidaan sekä arvioidaan asiakaskyselyillä ja henkilöstökyselyillä.

3. HYVÄ ELÄMÄ

Käsittelen hyvän elämän ensimmäisessä alaluvussa gerontologisen hoitotyön ja gerontologisen sosiaalityön määritelmiä ja niiden merkitystä hyvään elämään. Gerontologinen hoitotyö korostaa seniorin hyvinvointiin liittyviä asioita, kuten terveyttä ja toimintakykyä. Terveyttä ja toimintakykyä tuetaan, jotta seniori pystyisi elämään niiden heikentymisestä riippumatta mahdollisimman hyvää elämää. Gerontologisen sosiaalityön lähtökohtana on, että seniori on aktiivinen toimija omassa elämässään. Aktiivista toimijuutta tuetaan voimavaralähtöisen ja osallistuvan toiminnan avulla. Gerontologisessa sosiaalityössä seniori nähdään myös osana ympäröivää yhteisöä sekä yhteiskuntaa. Tärkeäksi osaksi muodostuu sosiaalinen vuorovaikutus, jota tukee seniorin oma elämäntarina. Molemmissa tieteenlajeissa on myös paljon yhteisiä määritelmiä ja painotuksia, jotka tukevat seniorin hyvää elämää.

Toisessa alaluvussa käsittelen elämän tarkoituksellisuutta ja merkityksellisyyttä ja niiden merkitystä hyvään elämään. Elämän tarkoituksellisuuden ja merkityksellisyyden ajattelen olevan seniorilla yhtä tärkeä asia, kuin kenellä tahansa ihmisellä. Näiden olemassaolon tärkeys saattaa jopa korostua seniorin joutuessa luopumaan tärkeistä asioista sekä elämäntilanteiden vaihtumisen takia. Seniorin hyvää elämää tuettaessa tulisi huomioida seniorin sen hetkinen kokemus oman elämän tarkoituksellisuudesta ja merkityksellisyydestä. Kirjallisuudessa näitä kahta sanaa käytetään osin päällekkäin ja tässä vaikuttaa osin myös tieteenala, jonka lähtökohdista näitä tarkastellaan.

3.1 Hyvä elämä eri tieteenalojen määrittämänä

Vanhustyön keskeinen päämäärä on turvata senioreille edellytykset hyvään elämään (Koskinen 2006, 7). Kuitenkin jokainen ihminen lopulta itse määrittelee sen, mikä on hyvää elämää, ja se on hyvin subjektiivinen kokemus. Hyvä elämä myös merkitsee eri ihmisille erilaisia asioita. Hyvää elämää arvioidessa voidaan kuitenkin ajatella, että kaikilla on samanlaiset perustarpeet. Näitä ovat muun muassa kohtuullinen toimeentulo, terveys, tarve tulla hyväksytyksi sekä tarve olla toisten

ihmisten kanssa. Näiden asioiden painotukset eri ihmisillä kuitenkin vaihtelevat elämässä eri aikoina.

Powell Lawton puhui 1980-luvulla ihmisen omaan kokemukseen perustuvasta hyvän elämän saavuttamisesta. Hän määritteli hyvän vanhenemisen ulottuvuuksiksi psyykkisen hyvinvoinnin, koetun elämänlaadun, komponentin käyttäytymisen ja objektiivisen ympäristön. Psyykkisessä hyvinvoinnissa on kysymys myönteisestä elämänasenteesta. Koettu elämänlaatu pitää sisällään subjektiiviset kokemukset perheestä, ystävistä ja toiminnasta. Komponentti käyttäytyminen tarkoittaa, että ikääntyneellä on hyvä terveys ja fyysinen toimintakyky. Lisäksi hänellä on paljon tietoja ja taitoja toimia itsenäisenä kansalaisena sekä kykyä olla vuorovaikutuksessa. (Koskinen 2006, 8–9.)

Gerontologisessa hoitotyössä keskeisinä tavoitteena ovat myös nämä Lawtonin hyvän elämän ulottuvuudet. Näiden tavoitteiden, kuten terveyden, toimintakyvyn, onnistuneen vanhenemisen ja hyvän elämänlaadun sisältä voidaan nähdä kokonainen kirjo arvoja. Arvot usein määrittelevät millainen on hyvä elämä ja mikä on tavoittelemisen arvoista senioreiden elämässä. Yleisesti näiden arvojen taustalta löytyy asioita, kuten itsemääräämisoikeus, omatoimisuus ja yhteisöllisyys sekä terveys ja toimintakyky. Nämä asiat seniorin elämässä voivat mahdollistaa hyvän elämän tavoitteiden toteutumisen. (Sarvimäki 2008, 28.)

Gerontologisen sosiaalityön keskeinen tehtävä on ikääntyneiden hyvinvoinnin ja hyvinvointia edistävien olosuhteiden tukeminen. Senioreiden hyvinvointia on eri tutkimuksissa tarkasteltu kysymällä heiltä itseltään merkityksellisiä asioita oman hyvinvointinsa kannalta. Tärkeimmiksi ovat nousseet terveys, perhesuhteet ja muut läheiset ihmissuhteet. Seniorit pitävät tärkeänä, että on mahdollisuus itse tehdä omaa elämää koskevia valintoja. Luonto ja koti koetaan myös tärkeiksi asioiksi. Iäkkäämmät seniorit pitävät merkityksellisinä asioina myös vakaumuksen ja uskonnon. (Kanaoja, Lähteinen & Marjamäki 2011, 234.)

Gerontologinen sosiaalityö on viimeaikoina korostanut erityisesti voimavaralähtöistä lähestymistapaa. (Kanaoja ym. 2011, 234–235.). Koskinen (2012, 21) jakaakin vanhuuden voimavarat neljään pääryhmään, joita ovat kollektiiviset, sosiokulttuuri-

set, ympäristöön liittyvät sekä psyykkiset ja henkiset voimavarat. Voimavara-ajattelu edistää seniorin hyvää elämää, ja tätä tulenkin tarkastelemaan luvussa 4.1.

Parhaillaan meneillään olevassa Ikäinstituutin Vanhuuden Mieli-hankkeessa kohdistetaan huomio ikäihmisten mielen hyvinvointiin ja voimavaroihin. Hankkeessa on haastateltu senioreita ja he ovat kuvailleet tärkeimmiksi voimavaroikseen muun muassa läheiset ihmiset, oman terveyden ja toimintakyvyn, harrastukset, luonnon ja palvelut. Voimavarojen kertymiseen vaikuttava tekijä haasteltavien mielestä oli vaikeista elämäntilanteista selviäminen. (Fried, Heimonen & Jokinen 2013, 44 – 45.)

3.2 Elämän tarkoituksellisuus ja merkityksellisyys

Hyvää elämää arvioidaan muun muassa tarkoituksellisuuden ja merkityksellisyyden kautta. Koskisen (2006, 7) mukaan tarkoituksellisuuden tunne onkin keskeinen hyvän elämän edellytys.

Hyvän elämän kriteerinä ajatellaan, että ihmisen elämällä tulee olla tarkoitus ja päämäärä. Elämän tarkoituksellisuudesta ajatellaan, että se tulee siitä, kun ihminen on saavuttanut jotakin hänelle merkittävää ja säilyvää toteuttamalla toiminnassaan erilaisia persoona-arvoja. Näitä persoona-arvoja kutsutaan esimerkiksi erilaisiksi hyveiksi. Seniorin ajatellaan olevan ainutkertainen persoona omine arvoineen ja pyrkimyksineen. Käytännössä seniorityössä hyvää elämää ei arvioida seniorin saavutusten perusteella. Seniorin hyvän elämän ajatellaan perustuvan seniorin ihmisarvon kunnioittamiseen ja sen vaalimiseen kaikissa tilanteissa. Tärkeitä persoona-arvoja on muun muassa, että seniori kokee elämänsä mielekkääksi ja elämisen arvoiseksi sekä itsensä hyväksytyksi ja tarpeelliseksi. Seniorin tulee osoittaa myös itse solidaarisuutta toisille ihmisille. (Koskinen, Aalto, Hakonen & Päivärinta 1998, 162.) Nämä persoona-arvot ja seniorin yksilölliset saavutukset sekä pyrkimykset elämässä tulisi ottaa huomioon seniorityössä, jotta seniori voisi kokea hyvän elämän toteutuvan.

Elämän tarkoitusta etsitään monesti silloin, kun elämään on tullut sellaisia muutoksia, että ihminen ei koe elävänsä hyvää elämää. Viktor Franklinin (2009, 90) mukaan ihmisellä on tarve löytää elämälleen tarkoitus, jotta ihminen selviää mistä tahansa. Franklin pohti keskitysleirin kauheuksista selviämistä. Hänen mukaansa yhteistä ihmisille, jotka selviytyivät niissä olosuhteissa, oli että heitä kannatteli jokin tarkoitus elämässä.

Seniorin toimintakyky säilyy parempana, turvallisuuden tunne voimistuu ja seniori kokee hallitsevansa ympäristönsä, kun hänellä on tarkoitus ja tehtävä, mitä varten hän elää (Näslindh-Ylispangar 2012, 15–17). Välttämättä ihmisen tunne elämän tarkoituksellisuudesta ei takaa ihmisen kokemusta siitä, että elämä olisi hyvää. Ihminen voi kokea elämän tarkoitukselliseksi, vaikka se ei ihmisen mielestä ole hyvää elämää. Elämän tarkoituksellisuuden kokemus kuitenkin tukee sitä, että ihminen voi saada niiden avulla kokemuksen itselleen hyvästä elämästä.

Read (2008, 231) on tutkinut elämän tarkoituksellisuutta ja hän korostaa, että on hyvä tehdä ero elämän tarkoituksen ja elämän tarkoituksellisuuden käsitteiden välillä. Elämän tarkoitus viittaa absoluuttiseen, perimmäiseen elämäntarkoitukseen ja Readin mukaan sitä ei voida mitata empiirisesti. Elämän tarkoituksellisuus taas viittaa erityisiin elämän tarkoituksiin yksilöllisellä tasolla. Kysymyksiksi nousevat silloin, kuinka paljon ja minkä vuoksi ihminen kokee elämänsä tarkoitukselliseksi tai tarkoituksettomaksi, sekä miten tarkoituksellisuuden tunnetta voitaisiin lisätä.

Aiemmin mainitussa Ikäinstituutin vanhuuden Mieli-hankkeessa haasteltujen senioreiden mielestä tarkoituksellisuuden kokemus perustuu senioreilla yleensä hengellisyyteen, muiden auttamiseen ja sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Yhteisiin tavoitteisiin sitoutumisella tarkoitettiin esimerkiksi perheessä suunniteltuja asioita. (Fried, Heimonen & Jokinen 2013, 44 – 45.) Seniorilla, jotka kokevat olevansa tarpeellisia lähiympäristölle kokevat myös herkemmin elämänsä tarkoitukselliseksi. Isovanhemmuus saattaa olla tarkoituksellista elämää lisäävä asia.

Hyvä vanhuus on sidoksissa myös elämän merkityksellisyyteen (Koskinen ym. 1998, 56). Saarenheimon mukaan (2003, 45) elämän merkitystä ei ajatella ennen,

kuin koetaan jotain vastoinkäymisiä. Elämän merkitystä aletaan pohtia yleensä silloin, kun totuttuun elämäntyyliin ja elämään tulee jotain kyseenalaista. Senioreilla tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi sairastuminen tai muuttaminen palvelutaloon. Elämän merkitys on usein sidoksissa ihmisen erilaisiin tilanteisiin ja yhteyksiin, jonka seurauksena se on merkityksiltään vaihteleva. Eskolan (1994, 84–85) mukaan ihminen itse määrittelee sen, mitä pitää merkityksellisenä omassa elämässään. Ihminen luo elämälleen tavoitteita, jotka hän kokee merkitykselliseksi. Merkityksellisyyden ajatellaan syntyvän mielekkäistä tehtävistä, jotka vielä on tekemättä.

Elämän merkityksen jäsentäminen on päättymätön tehtävä. Helposti saatetaan ajatella, että vain terveet ja aktiiviset seniorit ovat etuoikeutettuja elämän merkityksellisiin kokemuksiin. Sairaiden ja huonokuntoisten senioreiden kohdalla elämän merkityksen kokeminen voi hämärtyä, kun valinnan vapaus tai pakko liittyy ainoastaan hoito- ja palveluvaihtoehtoihin eivätkä taloudelliset mahdollisuudet mahdollista vaihtoehtoja elämässä. Tällöin elämän merkityksen etsintä voi tapahtua yleisemmällä tasolla, kun sitä tehdään esimerkiksi seniorin toiminnallisesta tyhjiöstä käsin. Ihmisellä tarpeettomuuden kokemus itselleen tai muille saattaa järkyttää mielen tasapainoa. Näyttäisi siltä, että vanhuudessa mielenterveysongelmat olisivat yhteydessä yhteisöllisyyden ja yhteisön kautta koettavan elämän merkityksen puuttumiseen. (Saarenheimo 2003, 46–48.) Seniorin mielenterveyden säilymisen kannalta onkin tärkeää, että hänellä säilyy mahdollisuus yhteisölliseen elämään, johon kuuluvat tekeminen, osallistuminen ja ystävyysuhteet (Kivelä 2009, 24).

Niin kuin edellä voidaan havaita elämän tarkoituksellisuuden ja merkityksellisyyden sisällössä on paljon samansisältöisiä määritelmiä. Käsitteinä nämä ovat hyvin lähellä toisiaan. Pohtiessani näiden eroja ajattelen, että seniorilla elämän tarkoituksellisuuden kokemus tulee siitä, että hän kokee elämänsä myönteisenä ja arvostaa omaa elämäänsä. Tarkoituksellisuuden ajattelen olevan myös sitä, että seniorilla on kokemus siitä, että hänellä on jokin tehtävä elämässä. Tehtävä voi olla vaikkapa se, että hoitajat saavat hoitaa senioria. Seniorin kokemuksen elämän merkityksellisyydestä ajattelen syntyvän siitä, että seniori tuntee olevansa osa yhteisöä. Hän kokee olevansa tärkeä ihminen jollekin toiselle ja voi osallistua hänelle mielekkääseen toimintaan.

4. HYVÄN ELÄMÄN EDISTÄMINEN

Seniorin hyvän elämän edistämässä keskeisinä asioina esiin nousevat terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen, elämän sisällöllisyyden kokemukset, yksilölliset kokemukset elämänlaadusta, osallisuuden kokemukset ja sosiaaliset suhteet. Hyvän elämän edistämiseen löytyy niin gerontologisessa hoitotyössä kuin gerontologisessa sosiaalityössäkin menetelmiä, joilla voidaan tukea seniorin hyvää elämää. Keskeisiksi menetelmiksi olen valinnut opinnäytetyöhöni voimavaralähtöisen ajattelun, logoterapeuttisen ajattelumallin, seniorin yksilöllisyyden huomioimisen sekä yhteisöllisyyden.

4.1 Voimavaralähtöisyys hyvää elämää edistämässä

Senioreiden asumispalveluissa palveluita ja hoitoa suunniteltaessa tulisi yhä enemmän kiinnittää huomiota senioreiden yksilöllisten voimavarojen tukemiseen. Yksilöllisiä voimavaroja tulisi tarkastella fyysisten psyykkisten, sosiaalisten ja henkisten osa-alueiden kautta. Seniorin yksilöllisten voimavarojen tunnistamisessa seniori on itse paras asiantuntija niitä määrittelemään. Seniori, joka toimintakykynsä vuoksi ei itse pysty määrittelemään voimavarojaan voi työntekijä käyttää apuna seniorin elämänselän historian keräämistä. Seniorin elämänselän historian avulla työntekijä voi löytää keinoja, joilla hän voi tukea senioria ylläpitämään olemassa olevia voimavaroja tai löytämään niitä uudelleen. Koskinen (2012, 21) jakaa iäkkäiden voimavarat neljään pääryhmään. Näitä ovat ikääntyneiden asemaan liittyvät voimavarat (kollektiiviset), psyykkiset ja henkiset voimavarat, ympäristön voimavarat (sosiaalinen pääoma) ja sosiokulttuuriset voimavarat (kulttuurinen pääoma).

Seniorin hyvän elämän tukemiseen vaikuttavat osaltaan myös nämä neljä voimavaraluokitusta. Kollektiiviset voimavarat tarkoittavat seniorin taitoja, osaamista, osallisuutta, vaikuttamista ja taloudellisia resursseja sekä terveyttä. Seniorin osaamisen ja taitojen voimavaralähtöisyyden merkitystä on korostettu muun muassa työyhteisössä. Sen tarkoituksena on nostaa senioreiden työ- ja elämänselän kokemus osaksi sosiaalista, inhimillistä ja kulttuurista pääomaa. Puhutaan hiljaisen tiedon jakamista nuoremmille. Tällä ajattelulla on myös tarkoitus poistaa ikäsyriin-

tää ja pidentää senioreiden työuria. Myös hoidon piirissä olevat seniorit tulee nähdä osaavina ja taitavina asiantuntijoina, jotka haluavat vielä kartuttaa taitojaan terveyden ja toimintakyvyn muutoksista huolimatta. Hyvän elämän edellytyksiin voidaan liittää myös osallisuus ja vaikuttaminen. Voimavaralähtöisessä ajattelussa tulisi seniorin osaaminen ja elämäkokemuksen myötä kehittynyt viisaus huomioida ja ottaa käyttöön. Seniorin hyvän elämän kokemukseen vaikuttaa positiivisesti, kun hänellä on mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä päätöksiä yhteiskunnallisesti, yhteisöllisesti ja yksilötasolla. Turvattu toimeentulo luo turvallisuutta ja tyydytystä seniorin elämään ja antaa mahdollisuuden hankkia elämän perustarpeet. Nämä luovat osaltaan edellytyksiä hyvälle elämälle. Seniorin terveys ja toimintakyky on myös yksi hyvän elämän määrittelyn mittari ja niiden määrittelyssä seniori on itse paras asiantuntija. Terveyttä ja toimintakykyä tulisikin ensisijaisesti ajatella terveyslähtöisesti, eikä sairauslähtöisesti. (Hakonen 2008, 121–137.)

Psyykkisiin ja henkisiin voimavaroihin Koskisen (2012, 21) jaottelun mukaan liittyy myönteinen elämänasenne. Psyykkiset ja henkiset voimavarat ovat kaikkein yksilöllisimpiä resursseja. Näitä voimavaroja tuettaessa arvioidaan niitä seniorin kokemuksen mielekkään elämän ja elämän merkityksistä käsin. Läheiset ihmiset, hyvä terveys ja toimintakyky osaltaan vaikuttavat seniorin elämän merkityksen ja mielekkyyden kokemukseen (Hakonen 2008, 127). Mielen voimavarat, vahva identiteetti sekä itsearvostus tukevat myönteistä elämänasennetta ja vaikuttavat psyykkisiin ja henkisiin voimavaroihin niitä vahvistavasti. Lisäksi muistot ja elämänarvot, sekä kyky kokea elämä täyttymyksenä vahvistavat myös seniorin voimavaroja. Sosiaalityössä tulisikin nähdä laaja sosiokulttuurinen näkökulma, joka on kiinnostunut seniorin elämästä syvällisemmin. Muun muassa luovat toiminnot työntekijän työmenetelminä voivat auttaa, kun tuetaan seniorin voimavaroja. (Koskinen 2005, 195–196.)

Koskisen (2005, 195) mukaan ympäristö on yksi vanhuuden voimavaroihin kuuluva tekijä. Ympäristön voimavarat tarkoittavat sosiaalista pääomaa. Ympäristöön liittyy fyysinen elämälaatu, joka tarkoittaa seniorin voimavaratarkastelussa asumista ja kokemusta kodin merkityksestä. Ympäristön voimavaroihin liittyy sosiaalinen elämälaatu, joka tarkoittaa voimavaratarkastelussa seniorin sosiaalisia verkostoja.

Seniorilla kodin merkitys ja siellä selviäminen korostuu mitä vanhemmaksi seniori tulee. Seniorin voimavaralähtöisyyttä tuettaessa tulisi huomioida seniorin elämänkulun vaiheet suunniteltaessa tiloja, jotta arkirutiinit sujuvat seniorilta itseltään mahdollisimman pitkään. Myös turvallisuus ja mahdollisuus kodin ulkopuolella liikkumiseen lisäävät elämänlaatua ja tukevat seniorin voimavaroja. Liikkuvuus mahdollistaa seniorin yhteyden toisiin ihmisiin ja on yksi tärkeä tekijä tuettaessa sosiaalisia voimavaroja. (Hakonen 2008, 147–148.)

Elämän merkityksellisyyttä ja sitä kautta hyvää elämää tukevat seniorin sosiaaliset voimavarat. Sosiaalisuus pitää sisällään mahdollisuuden olla osa yhteisöä ja osallistua seniorin itsensä kannalta merkitykselliseen toimintaan. Voimavaralähtöisyyttä edistää, kun seniorilla on tärkeitä ja toimivia ihmissuhteita. Seniorilla kantavana voimana voivat olla myös edesmenneet läheiset, joita muistelemalla voi olla voimavaroja edistävä vaikutus. Sosiaalisia voimavaroja seniorilla voidaan tukea vastavuoroisuuteen perustuvilla suhteilla ja kokemuksella siitä. Tämä voi toteutua vaikkapa seniorin ja työntekijän hoitosuhteessa. Vastavuoroisuus voi näkyä vaikkapa siinä, että työntekijä hoitaa senioria ja seniori voi jakaa hoitosuhteessa elämänviisauttaan työntekijälle. Vastavuoroisuus seniorilla voi toteutua myös toisten senioreiden auttamisena yhteisössä. (Hakonen 2008, 129, 136–138.)

Koskisen (2005, 195) mukaan sosiokulttuuriset, eli vanhuuteen elämänvaiheena liittyvät voimavarat tarkoittavat kolmannen iän pääomia ja vapauksia sekä vanhuuden kehitysvaiheita ja elämänhallinnan resursseja. Sosiokulttuurisessa voimavara-ajattelussa seniorin eletty elämä, elämäkokemus- ja viisaus sekä seniorin elämän eheyttäminen nähdään voimavaroja tukevana.

Seniorin sosiokulttuurisia voimavaroja voidaan tukea, kun työntekijällä on ymmärrys seniorin elämästä. Työntekijän tietämys seniorin elämänhistoriasta, arjen konkariisuudesta, elämäntavasta ja kokemuksellisuudesta ovat tärkeitä tuettaessa senioria sosiokulttuuristen voimavarojen alueella. (Koskinen 2006, 12). Sosiokulttuurisiin voimavaroihin vaikuttavat myös, miten seniori kokee myönteisyyttä elämään ja tyytyväisyyttä omaan arkipäiväänsä. Voimavaroihin vaikuttavat lisäksi,

kuinka terveelliset elämäntavat, harrastukset ja aktiivinen osallistuminen kulttuuri-toimintaan on osa seniorin elämää. (Koskinen 2013, 12.)

Sosiokulttuurisen voimavara-ajattelun näkemyksenä on, että seniorit ovat kulttuurin käyttäjiä sekä tuottajia. Seniorit toimivat kulttuurin tuottajina, kun he jakavat elämänasiantuntijuuttaan nuoremmille ja siirtävät kulttuurista tietoa heille. Kulttuurin tuottajana he voivat myös toimia osallistuessaan harrastus- ja virkistystoimintaan, sekä taide- ja kulttuuritoimintaan. Gerontologinen sosiaalityö mahdollistaa seniorin sosiokulttuuristen voimavarojen tukemisen erilaisten ryhmätyömuotojen muodossa. Näitä ovat muun muassa kirjoittaminen, musiikki, tanssi ja näytteleminen. Näillä työmenetelmillä tuetaan yhtäläillä myös muita tässä luvussa esiin tulleita voimavaroja. (Hakonen 2008, 141–144.)

4.2 Logoterapia hyvää elämää edistämässä

Hyvään elämään liittyvää elämän tarkoituksellisuutta voidaan edistää logoterapeuttista ajattelumallia hyödyntäen ja tarkoituksellisuus onkin logoterapian yksi keskeisimmistä ajatuksista. Seniorilla tunne tarkoituksellisuudesta voi säilyä ja jopa vahvistua ikääntyessä (Laine 2013, 1,9). Logoterapeuttinen ajattelumalli painottaa senioreiden hoidossa aitoa kohtaamista, seniorin elämäntarinan tuntemista ja hänen voimavarojensa tunnistamista. Tavoitteena on tukea senioria kokemaan tarkoituksellinen arki. Logoterapeuttista ajattelumallia on muutamien vuosien ajan juurrutettu vanhustyöhön. Esimerkiksi Ikäinstituutin Vanhuuden Mieli –projektin tuotoksena tästä on ilmestynyt opas vanhustyöhön vähän aikaa sitten.

Logoterapian on kehittänyt Viktor Franklin. Logoterapian ajattelun ytimessä on ihmisarvo ja elämän tarkoitus. Lisäksi siinä korostuu ihmisarvo. Tällä tarkoitetaan, että mitä haavoittuvampi ihminen on, hänen ihmisarvoa ei tule kyseenalaistaa missään tilanteessa. Varsinkin muistisairaana ihmisen hoidossa logoterapia on tapa tehdä työtä, jonka avulla elämän tarkoitusta ja elämän merkityksellisyyttä tuetaan. Yhtä hyvin tämä ajattelumalli sopii myös koko vanhustyöhön. Logoterapiassa ihmiskäsityksellä on keskeinen merkitys ja sillä tarkoitetaan tapaa suhtautua toiseen ihmiseen. (Laine & Heimonen 2010, 14–15.)

Logoterapia on terapiasuuntaus, joka korostaa ihmisen henkistä olemistapaa, tarkoituksen tarvetta sekä moraalista vapautta ja vastuuta. Logoterapiaopin mukaan ihminen loppuun asti itse määrittelee asenteensa häntä kohtaaviin asioihin ja jokaisella on oma erityinen tarkoitus. Ihminen itse luo tarkoitusta ja on itse siitä vastuussa. Tämän opin mukaan ihminen käsitetään fyysisenä, psyykkisenä, sosiaalisena ja henkisenä olentona, jolle elämän mielekkyyttä käsittelevät kysymykset ovat merkityksellisiä. Ihmisen elinvoima, terveys ja hyvinvointi ovat yhteydessä elämän mielekkyyteen ja tarkoituksen kokemiseen. (Hämäläinen 2011, 70,73, 76.)

Logoterapeuttinen viitekehys vanhustyössä korostaa tarkoituksellista arkea, velvoittaa tarkoituksellisen arjen tukemiseen, sekä on voimavarasuuntautunut. Logoterapeuttisessa ajattelumallissa hetkien ajatellaan olevan suuria merkitykseltään. Hetkien merkityksellä tarkoitetaan sitä, että seniori huomioidaan ja kohdataan silloin, kun hän sitä kaipaa. Työntekijän lyhyellä pysähtymisellä ja siinä aidolla läsnäololla on seniorille suuri merkitys. Näin toimittaessa hän voi tuntea itsensä hyväksytyksi ja tärkeäksi. (Laine & Heimonen 2010, 23, 42.)

Logoterapiassa nähdään tarkoituksellisen arjen koostuvan pienistä hetkistä, arjen teoista ja valinnoista. Näitä työntekijä voi mahdollistaa seniorille omaa ajattelu- ja asennoitumistapaa tarkastellen. Mielekäs tekeminen, yhdessä oleminen ja myönteisen palautteen saaminen vahvistavat seniorin kokemusta omasta arvosta, elämän mielekkyydestä ja tarkoituksellisuudesta. Seniorin mahdollisuus kokea olevansa tarpeellinen voi ilmetä työntekijän pyyntöinä olla hänen apuna arjen toiminnoissa. Se voi tarkoittaa mielekkääseen toimintaan osallistumista, seniorin elämänhistorian huomioimista ja valintojen tekemisen mahdollisuutta. (Laine & Heimonen 2010, 44–51). Valintojen tekemisen mahdollisuuksia senioreille avautuu yhteisökodissa lukematon määrä. Näitä ovat esimerkiksi ruokailu-, pukeutumis- ja peseytymistilanteet, ja yhteinen toiminnan suunnittelu. Valintojen mahdollisuuden tukeminen seniorin elämässä saattaa kuitenkin hämärtyä hyvää tarkoittavan ja palveluhaluisen työntekijän toimintatapojen vuoksi. (Laine & Heimonen 2010, 49.) Nämä tarkoituksellista arkea kuvaavat toiminnot tukevat seniorin tarkoituksellisuuden tunnetta ja sitä kautta kokemusta hyvästä elämästä.

Logoterapiassa voidaan soveltaa erilaisia sosiaalityön menetelmiä. Näitä ovat erilaiset vuorovaikutustyön muodot, jotka tukevat elämän tarkoituksellisuutta seniorilla. Soveltuvina voidaan pitää narratiivisen työskentelyn (ikäihmisen tuottama kerrottavuus) ja tulevaisuuden muistelun kaltaisia menetelmiä. (Hämäläinen 2011, 82.) Elämän tarkoituksellisuus voi toteutua myös kokemalla, jolloin muistojen vaalimiselle ja muistelulle ja yksinolon tarpeellisuudelle tulee antaa mahdollisuus. Seniorin mahdollisuus muistella voi auttaa senioria elämänvarrella kertyneiden selvittämättömien asioiden käsittelyssä. Puhutaan elämän tilien selvittämisestä, jonka jälkeen on mahdollista katsoa elämää eteenpäin. Elämäntarkoitus voi löytyä hiljentymisestä tai hengellisyydestä. Samoin elämysten kokeminen luonnon tai taiteen avulla voi olla monelle seniorille tärkeää. (Laine & Heimonen 2010, 52–54.) Kaikkien näiden edellä mainittujen kokemusten mahdollistaminen tulisi huomioida yhteiskodin toiminnassa.

Logoterapeuttinen ajattelumalli auttaa työntekijää asennoitumisessa kohtaamaan seniori. Ajattelumalli auttaa työntekijää tukemaan senioria tarkoituksellisen arjen tukemisessa tai sen uudelleen löytymisessä. Logoterapian ajatuksella on myös työntekijän voimaantumiseen merkitystä. (Laine & Heimonen 2010, 14, 42). Jyllin Kodin työntekijöistä noin puolet on saanut logoterapeuttista koulutusta, ja ajattelumallia on juurrutettu toimintaan jo muutamia vuosia.

4.3 Yksilöllisyyden huomioiminen hyvää elämää edistämässä

Senioreiden asumis- ja palvelukeskuksessa tulee huomioida seniorin yksilöllisyys, joka huomioi hänen voimavaransa ja elämäntilanteensa (Koskinen ym.1998, 162). Senioreille tulee suunnitella palvelut siten, että ne vastaavat hänen yksilöllisiä tarpeitaan, ja palveluissa tulee huomioida seniorin omat määritykset hänelle tärkeistä asioista. Seniorin elämänhistorian ja -vakaumuksen tiedon kerääminen ovatkin keskeisempiä työmenetelmiä seniorin yksilöllisiä palveluita suunniteltaessa. Lisäksi senioreille tehtävät palvelusuunnitelmat tulee työntekijän laatia yhteistyössä seniorin kanssa, jolloin muodostuu yhteinen käsitys seniorin yksilöllisistä tarpeista ja tavoitteista.

Ikäihmisten laatusuosituksessa yhtenä palvelujen kehittämistä ohjaavana arvona ja eettisenä periaatteena pidetään yksilöllisyyttä. Suosituksessa yksilöllisyys nähdään siten, että se korostaa ihmisen näkemistä ainutlaatuisena, yksilöllisenä persoonana. Palveluita suunniteltaessa ja päätöksiä tehtäessä tulee myös yksilöllisyyttä arvioida. Arvioida tulisi, miten yksilöllisyyden periaate näkyy siinä, että seniori kykenee tuntemaan oman itsensä arvokkaaksi ja oman elämänsä mielekkääksi. Ikäihmisen laatusuositus määrittelee, että yksilöllisyys on vapautta ja valinnanmahdollisuuksia, mutta myös ihmisen vastuunottoa omasta elämästä. (Ikäihmisten laatusuositukset 13, 2008.)

Senioreiden palveluita suunniteltaessa tulisi huomioida, että seniorit eivät ole joukko ihmisiä, joilla kaikilla on samat tarpeet vaikkapa ikään perustuen. Tietäväinen on pohtinut vanhenemisen teorioita ja tuo esiin, että jokainen elää oman yksilöllisen elämänsä ja kokee monia elämänsä vaiheita (Tietäväinen 2003, 10). Tikan (1994, 160–164) mukaan kronologiselta iältään saman ikäiset ihmiset poikkeavat fyysisiltä ja persoonallisilta tarpeiltaan huomattavasti. Kuitenkin ikääntyneen ihmisen sisäinen kokemus itsestä tuntuu samalta, huolimatta iän tuomista muutoksista.

Vanhenemisen tutkimus on osoittanut, että ihminen on itse asiassa yksilöllisempi vanhana kuin nuorena tai keski-iässä. Yhä enemmän puhutaankin kokemuksellisesta vanhenemisestä. Vanheneminen ja vanhuus määritellään sen mukaan, miten seniori itse arvioi omat kykynsä ja mahdollisuutensa liittyen esimerkiksi terveyteen, toimintakykyyn, elämän tyytyväisyyteen ja onnellisuuteen. (Koskinen ym. 1998, 18–19.) Näslind- Ylipangarin (2012, 13) mukaan on tärkeää saada tietoa ja ymmärrystä seniorin historiasta ja kokemusmaailmasta, jotta voimme olla aidosti avuksi seniorille. Hän kirjoittaa subjektiivisesta ihmiskäsityksestä, jolloin ollaan kiinnostuneita henkilön kokemusmaailmasta ja siitä, mitä ihminen on suhteessa toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä elämän eri vaiheissa. Koskisen (2013, 12) mukaan jokainen meistä on yksilö ja jokainen ihminen vaikuttaa itse siihen miten ja millaisena hän haluaa elää vanhuutensa.

Yksilöllisyyttä korostetaan monissa sosiaali- ja terveysalan teorioissa. Yksilöllisyyttä ja persoonallisuutta kunnioittavasta hoitotyöstä alettiin 1980- 90- luvuilla käyttää nimitystä yksilövastuinen hoitotyö, joka tarkoitti ihmisen henkilökohtaisten ominai-

suuksien huomiointia muun muassa elämänhistorian avulla. Ihminen nähtiin ainutkertaisena yksilönä. Hoidettava ja hoitaja nähtiin vastavuoroisessa suhteessa siten, että hoitotapahtumissa vallitsi molemminpuolinen kunnioitus ja arvostus. Yksilöllisyyttä korostavan yksilövastuisen hoitotyön myötä muun muassa hoitosuunnitelmien kokonaisvaltainen kirjaaminen hoidon prosessista ja omahoitajan nimeäminen hoidettavalle tulivat osaksi senioreiden palveluja. (Näslindh-Ylispangar 2012, 14.)

Gerontologinen sosiaalityö korostaa myös yksilöllisyyttä ja siinä ajatellaan samoin kuin yksilövastuisessa hoitotyössäkin. Gerontologisessa sosiaalityössä ajatellaan myös, että ikääntynyt on aktiivinen toimija omassa elämässään. Ikääntyneen omat elämälleen antamat sosiaaliset merkitykset oman elämäkertomuksen valossa ovat tärkeitä yksilöllisyyttä tukevia asioita. (Ylinen 2008, 172.). Sosiaalialan ammattilaisen eettisissä ohjeissa painotetaan, että ihminen tulee kohdata kokonaisvaltaisesti. Tämä tarkoittaa sosiaalityössä sitä, että kaikki asiakkaan elämäalueet huomioidaan ja kohdataan hänet yksilönä, mutta myös osana perhettä ja ympäröivää yhteisöä ja yhteiskuntaa. (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2005, 8.) Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista yksilöllisyys tulee esiin palvelutarpeen kartoituksessa. Tämä tarkoittaa, että sosiaali- ja terveystalvulut sekä ohjaus muiden palveluiden käyttöön tulisi suunnitella ja ottaa käyttöön seniorilla yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. (L 28.12.2012/980.)

Yksilöllisyyden lisäksi seniorin asumispalveluyksikössä tulee huomioida myös asumispalveluyksikön koko yhteisö ja siellä asuvat seniorit. Yhteisön tarkoituksena kun on toimia yhteispelillä kaikkien siihen kuuluvien toimijoiden kanssa. Hyvän elämän tukeminen ja siihen liittyvät vaatimukset yksittäisellä seniorilla voidaan joutua suhteuttamaan kokonaisuuteen. Tällöin puhutaan yhteisöllisyydestä, joka pitää sisällään yhdessä elämistä ja vastuunkantoa toisista. (Koskinen ym. 1998, 162.)

4.4. Yhteisöllisyys hyvää elämää edistämässä

Kautta aikojen ihmisten keskuudessa on ollut yhteisöllisyyttä. Ennen yhteisöllisyyden kokemus senioreillakin oli luonnostaan, koska eri sukupolvet asuivat samoissa talouksissa. Nyt senioreiden asuessa yhä enemmän erilaisissa asumispalveluyksiköissä heillä ei ole mahdollisuutta kokea päivittäistä yhteisöllisyyttä perheenjäsenten tai muiden sukulaisten kesken. Niinpä yksilöllisen lähestymistavan rinnalle on tullut uudelleen ajatus ihmisen yhteisöllisyydestä, jolloin ihminen on suhteessa ympäristöönsä ja yhteisöön (Näslind-Ylispangar 2012, 15). Senioreiden yhteisöllisyyteen ovat viime vuosina kiinnittäneet huomiota sekä gerontologinen sosiaalityö että gerontologinen hoitotyö. Yhteisöllisyys muodostuu yhdessä tekemisestä ja yhdessä elämisestä ja niiden tarve sekä painotus ihmisten elämässä vaihtelevat eri elämänvaiheissa, mutta yleisesti voidaan ajatella, että ihmisellä on luontainen tarve olla toisten ihmisten kanssa.

Yhteisöllisyyttä yhteiskunnallisena käsitteenä on kuvattu sosiaalisen vuorovaikutuksen ominaisuudeksi. Sitä ajatellaan ryhmänä, jossa jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Yhteisöllisyyttä ajatellaan myös pyyteettömyytenä, toisesta ihmisestä huolehtimisena. Yhteisöllisyys perustuu aitoon välittämiseen ja kiinnostukseen sekä hyvántahtoisuuteen. (Aejmelaeus, Kan, Katajisto & Pohjola. 2008, 81.)

Yhteisöllisyyden ajatellaan tukevan ihmisen hyvää elämää. Niinpä yhteisöllisyydellä tai sen puuttumisella on merkitystä myös seniorin hyvään elämään. Vilkon (2008, 9) mukaan ikään katsomatta olemme toisistamme riippuvaisia sosiaalisia olentoja ja yhteisöllinen elämä kuuluu myös senioreille. Niinpä onkin haettava muotoja, jolla seniori voi tuntea kuuluvansa sosiaalisen yhteisön jäseneksi.

Yhteisöllisyys ja tämän pohjalta tehdyt toimintamallit ovatkin senioreiden asumispalveluyksiköissä lisääntyneet. Hoitotyössä tavoitellaan aiempaa yhä useammin yhteisöllistä toimintamallia, jossa senioreilla on mahdollisuus vaikuttaa yhteisönsä toimintaan. Yhteisöllinen toimintamalli tukee ajatusta siitä, että henkilökunta tekee työtä seniorin kodissa ja mahdollistaa hänelle normaalin ja hyvän elämän. Hyvä

elämä tulee olla mahdollista riippumatta siitä, onko seniorin kotina vaikkapa laitostai palveluympäristö. (Aejmaleus ym. 2008, 81.)

Yhteisöllisyydessä on keskeistä ajatus siitä, että seniori on tärkein yhteisön jäsen. Yhteisöllisessä toimintamallissa hoitaja toimii vastuullisena kumppanina ja hänen tehtävänä on seniorin voimavarojen vahvistaminen. Hoitajan ja seniorin suhde on me-suhde, jossa suunnitellaan ja tehdään asioita yhdessä. (Aejmaleus ym. 2008, 81.) Käytännössä tämä tarkoittaa, että yhteisökodissa hoitajat suunnittelevat ja tekevät erilaisia arjen asioita yhdessä seniorin kanssa hänen yksilölliset voimavarat ja halut huomioiden.

Yhteisöllinen toimintamalli huomioi myös seniorin läheiset, joita kannustetaan osallistumaan seniorin ja yhteisön elämään. Yhteisöllisyys tulee huomioida kaikessa päivittäisissä toiminnoissa. Yhteisöllinen toimintamalli ei kuitenkaan poista seniorin tarvetta välillä olla myös erillään yhteisöstä. Tämä tulisikin huomioida jokaisen kohdalla yksilöllisesti. (Aejmaleus ym. 2008, 81–82.)

4.5 Yhteisöllisen hoitotyön mallin keskeiset periaatteet

Uudelleen virinneen yhteisöllisyysajattelun myötä senioreiden ympärivuorokautisessa hoidossa on myös alettu yhä enemmän kiinnittämään huomiota yhteisöllisyyteen (Pohjola & Muurinen 2010, 267). Tämän johdosta palvelutaloissa ja muissa hoitoyksiköissä on lähdetty kehittämään erilaisia malleja, joilla on pyritty lisäämään yhteisöllisyyttä.

Raatikainen on kuvannut erilaisia hoitotyön kehitysmalleja, joista yksi on yhteisöllisyyteen perustuva yhteisöllinen hoitotyön malli. Yhteisöllisessä hoitotyön mallissa kiinnostuksen kohteena ovat ihmisen suhteet muihin ihmisiin, perheeseen ja yhteisöön. Mallissa korostuvat myös ihmisen inhimillistä hyvää korostavat arvot. Nämä tarkoittavat yhteisössä ihmisarvon kunnioittamista, ihmisen tietoisuuden ja itsemääräämisoikeuden lisäämistä sekä sen vahvistamista. Näiden arvojen vahvistaminen kasvattaa myös vastuullisuutta omasta elämästä. Yhteisöllisessä hoitotyön mallissa ”veljeys” tulee esille ja tämä näkyy yhteisön kaikista jäsenistä huolehtimisena. (Raatikainen 1998, 55, 62, 64.) Keskeisinä periaatteina yhteisöllisessä hoitotyön mallissa voidaan pitää itsemääräämisoikeutta, tasa-arvoisuutta ja yhteisvastuullisuutta (Pohjola & Muurinen 2010, 267). Nämä periaatteet ovat ominaista yhteisölliselle hoitotyölle (Raatikainen 1998, 55).

Yhteisöllisen hoitotyön mallin periaatteet sisältyvät eettisiin arvioihin, jotka ilmaisevat osaltaan mitä on hyvä elämä. Keskeisenä arvona meidän kulttuurissamme on, että ihminen säilyttää vapauden ja toiminta perustuu oikeudenmukaisuuteen. (Sarvimäki 2008, 27–28.)

Itsemääräämisoikeus on keskeinen eettinen lähtökohta. Kaikki siihen liittyvät poikkeukset, jolloin se ei voi toteutua, tulee perustella. Itsemääräämisoikeutta voidaan rajata, jos toiminnalla vaarantaa muita, tai kun ihminen ei tilansa vuoksi pysty arvioimaan oman toimintansa seurauksia. Senioreilla, joilla on terveyden ja toimintakyvyn vuoksi monia vaikeuksia, itsemääräämisoikeus saattaa heikentyä tai tuoda siihen ongelmia. Rajoittavat tekijät voivat syntyä myös hoitoympäristön ja siellä henkilökunnan luomien rutiinien johdosta. Itsemääräämisoikeutta on kuitenkin aina kunnioitettava, ellei sen rajoittamiseen ole perusteltua syytä. Tämä tulisi näkyä

senioreiden hoitopaikoissa siten, että seniori saisi elää mahdollisimman laajasti omien toiveidensa mukaisesti. (Sarvimäki 2008, 33–35.)

Yhteisöllisen hoitotyön mallissa Itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen katsotaan toteutuvan, kun henkilö saa mahdollisuuden tehdä valintoja. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että yhteisön toimintaan voi osallistua tai olla osallistumatta niin halutessaan. Yhteisöllisen hoitotyön mallissa itsemääräämisoikeuden tavoitteena on jokaisen yksilöllisyyden ja yksityisyyden huomioiminen. (Pohjola & Muurinen 2010, 269.) Sarvimäki ja Stenbock-Hult (2009, 141) kiteyttävät itsemääräämisoikeuden hoidossa siten, että ihmisellä tulisi olla oikeus osallisuuteen ja myötämääräämiseen omaa elämäntilannetta ja hoitoa koskevissa asioissa. Tällä vaikutetaan siihen, että ihminen tuntee olevansa tärkeä ja arvokas.

Tasa-arvoisuutta kuvaa se, että kaikilla ihmisillä tulee olla yhtäläiset oikeudet ja resursseja tulee jakaa kaikille tasa-arvoisesti. Voidaan ajatella, että tasa-arvo on yksi edellytys hyvälle elämälle. (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 164.) Seniorilla tasa-arvoisuuden periaate näkyy, kun hän saa osallistua aktiivisesti omaan hoitoonsa ja hän saa olla oman elämänsä asiantuntija (Vähäkangas 2008, 147).

Tasa-arvoisuuden periaate yhteisöllisen hoitotyön mallissa näkyy siinä, että kaikilla yhteisön jäsenillä on oikeus osallistua päätöksentekoon, muun muassa yhteisössä pidettäviin yhteisökokouksiin, joissa päätetään koko yhteisöä koskevista asioista yhdessä. Tasa-arvoisuus tulee näkyä myös siinä, että seniorit ja omaiset ovat tasavertaisia suhteessa henkilökuntaan. Tasavertaisuuteen kuuluu, että senioreiden omaiset kokevat kuuluvansa läheisensä yhteisöön. Kommunikointi omaisen ja henkilökunnan välillä on luontevaa ja avointa. (Pohjola & Muurinen 2010, 269–270.)

Yhteisvastuullisuus perustuu käsitykseen yhteisestä ihmisyydestä, jonka me kaikki jaamme. Yhteisvastuun tavoitteena on, että kaikilla olisi kohtuullinen hyvinvointi ja oikeus elämään ja turvallisuuteen, ja näitä tulisi jokaisen puolustaa. Yhteisvastuullisuutta on muun muassa se, että hoitotyössä hoitaja huolehtii siitä, että hänen vastuullaan olevat ihmiset saavat hyvää hoitoa ja turvallisuutta. (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 135, 166–167.)

Yhteisvastuullisuuden periaatteen mukaan vastuu yhteisöstä ja sen ilmapiiristä kuuluu kaikille sen jäsenille. Henkilökunta on aidosti läsnä ja lähellä senioria. Yhteinen tavoite on hyvä elämä, joka osaltaan muodostuu yhteisestä tekemisestä. Senioreilla on mielekästä tekemistä ja odotuksia päivän suhteen. Toiminta, jota yhteisössä tehdään, tulisi tukea senioreiden toimintakyvyn ylläpitämistä omatoimisuutta tukien. (Pohjola & Muurinen, 2010, 270–271.)

5. TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä oli selvittää Jyllin Kodin senioreiden asumis- ja palvelukeskuksen senioreiden, henkilökunnan, hallituksen jäsenten näkemyksiä seniorin hyvästä elämästä. Tutkimustehtävä pyrkii selvittämään, mitkä asiat tukevat seniorin hyvää elämää ja mitkä asiat ovat esteenä seniorin hyvän elämän toteutumiselle Jyllin Kodin palvelutoiminnassa. Lisäksi tutkimustehtävä pyrki selvittämään, miten senioreiden hyvä elämä toteutuu Jyllin Kodilla.

Tutkimuskysymykset ovat:

Mitä on seniorin hyvä elämä?

- Mitä hyvä elämä tarkoittaa senioreiden, henkilökunnan sekä Jyllin Kodin ja Jalmari Jyllin Säätiön hallitusten näkökulmasta?
- Mitkä asiat tukevat seniorin hyvää elämää asuessa Jyllin Kodin senioreiden asumis- ja palvelukeskuksessa?
- Mitkä asiat estävät seniorin hyvän elämän toteutumista seniorin asuessa Jyllin Kodin senioreiden asumis- ja palvelukeskuksessa?

6 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimuksessani käytin sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Valitsin sekä määrällisen että laadullisen tutkimusmenetelmän, koska aineistoa tuli kerätä monelta eri taholta. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tutkin, mitä senioreiden, henkilökunnan ja hallituksen jäsenten mielestä tarkoittaa senioreiden hyvä elämä, millä senioreiden hyvää elämää tuetaan ja mitkä ovat senioreiden hyvän elämän esteet? Aineiston keräsin teemahaastattelemalla Jyllin Kodin viittä senioria ja kahta Jalmari Jyllin Säätiön jäsentä. Henkilökunnalta keräsin aineiston avoimien kysymysten muodossa, joihin he vastasivat ryhmissä yksiköittäin.

Määrällisellä tutkimusmenetelmällä tutkin, miten henkilökunnan mielestä senioreiden hyvä elämä toteutuu Jyllin Kodilla. Aineiston keräsin strukturoidun kyselylomakkeen avulla.

Valitsin henkilökunnalle molemmat tutkimusmenetelmät, että jokaisella henkilökuntaan kuuluvalla oli mahdollisuus osallistua tutkimukseen. Jyllin Kodin toimintaideologiassa ajatellaan, että henkilöstö on tärkein voimavaramme. Tämän halusin näkyvän myös työssäni mahdollistamalla kaikille osallistumisen yhteisökotien palvelumuotoilun kehittämistyön aloittamiseen tätä kautta.

Suurimman osa tutkimusaineistosta sain kerättyä toukokuulla ja osan teemahaastatteluista suoritin kesäkuun puolella 2013. Aineiston purkamisen aloitin määrällisten tulosten purkamisella ja sen jälkeen kirjoitin auki teemahaastatteluiden nauhoitukset. Aineistoa kertyi laadullisessa tutkimuksessa senioreiden ja hallituksen teemahaastatteluiden osalta seitsemältä haastateltavalta ja henkilökunnan avoimien kysymysten osalta yhteisökodeista 21 työntekijältä. Määrällisen tutkimuksen kysymysten osalta vastaajien lukumäärä oli 25. Yhteensä aineistoa kertyi 53 vastaajalta.

Laadullisen ja määrällisen tutkimustuloksen esitän tässä tutkimuksessa erikseen, koska kysymykset eroavat toisistaan.

6.1 Laadullisen aineiston kerääminen teemahaastatteluna

Valitsin laadullisen tutkimusmenetelmän, koska ajattelin sen sopivan parhaiten haastateltaessa Jyllin Kodin senioreita ja hallituksen jäseniä. Tutkimuskysymykset olivat laajoja ja niitä oli haastattelussa mahdollisuus tarkentaa (Liite 6, liite 7). Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja pyrkimyksenä tällä tutkimusmenetelmällä on löytää tai paljastaa tosiasioita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161). Laadullisessa tutkimuksessa tärkeää on, että henkilöt joilta kerätään tietoa, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on asiasta kokemusta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Laadullisessa tutkimuksessa suositetaan ihmistä tiedonkeruun välineenä, kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja aineisto kerätään todellisten tilanteiden pohjalta. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoitus etsiä ja paljastaa odottamattomia seikkoja, joten tutkimuksen suunnitelma elää ja tarvittaessa muuttuu olosuhteiden mukaisesti. Aineiston hankinnassa voidaan käyttää erilaisia metodeja, jossa tutkittavien näkökulmat pääsevät esiin. Näitä ovat muun muassa teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelu ja erilaisten dokumentteihin ja teksteihin perustuva tieto. (Hirsjärvi ym. 2010, 164.)

Aineiston hankintamenetelmäksi valitsin teemahaastattelun. Valitsin viisi senioria haastatteluun. Valinta muodostui seniorin toimintakyvyn perusteella. Suurin osa Jyllin Kodin senioreista ovat muistisairaita ja sairaudesta johtuen kommunikointi on hyvin heikolla tasolla. Kävin jokaisen viiden seniorin luona etukäteen ja kerroin tutkimuksesta. Vein heille saatteen (Liite 1) ja pyysin haastattelulupaa (Liite 5) sekä sovimme samalla myös haastattelupäivän. Hallitukselle lähetin saatteen postissa ja pyysin yhteydenottoa haastatteluajan varaamiseksi (Liite 2). Hallituksen jäsenistä sain haastatteluun kaksi henkilöä. Heiltä pyysin myös haastatteluluvan kirjallisesti (Liite 5). Hallituksen jäsenten ja senioreiden haastattelut tapahtuivat Jyllin Kodilla ja teemahaastattelut kestivät 30 minuutista yhteen tuntiin. Hallitusten jäsenten vastaukset tuloksissa on laitettu henkilökunnan avoimien vastausten alle tunnistettavuuden ehkäisemiseksi.

Haastattelun etuna pidetään joustavuutta, jolloin haastattelijä voi toistaa kysymyksiä, oikaista väärinymmärryksiä ja selventää ilmausten sanamuotoa. Teemahaas-

tattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73–74, 208). Teemahaastattelussa aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten järjestystä ja tarkkaa muotoa ei tarvitse suunnitella (Hirsjärvi ym. 2010, 208).

Teemahaastattelussa valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen ja jo ennalta tiedetään aiheesta jotain (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75).

Menetelmänä laadullinen aineistonkeruu ja valittu teemahaastattelu oli sopiva, kun tutkimuskohteena olivat Jyllin Kodin seniorit ja hallitus. Senioreita haastateltaessa oli tärkeää, että kysymyksiä voitiin muokata siten, että vastaaja ymmärtää, mitä tarkoitetaan. Lisäksi voitiin tarkentaa ja kysyä uudelleen asioita sekä palata aiempiin kysymyksiin tarvittaessa. Myös hallituksen kohdalla teemahaastattelu tuntui sopivimmalta vaihtoehdolta, koska heillä on pitkä kokemus ja näkemys kysyttävistä asioista. Koin, että sain haastattelun avulla kattavan tiedon heidän näkemyksistään hyvästä elämästä.

Hallituksen jäsenille laadin teemahaastattelulomakkeen, joka sisälsi tutkimuksen kahdeksan kysymystä (Liite 7). Tavoitteena oli saada hallituksen jäseniltä näkemys siitä miten henkilökunta ja hallitus edistävät tai estävät seniorin hyvän elämän toteutumista? Mikä hallituksen jäsenien näkemys on seniorin hyvän elämän sisällöstä ja elämän tarkoituksellisuudesta sekä toivosta? Lisäksi elämän mielekkyyden kysymyksen esitin hallituksen jäsenille elämän tarkoituksellisuutta pohdittaessa.

Senioreiden haastattelukysymykset hyvää elämää lukuun ottamatta kirjoitin arki-kielille (Liite 6). Kysymykset pohjautuivat teoriassa ilmeneviin asioihin, jotka sisältyvät elämän tarkoituksellisuuteen ja toivoon. Nämä olivat konkreettisia kysymyksiä arjessa selviytymisestä ja sen mielekkyydestä. Lisäksi kysymykset sisälsivät arjessa selviytymisen mahdollisista estoista, voimavaroista, päätöksenteon mahdollisuudesta ja merkityksellisistä ihmissuhteista. Senioreiden teemahaastattelurungossa oli kaiken kaikkiaan 21 kysymystä. Hallituksen teemahaastatteluiden kysymykset olivat helppoja muodostaa, koska olivat osittain tutkimuskysymyksiä sekä teorian käsitteisiin perustuvia. Muokkausta vaativat vain seniorin haastattelukysymykset, jotta niistä tulisi helposti ymmärrettävät.

Haastattelutilanteet olivat mielenkiintoisia ja leppoisia. Haastattelutilannetta helpotti, että tunsin haastateltavat entuudestaan. Haastattelut saattoivat myös sen johdosta kestää kauemmin, kun välillä puhuminen tutkimuksen aiheesta sivusi muualle. Minulta vaati tarkkavaisuutta ohjata keskustelua tutkimuskysymysten suuntaan mutta myös näkemystä siitä, että näiden kysymysten äärellä täytyy sallia pohtiminen laajasta näkökulmasta. Nautin itse näistä haastattelutilanteista. Tutkimuksen tekeminen antoi mahdollisuuden pysähtyä ja kuunnella seniorin ja yhtäläillä myös hallituksen jäsenten tarinaa siitä, miten he kokevat hyvän elämän. Senioreiden haastattelukysymysten ymmärrettävyyden osalta pelkoni osoittautui turhaksi. Kaikki haastateltavat vastasivat kysymyksiin ja sain tutkimukseeni mielestäni teräviä ja hyviä huomioita heiltä.

6.1.1 Laadullisen aineiston kerääminen ryhmätyönä yksiköittäin

Henkilökunnalle suunnatussa laadullisessa tutkimuksessa haastattelukysymykset olivat lähes suoraan tutkimuskysymyksiä. Lisäksi henkilökunnalta kysyttiin hyvään elämään liittyen elämän tarkoituksellisuudesta ja toivosta. Vastaukset perustuivat omaan kokemukseen seniorin hyvästä elämästä, elämän tarkoituksellisuudesta ja toivosta. Lisäksi ne olivat henkilökunnan ajatuksia siitä, mitä ajattelevat hyvän elämän olevan Jyllin Kodilla (Liite 8).

Henkilökunnalle suunnatut avoimet kysymykset halusin lähettää yksiköittäin pohdittaviksi, jolloin heillä oli mahdollisuus yhteisesti keskustella näkemyksistään seniorin hyvästä elämästä. JJS-traineen sähköinen oppimisympäristö mahdollisti yksiköittäin vastaamisen mielestäni hyvin.

JJS- traineen oppimisympäristö on verkkopohjainen alusta, jonka avulla voi opiskella sekä vastata erilaisiin kyselyihin. JJS-traineen toimii muun muassa vanhustyöalueen aktiivisena opetuskenttänä. Henkilökunnalle suunnatun kyselyn toteuttamisessa sain apua Jyllin Kodin kehitys- ja koulutussuunnittelijalta. Hän laittoi henkilökunnalle suunnatut kahdeksan avointa tutkimuskysymystä JJS- traineen – oppimisympäristöön. Jokaiselle yhteisökodille perustettiin oma keskustelualusta. Keskustelualustassa avoimien kysymysten vastausten pohdinta tapahtui ryhmä-

työnä ja vastauksien yhteenvedon tekivät yhteisökotien vastuuhenkilöt. Avoimet kysymykset olivat oppimisympäristössä henkilökunnalle auki kaksi viikkoa ja näiden täyttämiseen arvioitiin kuluvan korkeintaan 60 minuuttia. Henkilökunnan avoimiin kysymyksiin, jotka yksiköt tekivät ryhmätyönä, tuli vastauksia kaikilta yksiköiltä. Jokaiseen kysymykseen oli myös vastattu.

6.1.2 Laadullisen tutkimusaineiston analysointi

Senioreiden ja hallituksen jäsenten teemahaastattelusta saamani aineiston tallensin ensin digitaalisesta sanelulaitteesta tietokoneelle Windows Media Playeriin. Tämän avulla kuuntelin ja litteroin aineiston lyhyissä osissa tekstiksi tekstinkäsittelyohjelmaan. Aineiston käsittelyä ja analysointia helpottaakseni nimesin aineistot haastateltavien etunimillä. Puolen tunnin haastattelun purkaminen vei noin puoli työpäivää, ja puhtaaksikirjoitettua tekstiä kertyi yhteensä 38 sivua. Henkilökunnan avoimet vastaukset JJS- traineen oppimisympäristöstä tulostin paperille ja yhdistin hallituksen jäsenten vastausten kanssa.

Laadullisessa aineistossa voidaan käyttää apuna teemoittelua, joka painottaa, mitä kustakin teemasta on sanottu. Siinä voidaan laskea lukumäärää, kuinka paljon on tullut samoja vastauksia tai olla laskematta. Teemoittelussa kyse on erityisesti siitä, että laadullista aineistoa pilkotaan ja ryhmitellään aihepiirien mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Analysoin laadullisen aineiston laatimalla vastausten perusteelta hyvään elämään liittyvät teemat. Teema-alueet syntyivät teorian sekä vastausten kautta. Taulukoin näiden teemojen alle senioreiden, hallituksen ja henkilökunnan vastauksia, jotka parhaiten kuvasit kyseessä olevaa teemaa. Taulukoinnissa yhdistin hallitusten jäsenten ja henkilökunnan vastaukset ja käsittelin senioreiden vastaukset erikseen.

6.2 Määrällinen aineiston kerääminen henkilökunnalta ja aineiston analysointi

Määrällisellä tutkimuksella kartoitin henkilökunnan näkemyksiä senioreiden hyvän elämän toteutumisesta Jyllin Kodilla. Määrällinen tutkimus antoi hyvää vertailua laadullisen tutkimuksen rinnalle. Määrällisen tutkimuksen kautta sain kartoitettua sen hetkisen tilanteen ja sain tarpeellista tietoa Jyllin Kodin tulevan palvelumuotoilun kehitystyön pohjaksi. Määrällinen aineistonkeruumenetelmä ja siihen valittu strukturoitu kyselylomake Likertin asteikolla soveltui hyvin (Liite 9). Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkoitus saada kattava näkemys henkilökunnalta Jyllin Kodin senioreiden hyvän elämän tämän hetkisestä tilanteesta ja kehityskohdista.

Määrällisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä kartoitettua olemassa oleva tilanne ja se edellyttää riittävän isoa ja edustavaa otosta. Asioita kuvataan numeeristen arvojen mukaan ja niitä voidaan havainnollistaa taulukoiden ja kaavioiden avulla. Aineiston keräämisessä käytetään usein strukturoituja kysymyksiä vastausvaihtoehtoineen. Poissuljettua ei ole myöskään avoimien kysymysten laittaminen niihin. Ennen aineiston keräämistä on päätettävä kohderyhmä, jolta tietoa kerätään. Aineiston keräämisessä on monia tapoja kuten postikysely, puhelin- tai käyntihaastattelu tai informoitu kysely. Nykyään käytetään paljon internetin kautta tehtäviä kyselyitä. (Heikkilä 2008, 16–19.)

Laadin henkilökunnalle laajan kyselylomakkeen, jossa oli taustatietojen lisäksi 66 kysymystä (Liite 9). Käytin kyselylomakkeen luonnissa osaksi Jyllin Kodin olemassa olevien palveluprosessien sisältöä, yhteisöllisen hoitotyön periaatteita ja sen käytännön jaottelua. Lisäksi käytin teoriasta esiin nousseita muita hyvän elämän tunnuspiirteitä kyselylomakkeen luonnissa apuna. Yhteisöllisen hoitotyön periaatteiden sisällä olevat itsemääräämisoikeus, tasa-arvoisuus ja yhteisvastuullisuus kuvaavat hyvää elämää (Pohjola & Muurinen 2008, 270). Teoriaosuudessa tuli esiin, että hyvään elämään liittyy elämän mielekkyys, terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja sosiaalinen vuorovaikutus. Hyvään elämään liittyy yksilöllisyys huomioiden seniorin voimavarat ja elämäntilanteet. Lisäksi hyvään elämään liittyy yhteisöllisyys pitäen sisällään yhdessä elämisen ja vastuunkannon. Hyvää elämää tukevat läheiset ihmissuhteet, elämän arvostus, omat määrittelyt ja merkitykset

elämästä. Hyvää elämää tukevat seniorin elämän ymmärrys, seniorin osaamisen ja vahvuuksien korostaminen. Lisäksi hyvää elämää tukevat seniorin kuuluminen yhteisön jäseneksi sekä mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä päätöksiä itseään ja yhteisöä koskien. Yhteisöllisessä hoitotyön mallissa ja hyvän elämän teorialuvussa on samaa ajattelua, kuin mitä on Jyllin Kodin palveluprosessien sisällöissä. Asioina nämä olivat tuttuja henkilökunnalle.

Kysymykset oli jaoteltu 11 teema-alueeseen, jotka sisälsivät asumiseen, kodin merkitykseen, yksityisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yksilöllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Lisäksi kysymyksinä olivat, hygienianhoitoon, pukeutumiseen, ruokailuun, kuntoutukseen, lepoon ja nukkumiseen sekä osallisuuteen liittyviä asioita. Hyvän elämän toteutumisen lisäksi pyysin vastaajia valitsemaan jokaisesta teema-alueesta asian, jota toivoo kehitettävän Jyllin Kodilla tavoiteltaessa asukkaillemme hyvää elämää. Kysymysten vastausvaihtoehdot olin laittanut 4-portaiseen järjestysasteikkoon, jossa toisena ääripäänä oli täysin samaa mieltä ja toisena ääripäänä täysin eri mieltä (Liite 9). Vaihtoehtoa en osaa sanoa en halunnut käyttää. Ajattelin, että näiden kysymysten kohdalla kaikilla vastaajilla on joku näkemys, miten asiat toteutuvat.

Strukturoidun kyselylomakkeen tekeminen oli haastavaa, koska olisi ollut niin paljon kysymyksiä kysyttävänä, jotka liittyvät Jyllin Kodin palvelutoimintaan. Lomakkeen saaminen ymmärrettävään muotoon vei paljon aikaa.

Määrällisessä tutkimuksessa on keskeistä muun muassa käsitteiden määrittely, otantajoukon valinta, aineiston muodostaminen taulukkomuotoon ja tilastollisesti käsiteltävään muotoon sekä tulosten kuvailu esimerkiksi prosenttitaulukoiden avulla. (Hirsjärvi ym. 2010, 140.)

Kysely toteutettiin Jyllin Kodin tutkimus- ja kehittämistoiminnan JJS- traineen avulla. JJS- trainee on Jyllin Kodin tutkimus- ja kehittämistoiminnan yksikön kehittämä oppimisympäristö, johon sisältyy myös nettipohjainen kyselytyökalu. Kyselytyökaluun tunnukset annettiin 67:lle henkilökuntaan kuuluvalla. Kyselyn nettipohjaiseen kyselytyökaluun laittoi Jyllin Kodin tukipalveluissa toimiva tiedottaja.

Strukturoidun aineiston osalta vastaukset kertyivät excel-ohjelmaan JJS-traineen oppimisympäristössä olevan kyselytyökalun avulla. Koodasin muuttujat excel-ohjelmassa ja sen jälkeen laitoin excel- taulukosta vastaukset tixel –ohjelmaan. Tixel-ohjelman avulla sain väittämien lukumäärät sekä prosenttiosuudet vastatuista väittämistä. Excelin avulla laskin jokaisen vastauksen keskiarvot. Valitsin keskiarvot kuvaamaan strukturoidun kyselynvastauksia, koska sitä kautta on helpoin nähdä, kuinka tutkimuksessa kysytyt asiat toteutuvat. Tarkastelin tuloksia siten, että mitkä asiat toteutuivat parhaiten ja mitkä heikoiten. Tutkimukseen valikoituneet kehityskohteet muodostuivat eniten kannatusta saaneisiin.

Henkilökunnan strukturoitu kysely oli auki JJS- traineen oppimisympäristön kyselytyökalussa kolme viikkoa. Strukturoidun kyselylomakkeen täyttämiseen arvioitiin aikaa kuluvan noin 30 minuuttia. Strukturoituun kyselyyn vastasi yhteensä 26 työntekijää 67.stä työntekijästä. Yksi vastauksista oli tyhjä, joten todellisuudessa vastauksia tuli 25, eli vastausprosentiksi tuli 37,3. Olin yllätynyt strukturoidun kyselyn huonosta vastausmäärästä, sillä yleensä henkilökunta on ollut tunnollinen vastaavien kyselyjen täytössä, joita Jyllin Kodilla on vuosien mittaan tehty paljon. Vastusten määriin ei tullut oleellisesti parannusta vaikka vastausaikaa pidennettiin ja siitä monta kertaa muistuteltiin. En tiedä vaikuttiko taustatietojen kysely siihen, että ei haluttu vastata kyselyyn. Taustatiedot on kuitenkin aina Jyllin Kodilla kysytty erilaisissa kyselyissä, joten sitä käytäntöä en halunnut tässä kyselyssä myöskään muuttaa.

Taustietoihin vastasi 25 vastaajasta 19 henkilöä. Vastaajat olivat eri-ikäisiä ja vastaajien ikähaitari muodostui 20- yli 60 vuotta täyttäneiden väliltä. Vastaajat olivat kaikki naisia ja työsuhteen keston keskiarvo 6,4 vuotta. Vastaajilla neljällätoista työsuhde oli vakituinen ja viidellä määräaikainen. Vastaajia oli kaikista kyselyn koulutusvaihtoehdoista. Vastaajia oli neljältä yhteisökodilta ja osa vastaajista muista yksiköistä. Nykyinen pääasiallinen työtehtävä vastanneista oli kymmenellä hoitajan työtehtävät, kolmella kodinvastaavan työtehtävät, yhdellä kuntoutuksen työtehtävät ja kolmella muu työtehtävä.

6.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen tekijän on otettava huomioon monia eettisiä kysymyksiä. Jo tutkimuskohteen tai ongelman valinnassa tulee miettiä miksi ja mistä syystä tutkimus tehdään (Hirsijärvi ym. 2010, 24). Tämän tutkimuksen aihe liittyy Jyllin Kodin palvelutoiminnan kehittämiseen sekä tutkimuksen tekijän työtehtäviin ja on siksi ajankohtainen ja tärkeä aihe. Tutkimuksen aiheen valinta syntyi yhteistyössä Jyllin Kodin toimitusjohtajan kanssa. Aiheen valinta on mielestäni myös yhteiskunnallisesti tärkeä, koska yhä enemmän keskustellaan ja ollaan kiinnostuneita seniorin hyvästä elämästä.

Tutkimuksen tulee noudattaa ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta. Tutkittavalle tulee antaa riittävä informaatio tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimukseen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista. Tietojen käsittelyssä ja julkaisemisissa tulee huolehtia myös, että luottamuksellisuus ja anonymiteetti säilyvät. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tutkija ei voisi kerätä tarvittavia taustatietoja, koska on tärkeää, että aineiston keräämisen aikana voi muistuttaa tutkimuksen vastaamisesta. (Eskola & Suoranta 2003, 56–57.)

Kaikille haastatteluun osallistuneille annettiin tieto tutkimuksen tarkoituksesta sekä kirjallisesti että suullisesti (Liite 1 ja 2). Lisäksi haastateltavilta pyydettiin lupa tutkimuksen tekemiseen ja haastattelun nauhoittamiseen (Liite 5). Jyllin Kodin henkilökunnalle informoitiin tutkimuksen tarkoituksesta saatekirjeellä (Liite 3 ja 4). Saatekirje lähetettiin sähköpostilla jokaiseen yksikköön sekä vastuualueiden esimiehille. Aiheesta tiedotettiin myös Jyllin Kodin sisäisessä intranetissä. Lisäksi vastuuhenkilöiden palaverissa informoitiin suullisesti tutkimuksen tarkoituksesta. Tutkimuksen haastateltavien osalta tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Henkilökunnan osallistuminen tutkimukseen kuului osaksi heidän työtehtäviään.

Tutkimuksessa käytetty haastatteluaineisto ja strukturoidun kyselyn yhteenvedot joissa on tunnistetiedot tuhoataan tutkimuksen valmistuttua.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa Eskolan ja Suorannan (2003, 209) mukaan laadullista tutkimusta on kritisoitu siitä, että analyysivaihetta ja luotettavuus-

den arviointia ei ole voinut erottaa toisistaan yhtä hyvin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Myös kieli näiden tutkimusten välillä on erilainen. Laadullinen tutkimus mahdollistaa vapaamman liikkumisen aineiston analyysin, tehtyjen tulkintojen ja tutkimustekstin välillä, kuin mitä määrällisessä on mahdollista tehdä.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on keskeinen tutkimusväline ja luotettavuuden kriteerinä pidetään tutkijaa itseään. Määrällisessä tutkimuksessa luotettavuus perustuu mittauksen luotettavuuteen. Laadullinen tutkimus on henkilökohtaisempaa ja omaa pohdintaa sisältävää, kuin mitä määrällinen tutkimus on (Eskola & Suoranta 2003, 211). Laadullista aineistoa kerätessäni pystyin tarvittaessa tarkentamaan haastateltavilta, mitä he tarkoittivat ja pystyin itse myös selittämään kysymyksiä ymmärrettävään muotoon. Haastattelukysymykset ja niiden selitykset yritin pitää mahdollisimman tarkoin aina samanlaisena. Tässä kuitenkin havaitsin eroja, koska haastateltavien toimintakyvyssä ja asioiden ymmärtämisessä oli eroja. Laadullisen aineiston osalta kirjoitin auki haastattelut sanasta sanaan. Nauhoituksen ansiosta pystyin palamaan aineistoon tarvittaessa uudelleen. Aineistosta poimin asioita, jotka liittyivät tutkimuskysymyksiin. Aineistoa pidän luotettavana, koska haastateltavilla on kokemus tutkittavasta asiasta. Senioreiden ja hallitusten jäsenten sanatarkkaa ilmaisua on myös jonkin verran käytetty sitaatteina raportissa, jotta lukija voi havaita tulosten kuvastavan haastateltavien ajatusmaailmaa. Henkilökunnan osalta avoimet vastaukset olivat lyhyinä lauseina, joten sitaatteja ei näistä ollut mahdollisuus saada.

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään usein validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Tutkimuksen validiteettia käsiteltäessä arvioidaan sitä missä määrin on onnistuttu mittaamaan sitä mitä pitikin mitata. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.)

Laadullisen tutkimusmenetelmän avulla sain vastauksia kysymyksiin hyvin monipuolisesti ja vastauksia tuli kaikkien esitettävien kysymysten osalle. Määrällisen tutkimuksen osalta kysymyksen asettelu oli tehty hieman monimutkaisemmin, jonka johdosta vastaukset piti linkittää hyvän elämän sisältöä kuvaavien käsitteiden alle. Käsitteiden avulla onnistui hyvän elämän toteutumisen mittaaminen.

Kysely- ja haastattelututkimusten luotettavuutta voidaan arvioida, miten ratkaisut ovat soveltuneet teoriaan ja sen käsitteisiin (Heikkilä 2008, 186). Teemahaastatteluiden, henkilökunnan avoimien kysymysten ja henkilökunnan strukturoidun kyselyn aineistosta löytyi samoja asioita, kuin mitä teoriassa hyvästä elämästä kirjoitetaan. Tulokset antavat tärkeitä tietoja siitä, mitä seniorin hyvä elämä on, mitä sen tulisi olla ja kuinka hyvä elämä toteutuu tällä hetkellä Jyllin Kodilla.

Tutkimuksen reliabiliteetti on kyky tuottaa ei – sattumanvaraisia tuloksia. Esimerkiksi sama tutkittava asia voidaan mitata useampaan kertaan ja jos tulokset pysyvät samoina, se on reliabeli. Tutkimusotoksen pienuus lisää tuloksien sattumanvaraisuutta ja tämän johdosta voidaan saada epätarkkaa tietoa todellisesta keskiarvosta. (Heikkilä 2008, 187.) Tutkimukseni määrällisen osuuden aineisto oli hyvin pieni, joten tuloksia ei voida pitää koko henkilöstön näkemyksenä. Aineiston toistettavuus koko henkilökunnan vastatessa muuttaisi tuloksia ehkä toisenlaiseksi. Mutta tuloksia voidaan kuitenkin pitää suuntaa antavina, kun lähes kaikista yksiköistä saatiin vastauksia. Sen sijaan laadullisen tutkimuksen luotettavuus on haasteltavien omaan kokemukseen perustuvaa tietoa ja perustuu näin ollen luotettavuuteen. Lisäksi kirjallisuudesta nousee asioita jotka tukevat laadullisesta aineistosta nousseita asioita seniorin hyvästä elämästä.

Laadullista tutkimusta tarkasteltaessa on syytä huomioida havaintojen luotettavuus ja puolueettomuus. Tuleekin arvioida pyrkiikö tutkija ymmärtämään ja kuulemaan haastateltavia ja tuomaan kertomuksen tutkimukseen täysin alkuperäislähteen mukaisesti. Tulee arvioida myös vaikuttaako siihen tutkijan oma näkökulma, mitä hän kuulee tai havainnoi. (Tuomi, Sarajärvi 2009, 136.) Tätä jouduin miettimään, kun tutkimukseni kosketti omaa työpaikkaani ja oma työtehtäväni liittyy suurelta osin palveluiden kehittämiseen. Haastatteluja tehdessäni ja niitä auki kirjoittaessani pystyin asettumaan kuitenkin mielestäni hyvin opiskelijan ja tutkijan rooliin. Pyrin mahdollisimman puolueettomaan tutkimusotteeseen työssäni. Saattaa kuitenkin olla, että oma asemani vaikutti myös tutkimuksen tuloksiin positiivisesti että negatiivisesti.

7. LAADULLISEN AINEISTON TUTKIMUSTULOKSET

Käsittelen tässä luvussa senioreiden, hallituksen ja henkilökunnan näkemyksiä hyvästä elämästä. Mitä hyvällä elämällä tarkoitetaan, mitkä asiat tukevat ja mitkä estävät seniorin hyvää elämää Jyllin Kodilla. Yläkäsitteenä olevan hyvän elämän olen jaotellut teema-alueisiin, jotka muodostuivat vastausten perusteella. Elämän tarkoituksellisuutta ja toivoa kuvaavien kysymysten vastaukset olen laittanut myös näiden teema-alueiden alle. Tarkoituksellisuutta ja toivoa kuvaavat kysymykset olivat: Mitä elämän tarkoituksellisuudella tarkoitetaan, mitkä asiat sitä tukevat Jyllin Kodilla ja mitkä asiat estävät sen toteutumista Jyllin Kodilla? Miten toivon olemassaoloa tai sen löytymistä voidaan tukea ja mikä estää toivon kokemusta Jyllin Kodilla? Senioreiden haastatteluiden osalta muokkasin kysymykset mielekästä arkea, yksilöllisyyttä, valintojen- ja päätäntävaltaa sekä sosiaalisia suhteita kysyviksi kysymyksiksi.

Teema-alueet, joita käytän tutkimuksessa, ovat turvallisuus, yksilöllisyys, sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus, valintojen- ja päätäntävällän mahdollisuus sekä mielekäs elämä. Jokaisen teema-alueen lopussa on taulukko, jossa on kaikki kyseistä teema-aluetta koskevat vastaukset. Taulukoissa on vasemmalla puolella senioreiden vastaukset ja oikealla puolella henkilökunnan ja hallituksen vastaukset.

7. 1 Turvallisuus hyvän elämän edellytyksenä

Kysyttäessä senioreilta, työntekijöiltä ja hallituksen jäseniltä, mitä tarkoittaa seniorin hyvä elämä Jyllin Kodilla **jokaisen vastaajaryhmän** vastaukset sisälsivät turvallisuuden. Turvallisuus tarkoitti heidän mielestään mielestä terveyttä ja sitä, että työntekijät välittävät aidosti senioreista. **Kaikki vastaajaryhmät** kokivat, että hoitajilla tulisi olla lempeä ja arvojen mukainen hoitoideologia, joka edesauttaa seniorin hyvän elämän kokemusta.

”Hyvä elämä koostuu siis huolenpidosta, joka on näkyvää, mutta ei aina kuitenkaan tekemistä. Tärkeää on kokemus, että käydään katsomassa tietyn väliajoin”
(H7)

Senioreiden mielestä turvallisuus tarkoittaa sitä, että hoitajat ovat hyviä sekä sitä, että hoitajat hoitavat.

”Kun minua hoidetaan ja puhdistetaan”. (H5)

Hallitus ja työntekijät toivat esiin, että turvallisuus tarkoittaa sitä, että seniorilla tulee olla paikka, jossa voi tuntea pysyvyyttä. Turvallisuutta kuvaavaa on kun seniori saa elää elämänsä loppuun asti Jyllin Kodilla ja seniorilla on saattohoitovaiheessa ihminen vierellä.

Turvallisuutta tukevia asioita **kaikkien vastaajaryhmien** mielestä oli henkilökunnan vakituisuus ja pysyvyys sekä ammattitaito.

”Luotetaan siihen, että täällä on ammatti-ihmiset, jotka tän asian hoitaa ja kyllä mä luotan siihen, että työntekijät on parhaasta päästä.” (H1)

Kaikki vastaajaryhmät olivat myös sitä mieltä, että omahoitajuus tukee seniorin turvallisuutta. **Seniorit** nostivat turvallisuutta tukevaksi sen, että ei hylätä ja käydään katsomassa. **Henkilökunta ja hallitus** ajattelevat, että yhteisökotien vastaavat luovat seniorille turvallisuuden kokemusta. Heidän mielestään henkilökunnan jaksaminen ja työtyytyväisyys sekä motivoituneisuus vaikuttavat seniorin turvallisuuden kokemukseen edistävästi. He olivat myös sitä mieltä, että riittävä ja osaa-va henkilökunta senioreita auttamassa ja hoitamassa on yksi turvallisuuden tae. Lisäksi **henkilökunta ja hallitus** kokivat, että seniorin mahdollisuus jatkaa tuttuja rutiinejaan yhteisökotiin muuttaessaan tukee seniorin turvallisuuden tunnetta.

Senioreiden turvallisuuden estäväksi tekijäksi muodostui **kaikkien vastaajaryhmien** mielestä henkilökunnan kiire ja sen näkyvyys senioreille. **Seniorit** toivat oman toimintakykynsä turvallisuutta estäväksi tekijäksi. **Henkilökunnan ja hallituksen** mielestä henkilökunnan vaihtuminen on turvallisuutta estävä tekijä.

Taulukko 1. Yhteenveto senioreiden turvallisuudesta

SENIORIN HYVÄ ELÄMÄ TURVALLISUUDEN NÄKÖKULMASTA	
SENIORI	HENKILÖKUNTA/HALLITUS
<p>Mitä tarkoittaa seniorin turvallisuus</p> <p>Terveys Kun hoitajat ovat hyviä Kun puhdistetaan ja hoidetaan</p>	<p>Mitä tarkoittaa seniorin turvallisuus</p> <p>Terveys Paikka, jossa voi tuntea pysyvyyttä Saa elää loppuun asti Jyllin Kodilla Saattohoitovaiheessa ihminen vierellä Työntekijän aito välittäminen, Lempeä ja arvojen mukainen toiminta</p>
<p>Mikä tukee seniorin turvallisuutta</p> <p>Henkilökunnan ammattitaito Henkilökunnan vakituisuus Ettei hylätä, vaan käydään katsomassa Omahoitajuus</p> <p>Uskonto</p>	<p>Mikä tukee seniorin turvallisuutta</p> <p>Riittävä määrä osaavaa henkilökuntaa Henkilökunnan vakituisuus Henkilökunnan jaksaminen ja työtyytyväisyys Henkilökunnan motivoituneisuus</p> <p>Seniorilla tutut rutiinit Omahoitajuus Yhteisökotien vastaavat</p>
<p>Turvallisuutta estävät asiat</p> <p>Henkilökunnan kiire ja sen näkyvyys seniorille Seniorin oma toimintakyky</p>	<p>Turvallisuutta estävät asiat</p> <p>Henkilökunnan kiire ja sen näkyvyys seniorille Henkilökunnan vaihtuminen</p>

7.2 Yksilöllisyys hyvän elämän edellytyksenä

Vastaajien pohtiessa hyvää elämää myös yksilöllisyys korostui vastauksissa. Yksilöllisyys tarkoittaa **senioreiden** mielestä seniorin omaa suhtautumista elämään, joka vaikuttaa hänen hyvän elämän kokemukseen joko positiivisesti tai negatiivisesti.

Haastateltavan kommentti hyvästä elämästä:

”Niinhän sitä sanotaan, että elettynä ikä tallella, se on aina kokemusta ja muistot jää, niitä ei ota kukaan pois.” (H3)

Yksilöllisyys tarkoittaa **Henkilökunnan ja hallituksen** mielestä sitä, että jokaista ihmistä tulee kohdella omana yksilönä, seniorin jäljellä olevat voimavarat tulee huomioida ja seniorin tarpeet tulee ottaa huomioon aina oikea-aikaisesti.

”Lämpö, inhimillisyys ja jokaisen ihmisen kohtelu omana yksilönä sisältyvät hyvään elämään.” (H1)

Lisäksi yksilöllisyys tarkoittaa **henkilökunnan ja hallituksen** näkemyksenä sitä, että senioria tulee arvostaa ja pitää ainutlaatuisena. Heidän mielestään tulee huomioida seniorin tavat, tottumukset ja mieltymykset. Näistä esimerkkinä mainittiin muun muassa uskonto.

Yksilöllisyyttä tukevat **senioreiden** mielestä itsenäinen asioiden jäsentäminen sekä se, että saa käyttää jäljellä olevia voimavaroja. Omaehtoista voimavarojen käyttöä oli muun muassa kirjoittelu, lukeminen ja kutominen.

Haastateltavan kommentti voimavarojen käytöstä:

”Kyllä mä täällä sen verran saan tehdä mitä mä pystyn. Kyllä henkilökunta tietää mun voimavarat, mitä mä pystyn ja mitä en.” (H6)

Lisäksi yksilöllisyyttä tukee **senioreiden** mielestä, että voi kulkea vapaasti ja osallistua erilaisiin tapahtumiin omien halujensa mukaan.

Yksilöllisyyttä tukee **henkilökunnan ja hallituksen** mielestä se, että seniorin elämänhistoria tunnetaan ja huomioidaan seniorin tarpeet sekä se, että seniori voi kokea itsensä tarpeelliseksi. Lisäksi he mainitsivat yksilöllisyyttä tukevaksi seniorin oman huoneen, joka on omilla tavaroilla sisustettu.

Yksilöllisyyttä estäväksi tekijäksi osa **senioreista** toi esiin, että yhteisökodin suunnitelmat tehdään koko yhteisökodin tarpeita ajatellen, ei niinkään seniorin yksilöllisistä tarpeista lähtöisin. Lisäksi toimintakyvyn rajoitteet koettiin haittaavan yksilöllisyyden toteutumista.

Haastateltavan kommentti toimintakyvyn rajoitteistaan:

”Pyörätuoli estää kaiken.” (H5)

Henkilökunnan ja hallituksen mielestä yksilöllisyyttä estävät kahden hengen huoneet sekä taloudelliset näkökulmat, jotka voivat mennä yksilöllisyyden edelle. Lisäksi heidän mielestään yksilöllisyyttä estävät henkilökunnan oletukset asukkaan parhaasta.

Taulukko 2. Yhteenveto senioreiden yksilöllisyydestä.

SENIORIN HYVÄ ELÄMÄ YKSILÖLLISYYDEN NÄKÖKULMASTA	
SENIORI	HENKILÖKUNTA/HALLITUS
Mitä tarkoittaa seniorin yksilöllisyys Omaa suhtautumista elämään	Mitä tarkoittaa yksilöllisyys Jokaisen ihmisen kohtelua omana yksilönä Seniorin tarpeiden huomiointia oikea-aikaisesti Seniorin arvostamista ja pitämistä ainutlaatuisena Seniorin tapojen, tottumusten ja mieltymysten huomiointia Uskonto
Mikä tukee seniorin yksilöllisyyttä Itsenäinen asioiden jäsentäminen Seniori saa kulkea ja osallistua vapaasti Saa käyttää jäljellä olevia voimavaroja	Mikä tukee seniorin yksilöllisyyttä Elämänhistorian tuntemus Seniorin tarpeiden huomiointi Seniorin jäljellä olevien voimavarojen huomiointi Tuetaan senioria kokemaan itsensä tarpeelliseksi Omilla tavaroilla sisustettu huone
Mikä estää seniorin yksilöllisyyttä Toimintakyvyn rajoitteet Toimintakyvyn ja voimavarojen huomiointi tarpeita ajatellen	Mikä estää seniorin yksilöllisyyttä Kahden hengen huoneet Taloudelliset reunaehdot

7.3 Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus hyvän elämän edellytyksenä

Kaikkien vastaajaryhmien mielestä hyvää elämää on se, että seniorilla on hyvät suhteet ystäviin, läheisiin ja hoitajiin. Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus tarkoittavat **kaikkien vastaajaryhmien** mielestä, että seniorilla tulee olla kokemus siitä, että hän kuuluu osaksi yhteisökotia.

”No se sisältää ihan kaikkia, ystäviä, hoitajia, kanssakäymistä ja puhelemista ja ainakin mä sen koen niin”. (H3)

Lisäksi sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus tarkoittavat kaikkien **vastaajien mielestä** yhteisöllisyyttä ja hyvää omahoitajasuhdetta. **Senioreiden** omasta mielestä sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus tarkoittaa, että heillä on mahdollisuus keskusteluihin sekä päästä vierailuille ja saada vieraita luokseen. **Henkilökunnan ja hallituksen** mielestä se tarkoittaa sitä, että seniorin kohtaamiseen tulee olla aikaa.

”Aidon välittämisen kuvan muodostuminen seniorille, että hänelle jää tunne, että hänet noteerataan ja välitetään sekä huomioidaan tarpeet.” (H7)

Sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta tuetaan **kaikkien vastaajien** mielestä, kun henkilökunta ja seniorit sekä asukastoverit pitävät yhteisiä keskusteluhetkiä. Vastauksissa mainittiin erityisesti muisteluhetket.

”Kyllä se niinku vanhoihinkin asioihin palautuminen sekin niinku virkistää mun mielestä, jos on sellaisia mukavia muistoja.” (H1)

Kaikki vastaajat olivat myös samaa mieltä siitä, että senioreiden mahdollisuus olla yhteydessä ystäviin ja ottaa kontaktia heihin itseohjautuvasti tukevat sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta.

Haastateltavan kommentti itseohjautuvasta kontaktin otosta:

”Mulla on niitä kavereita. Mä käyn puhelimeen kiinni. Mä soiton, jollei kukaan muu soita ja minä etsin niitä kontakteja.” (H3)

Lisäksi kaikkien vastaajien mielestä empaattinen ja välittävä henkilökunta on seniorin sosiaalisuutta ja vuorovaikutusta tukeva asia. **Senioreiden** mielestä läheiset ovat yksi tärkeä tekijä hyvään elämään. Merkityksellisemmiksi ihmissuhteiksi seniorit mainitsivat lapset, lapsenlapset, lapsenlapsenlapset, sukulaiset ja ystävät. Lisäksi osan yhteisökodin asukkaista ja hoitajista seniorit kokivat läheisiksi.

”Hoitajat on. Mä tykkään kaikista hoitajista, eikä ne varmaan minua pahalla kato, vaikka minusta on paljon työtä. Toikin on ihan kiva, kun hoitajat morjestaa ja semmosetkin, jotka ei aina ole hoitajia ja sanovat että hei (mainiten myös nimen).” (H5)

”Mun omahoitajani, se on kiva ihminen ja kyllä niitä on kivoja muitakin.” (H2)

Seniorin sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta **henkilökunnan ja hallituksen** mielestä tuetaan sillä, että henkilökunta auttaa senioreita keskustelemaan keskenään.

Sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta estävät **senioreiden** mielestä puhekavereiden ja keskusteluiden puute sekä muistisairaiden senioreiden asuminen samassa kodissa. **Henkilökunta ja hallitus** toivat esiin asukkaiden haasteellisen käytöksen sekä henkilökunnan kiireen. Estäväksi tekijäksi nousi myös **henkilökunnan ja hallituksen** mielestä, se, että seniori ei koe olevansa osa yhteisöä.

Taulukko 3. Yhteenveto senioreiden sosiaalisista suhteista ja vuorovaikutuksesta.

SENIORIN HYVÄ ELÄMÄ SOSIAALISTEN SUHTEIDEN JA VUOROVAIKUTUKSEN NÄKÖKULMASTA	
SENIORI	HENKILÖKUNTA/HALLITUS
<p>Mitä tarkoittavat sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus</p> <p>Hyviä suhteita ystäviin, läheisiin ja hoitajiin Kuulumista osaksi yhteisökotia ja yhteisöllisyyttä Hyvä omahoitajasuhde Mahdollisuus keskusteluihin Mahdollisuus vierailuihin</p>	<p>Mitä tarkoittavat sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus</p> <p>Hyviä suhteita ystäviin, läheisiin ja hoitajiin Kuuluminen osaksi yhteisökotia ja yhteisöllisyyttä Hyvä omahoitajasuhde Seniorin kohtaamiseen tulisi olla aikaa</p>
<p>Mitkä tukevat seniorin sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta</p> <p>Seniorin mahdollisuus olla yhteydessä ystäviin Itseohjautuva kontaktinotto ystäviin Empaattinen ja välittävä henkilökunta</p>	<p>Mitkä tukevat seniorin sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta</p> <p>Seniorin mahdollisuus olla yhteydessä ystäviin Itseohjautuva kontaktinotto ystäviin Empaattinen ja välittävä henkilökunta Senioreiden välisen keskustelun tukeminen</p>
<p>Mitkä estävät seniorin sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta</p> <p>Puhekavereiden ja keskusteluiden puute Muistisairaiden asuminen samassa kodissa</p>	<p>Mitkä estävät seniorin sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta</p> <p>Senioreiden haasteellinen käytös Henkilökunnan kiire Kun seniori ei koe olevansa osa yhteisöä</p>

7.4 Valintojen ja päätöksenteon mahdollisuus hyvän elämän edellytyksenä

Hyvää elämää on myös valintojen ja päätöksenteon mahdollisuus, mikä tarkoittaa **kaikkien vastaajaryhmien** mielestä sitä, että seniorin mielipiteitä kuunnellaan. **Seniorit** toivat esiin, että valinnat ja päätöksenteon mahdollisuus tarkoittaa, että tiedotetaan erilaisista tapahtumista. **Hallituksen ja henkilökunnan** mielestä lisäksi sitä, että senioreilla olisi mahdollisuus päättää omista asioista ja seniorin kanssa neuvoteltaisiin muutoksista. Valintojen ja päätöksenteon mahdollisuutta tukevinä asioina **seniorit** kokivat, että he saavat päättää omaa elämää koskevista asioista muun muassa raha-asioista ja muista virallisista asioista sekä omaa hoitoa koskevista asioista. Seniorit turvautuivat myös hoitajien tietämykseen ja luottivat siihen.

Haastateltavien kommentteja mahdollisuuksista päättää omista asioista:

”Kyllä mä saan, tietysti poikani ajaa asioita, mutta itse päätän miten tehdään.”
(H4)

”Mulla tytär hoitaa kaikki raha-asiani, maksaa laskut ja kaikki ja kertoo niistä ja sanoo, että tulee semmonen ja semmonen lasku ja mä maksoin sen ja sen laskun.”
(H 6)

”Kyllä varmasti, mä oon semmonen vähän omapäinen. Mä saan tehdä sitä, mitä mä haluan.” (H3)

”Kyllä ne aina kysyy, että mitä minä haluan, enkä minä aina osaa sanoakaan.”
(H2)

”Saan, kyllä ne multa kysyy ja saan päättääkin ja mulla on täällä ihan hyvä olla, ei mulla ole ollenkaan paha.” (H6)

Henkilökunnan ja hallituksen mielestä seniorin valintoja ja päätöksentekoa tuetaan sallimalla seniorin toteuttaa asioita omalla tavalla sekä mahdollisuutena toteuttaa toiveita. Lisäksi heidän mielestään valintoja ja päätöksentekoa tuetaan kuuntelemalla senioreiden omaa tahtoa. Henkilökunta ja hallitus olivat sitä mieltä, että senioreilla on täysi päätösvalta omiin asioihin niin kauan he suoriutuvat siitä.

Valintojen ja päätöksenteon esteenä osa **senioreista** kokevat mielipiteiden huomioinnin puutteet ja kokemuksena osalla oli, että kaikkiin toiminnallisiin asioihin ja hoitoon liittyviin asioihin ei voi vaikuttaa. Näitä olivat esimerkiksi se, että milloin huone siivotaan tai milloin on pesupäivä. Ruokailun jokainen ajatteli, että ajankohtaan voi vaikuttaa, koska haluaa syödä.

”Ei kun mulla on semmonen määräpäivä, kun viedään tonne suihkuun”. (H6) Kysyin kuka sen on määrännyt? Haastateltavan kommentti: ”hoitajat määrää, kuinka ne kerkiää kulloinkin”. (H6)

”Se että multa kysyttäis ja eikä sanota vain, että nyt menttiin”. Haastateltava oli kuitenkin sitä mieltä, että yksilöllisiä asioita otetaan huomioon: ”Kyllä ne otetaan huomioon yleensä, jos kun mä jotain pyydän ja saan lähteä sit, jos mä johonkin oon halukas lähteen, niin saan mennä.” (H5)

Toiminnan suunnittelussa sinänsä seniorit eivät kokeneet tarvetta olla mukana, mutta tykättäisiin jos mielipiteet otetaan huomioon.

Haastateltavien kommentit toiminnan suunnitteluun osallistumisesta:

”En minä mee mitään muuttaan, saa paremmat päät muuttaa. ” (H3)

”Ei ole semmosta tullut vielä vastaan. ” (H2)

Hoitoon liittyvissä asioissa seniorit luottavat, että hoitajan toimesta tehdään ja haastateltavien mielestä vanhemmat hoitajat jo tietävätkin, miten seniori eri asiat haluaa tehtävän. Joillakin haastateltavista oli kokemus, että hoitajat keskustelevat

muutoksista. Osalla oli toivomus, että kysyttäisiin, kun tehdään muutoksia hoitoon liittyvissä asioissa.

"He tietää, niin minä en paljon tiedä." (H2)

"En mä muista, että ei niitä ainakaan ole kysytty, että ne itte parhaimmaksiensa järjestelly, niinku tietysti sopiikin ku minkämoises tuuris ja kuka on ja mitä kukin tekee." (H2)

Erään haastateltavan lausahdus kuvastaa hyvin senioreiden ajatuksia. Hän koki, että esimerkiksi saunapäivän muutoksista keskustellaan hänen kanssaan.

"On hyvä että monissakin asioissa olis tällai yhteisymmärrystä." (H4)

"Kyllä ne, mitä pyytää, on tehty." (H3)

Henkilökunta ja hallitus kokivat, että esteenä seniorin valintojen ja päätöksenteossa on vaikuttamisen puute sekä sallimattomuuden kokemus.

"Se tietysti hiertää, jos on joku toive ja se ei johda mihinkään niin ja se mieli sitten, kun pienet asiat ovat väliin suuria asioita." (H7)

Taulukko 4. Yhteenveto senioreiden valintojen ja päätöksenteon mahdollisuuksista.

SENIORIN HYVÄ ELÄMÄ VALINTOJEN JA PÄÄTÖKSENTEON NÄKÖKULMASTA	
SENIORI	HENKILÖKUNTA/HALLITUS
<p>Mitä tarkoittaa valintojen - ja päätöksenteon mahdollisuus</p> <p>Mielipiteiden kuuntelemista Tiedotetaan erilaisista tapahtumista</p>	<p>Mitä tarkoittaa valintojen - ja päätöksenteon mahdollisuus</p> <p>Mielipiteiden kuuntelemista Senioreilla mahdollisuus päättää omista asioista Seniorin kanssa neuvotellaan muutoksista Seniorin annetaan tehdä asiat niin, kuin seniori haluaa ne tehtävän</p>
<p>Mitkä tukevat seniorin valintojen- ja päätöksenteon mahdollisuutta</p> <p>Saa päättää omaa elämää koskevista asioista</p> <p>Saa päättää omaa hoitoa koskevista asioista</p>	<p>Mitkä tukevat seniorin valintojen- ja päätöksenteon mahdollisuutta</p> <p>Sallitaan seniorin toteuttaa asioita omalla tavalla Seniorin päätösvalta niin kauan, kuin on voimavaroja siihen Mahdollisuus toteuttaa toiveita Seniorin oman tahdon kuunteleminen</p>
<p>Mitkä estävät valintojen- ja päätöksenteon mahdollisuutta</p> <p>Mielipiteiden huomioinnin puute Kaikkiin toiminnallisiin asioihin ei voi vaikuttaa</p>	<p>Mitkä estävät valintojen- ja päätöksenteon mahdollisuutta</p> <p>Vaikuttamisen puute Sallimattomuuden kokemukset</p>

7.5 Mielekäs elämä hyvän elämän edellytyksenä

Mielekäs elämä nousi hyvän elämän kysymyksen kohdalla esiin. Mielekäs elämä tarkoittaa **kaikkien vastaajien** mielestä kodinomaisuutta, virikkeitä, juhlia ja tapahtumia. **Senioreiden** mielestä mielekäs elämä tarkoittaa omaehtoisen tekemisen mahdollisuutta ja mainittiin erityisesti käsillä tekeminen, lukeminen ja kirjoittaminen.

Haastateltavan kommentti mielekkään elämän sisällöstä:

”Siihen juuri ihan kaikki, tavallinen elämä, ei sen enempää, ei tarte olla mitään kruusattua, tekemistä, tekemistä käsillä.” (H3)

Hallituksen ja henkilökunnan mielestä **mielekäs elämä** tarkoittaa sitä, että senioria kannustetaan näkemään elämässään hyviä asioita. Heidän mielestään se tarkoittaa myös sitä, että seniorin päivässä tulee olla sisältöä, jotta seniori voi tuntea itsensä tärkeäksi. Lisäksi mielekäs elämä tarkoittaa työntekijän ajan antamista seniorille, joka vaikuttaa positiivisesti hänen elämän mielekkyyteen.

Mielekkyyttä tukee **kaikkien vastaajien** mielestä seniorin oma asennoituminen elämäänsä. **Senioreiden** mielestä mielekkyyttä tukee ajatus siitä, että elämä on vapaampaa kuin ennen. Ehtii suunnittelemaan ja ajattelemaan asioita. Heidän mielestään mielekkyyttä tukee myös ajatus siitä, että itse voi muokata ja mennä elämässä eteenpäin. **Seniorit toivat** myös mielekkyyttä tukevaksi asiaksi vieraiden käynnit, päivän lehtien seurailun ja osallistumisen erilaisiin toimintoihin sekä hoitajien kanssa yhteiset kävelyt.

Haastateltavien kommentteja mielekkään arjen sisällöstä:

”Kyllä se on kun joku tulee, se on niin kiva asia ja semmosetkin, jotka ei ole käynyt pitkään aikaan, niin niitä odottaa jo.” (H5)

"Ensinnäkin, että saa lukea päivän lehdet ja että on myönteinen tähän elämään, se on päivän suola. Juu kyllä mä osallistun kaikkeen." (H4)

"No täällä on kaikkia laulutunteja ja tänne tulee kaksi semmosta miestä, jotka pitää laulutunteja ja meillä on semmoset vihkot, josta sanotaan, että nyt lauletaan siittä ja siittä ja sitten lauletaan. Täällä on semmosta kaikkia toimintaa, ettei tule aika pitkäksi." (H6)

Sama haastateltava kommentoi myös *"Mä luen kauhean mielelläni ja oon aina lukenut ja paljon olen kirjoja lukenut." (H6)*

Lisäksi **seniorit** kokivat mielekkyyttä tukeviksi kaikki hoidot ja se, kun otetaan huomioon pienetkin pyynnöt sekä luonnosta nauttiminen. Muistitoiminnot ja mahdollisuus suoriutua osaksi päivittäisistä toiminnoista itsenäisesti tukevat myös mielekkyyttä.

"No muisti on kohtalaisena pysynyt, mutta ei hyvä enää ole, mutta kaikki sanoo, että kyllä sinä muistat." (H2)

Erään haastateltavan kommentti itsenäisestä suoriutumisesta:

"Ainakin tämä liikkuminen, että voin kelata ja mennä, ettei mun tarte aina istua yhdes paikkaa ja varrota, että joku tulee mua lykkään." (H3)

Mielekästä elämää tuetaan **hallituksen ja henkilökunnan** mielestä sillä, että huolehditaan seniorin hyvinvoinnista ja tuetaan senioria Jyllin Kodin ulkopuoliseen toimintaan. He toivat esiin myös, että mielekästä arkea tuetaan, kun seniorilla on mahdollisuus seuralla uusien asukkaiden tulemistä ja heidän vaiheitaan elämässä. Muistelu koetaan mielekkyyttä lisäävänä asiana. Lisäksi hoitajien luotettavuudella on mielekkyyttä tukeva vaikutus senioriin. Luotettavuudella tarkoitettiin muun muassa sitä, että sopimuksista pidetään kiinni ja jos ei voida, niin kerrotaan siitä seniorille.

Mielekästä elämää estäviksi tekijöiksi **seniorit** toivat esiin muistisairaiden asukkaiden asumisen samassa yhteisökodissa. Mutta toisaalta seniorit toivat esiin, että se ei estä hyvää elämää viettämästä omassa elämässä.

"On tietysti näitä muistamattomia ihmisiä. No emmä tiedä, ei ne häiritseviä, mutta kuitenkin, eihän se mukavaa ole, kun on toisis maailmois." (H4)

Lisäksi **seniorit** toivat esiin myös tekemisen puutteen ja sen vaihtelemattomuuden sekä toimintakyvyn muutokset mielekkyyttä estäviksi asioiksi. Toimintakyvyn muutokset vaikuttavat siihen, että ei voi tehdä asioita samalla tavalla, kuin ennen. **Seniorit** mainitsivat myös elämän mielekkyyttä estäväksi asiaksi jatkuvan luopumisen elämässä.

Haastateltavan kommentti, kun elämässä on joutunut luopumaan tärkeistä ihmisistä ja asioista. *"Niin paljon on joutunut luopumaan."* (H2)

Luopumisen tärkeistä ihmisistä ja asioista toi esiin myös **henkilökunta ja hallitus**. Lisäksi he toivat kivut ja sairaudet seniorilla esteeksi mielekkään elämän kokemukselle sekä erityisesti senioreiden muistisairaudet, jotka estävät heidän itsensä löytämästä elämän tarkoitusta. Mielekästä elämää estävät myös, kun ympärillä on paljon sairautta ja kuolemaa.

Kysyin senioreilta, mitä he toivoisivat lisää, joka tukisi heidän mielekästä elämää. Elämän mielekkyyttä lisäävinä asioina **seniorit** toivoivat, että hartaushetkiä saisi olla enemmän ja erikseen mainittiin vapaitten suuntien hartaudet. Näitä toivotaan erityisesti lauluhetkinä. Senioreiden toivomus oli, että enemmän vietäisiin ulos kävelyille, muun muassa hautausmaalla olisi mukava käydä.

"Tykkään ja toivoisin, että vietäisiin ulos ja käveleen. Tuolla hautausmaalla olisi mukava käydä." (H4)

Seniorit kaipaavat myös luontokokemuksia, lukemista ja mielenkiintoista touhua enemmän. Kaivattiin, että hoitajilla ei olisi niin kiire, että he kerkiäisivät pysähtymään ja olemaan enemmän seniorin kanssa.

Kiireestä kommenttina tuli erään haastateltavan kohdalla seuraava lausahdus:

"Mutta kun sen tietää että muitakin on". (H2)

Henkilökunta ja hallitus toivat esiin elämän mielekkyyttä lisäävinä, että olisi hyvä pitää säännöllisiä tapaamisia, jossa voisi kokoontua vaikkapa jonkun teeman ympärille, mikä yhteisesti kiinnostaa, esimerkiksi yhteisökokouksien pito. Se irrottaa normaalista rutiiniarjesta. Erityisesti tulisi myös huomioida niitä, jotka vielä pystyvät itse tuomaan asioita esiin.

Kysyessäni haastateltavilta, että tulisiko toiminnassa olla jotain lisää, kommenttina tulivat seuraavat:

"En minä tiedä kerkiäisinkö enää enempää. En tiedä kyllä täällä on tarpeeksi kaikkia." (H6)

"Kyllä tämä on riittävää, kun ei pysty mitään tekeen, mutta näitä tämmösiä niinku yhteislaulutilaisuudetkin on tosi mukavia." (H5)

"Kyllä mun mielestä sais olla ja esimerkiksi hartaushetkiä sais olla, kun me ollaan kaikki vanhoja." (H4)

"Mun mielestä täällä on ihan kaikki. Kyllä, että mitä mä oon niinku ymmärtänyt justiin kaikesta, mitä mä olen seurannut, mun mielestä täällä on täydellistä siis tää kaikki." (H1)

Taulukko 5. Yhteenveto senioreiden mielekkästä elämästä.

SENIORIN HYVÄ ELÄMÄ MIELEKKÄÄN ELÄMÄN NÄKÖKULMASTA	
SENIORI	HENKILÖKUNTA/HALLITUS
<p>Mitä tarkoittaa mielekäs elämä Kodinomaisuutta Virikkeitä, juhlia ja tapahtumia Omaehtoista tekemistä</p>	<p>Mitä tarkoittaa mielekäs elämä Kodinomaisuutta Virikkeitä, juhlia ja tapahtumia Kannustamista senioria näkemään elämässään hyviä asioita Seniorin päivässä sisältöä, jolloin seniori voi tuntea itsensä tärkeäksi Työntekijän ajan antamista seniorille</p>
<p>Mikä tukee seniorin mielekästä elämää Seniorin oma asennoituminen elämään Elämä on vapaampaa kuin ennen Ehtii suunnittelemaan ja ajattelemaan asioita Voi itse muokata elämää ja mennä eteenpäin Vieraiden käynnit Päivän lehtien seurailu Osallistuminen eri toimintoihin Kaikki hoidot Kun otetaan pienetkin pyynnöt huomioon Luonnosta nauttiminen Kun muisti on hyvä Mahdollisuus suoriutua päivittäisistä toiminnoista osaksi itsenäisesti Kävelyt hoitajan kanssa</p>	<p>Mikä tukee seniorin mielekästä elämää Seniorin oma asennoituminen elämään Huolehditaan seniorin hyvinvoinnista Tuetaan senioria talon ulkopuoliseen toimintaan Seniorilla mahdollisuus seuralla uusien asukkaiden tuloa ja heidän vaiheitaan elämässä Hoitajien luotettavuus Muisteluhetket Tunteva-toimintamallin käyttö hoitajilla</p>
<p>Mikä estää seniorin mielekästä elämää Muistisairaiden asuminen samassa kodissa Tekemisen puute ja sen vaihtelemattomuus Toimintakyvyn muutokset Jatkuva luopuminen tärkeistä ihmisistä ja asioista</p>	<p>Mikä estää seniorin mielekästä elämää Kivut ja sairaudet Senioreiden muistisairaudet, jotka estävät löytämästä elämän tarkoitusta Seniorin elämässä jatkuvaa luopumista Ympäriällä paljon sairautta ja kuolemaa</p>

8. MÄÄRÄLLISEN AINEISTON TUTKIMUSTULOKSET

Edellä esitetyn laadullisen tutkimuksen lisäksi kysyin henkilökunnalta määrällisellä tutkimuksella, miten toteutuu henkilökunnan mielestä senioreiden hyvä elämä. Tämän henkilökunnalle toteutetun strukturoidun kyselyn vastaukset jaottelen aikaisemmin teoriassa esille tuomani yhteisöllisen hoitotyön mallin mukaisesti. Siinä keskeisinä periaatteina toiminnassa ovat itsemääräämisoikeus, tasa-arvoisuus ja yhteisvastuullisuus.

Valitsin yhteisöllisen hoitotyön mallin, koska se sisältää paljon samaa ajattelua kuin, mitä Jyllin Kodin palvelutoiminnassakin pidetään tärkeänä. Mielestäni yhteisöllisen hoitotyön mallin periaatteiden mukaisella toiminnalla voidaan tukea senioreiden hyvää elämää. Joidenkin kysymysten kohdalta oli vaikeaa lokeroida ne tietyn periaatteen sisälle kuuluvaksi, koska ne olisivat voineet kuvata myös yhtä hyvin muita periaatteita. Käytän määrällisten tutkimustulosten analysoinnissa seniori sanan sijasta asukasta, koska kysymykset ovat laadittu siten, että on käytetty seniorista sanaa asukas.

8.1 Seniorin hyvän elämän toteutuminen itsemääräämisoikeuden näkökulmasta

Asukkaan itsemääräämiseen liittyen Jyllin Kodin henkilökunnan mielestä parhaiten toteutui se, että asukkaalla on mahdollisuus sisustaa huoneensa omilla tavaroilla. Tämä vastaus ei ollut yllätys, koska henkilökunta pitää hyvänä asiana, että jokaisella asukkaalla olisi omia tärkeitä tavaroita muuttaessa Jyllin Kotiin asumaan. Asukkaan huoneen sisustusta määritteli vastaajien mielestä myös turvallisuus ja kodinomaisuus. Näiden toteutuminen varmasti edistää asukkaan hyvää elämää asumisen viihtyvyyden osalta.

Yksityisyyden toteutumisesta vastaajat olivat sitä mieltä, että asukkaan huoneeseen mentäessä koputetaan oveen ja asukkaan yksityisyyttä varjellaan asukasta hoidettaessa. Asukkaalle pystytään myös turvaamaan häiritsemätön lepo/uni-aika.

Toisaalta kuitenkin vastaajien mielestä asukkaan yksityisyyttä estävät kahden hengen huonejärjestelyt.

Vastaajat kokevat, että asukkaan elämänvakaumus ohjaa asukkaalle suunnattua toimintaa. Asukkaan elämänvakaumus on tärkeää henkilökunnan tietää, jotta pystytään parhaalla mahdollisella tavalla huomioimaan asukkaalle yksilöllistä toimintaa. Jyllin Kodilla kerätään asukkaan elämänhistoria ja kattavat taustatiedot, joista selviää asukkaalle tärkeät asiat hänen elämässään.

Heikoimmin toteutuvat vastaajien mielestä itsemääräämisoikeutta kuvaavat kysymykset, jotka sisälsivät ruokailuun ja hygieniaan liittyviä asioita. Vastaukset eivät yllättäneet, koska ruokailun suhteen isossa talossa, jossa on paljon asukkaita, mieliruokien ja vaihtoehtoisten ruokien valinnan mahdollisuuden toteutuminen on iso haaste. Heikoimmin toteutuivat myös kirjaukset palvelusuunnitelmaan asukkaan omasta tahdosta. Näitä ovat pukeutumiseen liittyvät asiat sekä asukkaan osallistuminen yhteisökodin toimintaan. Jyllin Kodin kokonaisvaltaisen johtamisjärjestelmän palvelutoiminnan sisälle luotu palvelusuunnitelmaprosessi on keskeinen työväline, jonka avulla asukkaan hyvää elämää voidaan edistää. Yllättävää oli, että vastaajien mielestä asukkaan omaa tahtoa ei palvelusuunnitelmassa näy vielä kovin hyvin.

Vertaamalla tuloksia yhteisöllisen hoitotyön mallin jaotteluun itsemääräämisoikeuden osalta parhaiten toteutuivat siis yksityisyys ja yksilöllisyys ja heikoimmin oma päätäntävalta päivittäistoimintojen ja valintojen suhteen.

Taulukko 6. Itsemääräämisoikeutta kuvaavien vastausten yhteenveto.

ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUTTA KUVAAVAT VASTAUKSET	ka	Täysin samaa mieltä (%)	Jossain määrin samaa mieltä (%)
Asukas saa sisustaa huoneensa omilla tavaroillaan	3,64	64	36
Asukkaan huoneen sisustusta määrittelee turvallisuus	3,56	56	44
Asukkaan huoneen sisustusta määrittelee kodinomaisuus	3,52	56	40
Asukkaan yksityisyyttä varjellaan asukasta hoidettaessa	3,40	56	28
Asukkaan elämävakaumus ohjaa asukkaalle suunnattua toimintaa	3,32	40	52
Asukkaalle pystytään turvaamaan häiritsemätön lepo/uni aika	3,28	40	48
Asukkaan huoneeseen mentäessä koputetaan	3,20	48	32
Asukkaan aikaisempi elämäntapa huomioidaan hänen tarvitessaan apua vaatteiden valinnassa	3,16	28	64
Asukkaalla on mahdollisuus valita vaatteet, mitä hän haluaa pukea ylleen	3,04	24	56
Asukkaan yksinolo toteutetaan asukkaan tarpeista lähtöisin	3,00	32	40
Asukas määrittelee tärkeät merkityksensä elämälleen	3,00	24	52
Asukas saa levätä/ nukkua niin pitkään kuin haluaa	2,88	20	48
Asukas määrittelee levon tarpeen	2,84	16	52
Palvelusuunnitelmaan on kirjattu asukkaan oma tahto levon ja nukkumisen toteutuksesta	2,84	12	60
Asukkaan levolle vientiä määrittelevät asukkaalle järjestettävät tapahtumat	2,76	8	60
Asukkaalla on mahdollisuus valita vaihtoehtoja ruokailussa	2,72	16	40
Asukkaalla on mahdollisuus toteuttaa mielitekojaan ruokaillessaan	2,72	8	60
Asukkaan pukeutumista määrittelee vaateen ulkonäkö	2,64	16	44
Asukkaan on mahdollista vaikuttaa hygieniahoitonsa ajankohtaan	2,60	4	56
Asukkaan on mahdollista vaikuttaa hygieniahoitonsa sisältöön	2,60	4	52
Palvelusuunnitelmassa on määritetty asukkaan oma tahto pukeutumisensa toteutuksesta	2,60	16	36
Palvelusuunnitelmaan on kirjattu asukkaan oma tahto osallistumisestaan yhteiskodin toimintaan	2,60	8	56
Asukkaan on mahdollista vaikuttaa hygieniahoitonsa tapahtumapaikkaan	2,48	0	56

Taulukko 7. Itsemääräämisoikeutta kuvaavat kysymykset, jotka ovat esitetty negatiivisessa muodossa.

ITSEMÄÄRÄÄMISTÄ KUVAAVAT KYSYMYKSET	ka	Täysin samaa mieltä (%)	Jossain määrin samaa mieltä (%)
Asukkaan pukeutumista määrittelee helppo puettavuus	3,28	28	72
Asukkaan yksityisyyttä estävät kahden hengen huonejärjestelyt	3,04	36	40
Palvelusuunnitelman sisältöön vaikuttavat yhteisökodin toimintatavat	3,04	24	56
Asukkaan levolle viennin määrittelee yhteisökodin toimintatapa	2,80	4	76
Asukkaan huoneen sisustusta määrittelee puhtaanapidon helppous	2,76	12	56
Asukkaan hygienianhoito on kellonaikaan sidonnainen	2,44	12	36
Asukas ei useimmiten voi vaikuttaa vaatteiden/pukeutumisensa suunnitteluun	2,44	8	36

8.2 Seniorin hyvän elämän toteutuminen tasa-arvoisuuden näkökulmasta

Tasa-arvoisuutta kuvaavista kysymyksistä Jyllin Kodin henkilökunnan mielestä parhaiten toteutui se, että asukkaan kotikokemusta tuetaan mahdollistamalla asukkaiden ja läheisten yhdessäolo ja yhteydenpito. On hienoa, että Jyllin Kodin henkilökunta kokee, että asukkaiden läheiset ovat tärkeä asia tuettaessa asukasta elämään Jyllin Kodissa. Tulos ei sinällään ollut yllätys, koska henkilökunta Jyllin Kodilla saa paljon hyvää palautetta asukkaiden läheisiltä heidän huomioinnistaan. Tähän osaltaan vaikuttaa varmasti, se että asukkaiden läheiset voivat vieraillla asukkaan luona kellonajoista riippumatta. Saattohoitotilanteissa ja muissa poikkeustapauksissa on järjestetty heille muun muassa yöpymismahdollisuus.

Päätöksentekoa kuvaava asia, joka toteutuu hyvin, on että asukkaan kanssa sovi-taan huoneen sisustuksen muutoksista. Tämän kysymyksen vastauksen olisi voi-nut laittaa myös itsemääräämisoikeuden periaatteen tuloksiin. Koen kuitenkin, että tämä kysymys sisältää jaettua päätöksentekoa, toisin sanoen yhteistä neuvottelua, ja sopii siksi tähän. Asukkaiden toimintakyky muuttuu ja jotkut heistä tarvitsevat muun muassa mittavastikin omia apuvälineitä suoriutuakseen jokapäiväisistä toi-minnoistaan. Muutokset tekevät asukkaan huoneen erilaiseksi, kuin mitä se on ollut asukkaan muuttaessa Jyllin Kotiin.

Tasa-arvoisuuden periaatteeseen sisältyvä kumppanuus toteutui myös omahoitajan toimintana. Vastajat kokevat, että asukkaan kuntoutumisen tukeminen on osa omahoitajan työtä. Tällä halusin selvittää näkemystä omahoitajan roolista asukkaan tukijana ja samalla tehtäväkeskeisyyden olemassa oloa. Oikein toimivalla omahoitajaperiaatteella pystytään ehkäisemään tehtäväkeskeisyyden ilmenemistä. On hienoa, että moni vastaajista oli sitä mieltä, että kuntoutus, joka helposti mielletään yksittäisen ammattiryhmän tehtäväksi, mielletään myös osana omahoitajan työtä. Toisaalta kumppanuutta heikentävänä tekijänä arvioitiin, että päivittäistoinnot toteutuvat työjärjestyksen mukaan eikä omahoitajaperiaatteella. Tämä näkyy muun muassa siinä, että omahoitaja ei välttämättä avusta asukastaan esimerkiksi hygienianhoidossa työvuorossa ollessaan vaan toiminto tapahtuu päivittäisen työjärjestyksen mukaan. Näin toimittaessa monissa toiminnoissa asukkaan ja omahoitajan suhde voi hämärtyä ja samalla aito kumppanuus voi jäädä muodostumatta.

Kaikkein heikoimmin toteutuu asukkaan mahdollisuudet osallistua yhteisökodin toiminnan suunnitteluun. Hyvää elämää arvioitaessa mahdollisuus osallisuuteen yhteisössä on tärkeää silloin, kun se on asukkaan oma tahto. Helposti ajatellaan asukkaiden toimintakyvyn vajavuuksien estävän heidän mahdollisuutta osallistua yhteisössä tehtävään suunnitteluun ja päätöksentekoon. Myöskään yhteisökokoukset, joissa tavoitteena on osallisuuden tukeminen, ei toteudu riittävällä tasolla.

Taulukko 8. Tasa-arvoisuutta kuvaavien vastausten yhteenveto.

TASA-ARVOISUUTTA KUVAAVAT VASTAUKSET	ka	Täysin samaa mieltä (%)	Jossain määrin samaa mieltä (%)
Asukkaan kotikokemusta tuetaan mahdollistamalla asukkaiden ja läheisten yhdessäolo ja yhteydenpito	3,60	68	21
Asukkaan kanssa sovitaan, jos huoneen sisustusta pitää muuttaa (esim. apuvälineiden vuoksi tms.)	3,40	56	21
Asukkaan kuntoutuksen tukeminen on osa omahoitajan työtä	3,32	44	33
Asukkaat ja omaiset ovat tasavertaisessa suhteessa henkilökuntaan nähden	3,16	24	51
Yhteisö Kodin tilat tukevat asukkaan ja hänen läheisensä kahdenkeskistä yhdessäoloa	2,96	24	36
Asukkaalla on mahdollisuus toimia ja olla käytettävissä myös toisten hyväksi	2,88	8	54
Asukkaiden ja henkilökunnan yhteiset ruokailuhetket ovat tärkeitä	2,76	28	27
Asukasta tuetaan ja rohkaistaan päätöksenteossa, jotka koskettavat yhteisökodin toimintaa	2,60	4	39
Asukkaan omaisilla on mahdollisuus osallistua yhteisökokouksiin	2,56	24	24
Asukasta avustaa hygienianhoidossa omahoitaja työvuorossa ollessaan	2,24	8	18
Asukkaiden ja henkilökunnan yhteisökokouksia pidetään säännöllisesti	2,20	4	24
Asukkaalla on mahdollisuus osallistua yhteisökodin toiminnan suunnitteluun	2,12	0	24

8.3 Seniorin hyvän elämän toteutuminen yhteisvastuullisuuden näkökulmasta

Yhteisvastuullisuutta kuvaavista kysymyksistä kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että elämänhistorian kerääminen asukkaasta on tärkeää. Yhteisvastuullisuuden ajattelussa yhteisöllisessä hoitotyön mallissa tavoitteena on asukkaan hyvä arkielämä. Jotta hyvä arkielämä saavutetaan, elämänhistorialla on suuri merkitys, että tiedetään asukkaiden mieltymykset ja tärkeät asiat elämässä. Elämänhistorian kerääminen Jyllin Kodilla on kirjattu osaksi palvelusuunnitelmapirosessia ja on hienoa, että työntekijät kokevat sen tärkeäksi.

Toinen asia, joka tukee hyvää arkielämää, on elämänhistoriaankin kuuluva elämänvakaumus. Vastaajat kokivat, että elämänvakaumus huomioidaan palvelusuunnitelmaa laadittaessa. Hyvin toteutuvat myös asukkaan sosiaalisen vuorovaikutuksen ja asukkaan voimavarojen tukeminen. Asukkaan voimavaroja tuetaan päivittäistoimintojen yhteydessä ja mahdollistamalla mielekäs tekeminen. Kuntou-

tuminen koetaan osaksi asukkaan palvelusuunnitelmaa ja luovat toiminnot osaksi kuntoutumista.

Heikoiten vastaajien mielestä toteutuu asukkaan mahdollisuus jatkaa aikaisempaa elämäntyyliään ja tuttuja rutiinejaan yhteisökodissa. Lisäksi koetaan, että asukkaan toimintakyky rajoittaa asukkaan osallistumista yhteisökodissa. Lisäksi asukkaalle tehtävät päivittäistoimintojen aikataulut koetaan rajoittavan asukkaan kuntoutumista. Muuttaessaan Jyllin Kotiin asukkaat ovat yhä enenevässä määrin fyysiseltä ja psyykkiseltä toimintakyvyltään heikompikuntoisia. He tarvitsevat paljon tukea ja apua päivittäistoiminnoissaan, joka vie muulta mielekkäältä toiminnalta aikaa. Tämä kasvattaa henkilökunnan työssä haastetta siihen, että löydetään ne keinot, joilla voidaan tukea asukasta säilyttämään jotakin sitä, mikä on ollut tärkeää hänen elämässään ja tukemaan mielekkään elämän säilymistä.

Heikoiten vastaajien mielestä toteutuvat myös asukkaiden mahdollisuudet luontokokemuksiin. Tämän osa-alueen heikko toteutuminen hieman yllätti toisin sanoen se, että vastaajien mukaan yhteisökodin toiminta, eikä Jyllin Kodin fyysinen ympäristö mahdollista luontokokemuksia. Jyllin Kodit sijaitsee keskellä kaunista luontoa, jossa on hyvät ulkoilualueet mukaan lukien turvallinen aidattu sisäpiha sekä monet parvekkeet, joten ulkoiluun on ihan hyvät mahdollisuudet.

Taulukko 9. Yhteisvastuullisuutta kuvaavien vastausten yhteenveto.

YHTEISVASTUULLISUUTTA KUVAAVAT VASTAUKSET	ka	Täysin samaa mieltä (%)	Jossain määrin samaa mieltä (%)
Asukkaan elämänselämän kerääminen on tärkeää	4,00	100	0
Asukkaan elämänselämä huomioidaan palvelusuunnitelmassa	3,72	72	28
Henkilökunta tukee asukasta sosiaalisten suhteiden ylläpidossa omaisiin, tuttaviiin jne.	3,44	48	48
Asukkaalla on mahdollisuus käyttää olemassa olevia voimavaroja päivittäisissä toiminnoissaan	3,40	48	44
Henkilökunta tukee asukkaiden välistä sosiaalista vuorovaikutusta	3,40	44	52
Asukkaalle mahdollistetut luovat toiminnot liittyvät kuntoutumisen tukemiseen	3,40	44	52
Asukkaiden kotoutumista tuetaan henkilökunnan vuorovaikutuksella	3,36	40	56
Asukkaan ruokailuja määrittelevät sovitut ruokailuajat	3,36	40	56
Asukkaan kohtaamisessa huomioidaan asukkaan elämänselämä	3,36	44	48
Asukasta avustetaan hygienianhoidossa vain siinä määrin, kuin hän ei itse siitä suoriudu	3,36	40	56
Kuntoutumisen tukeminen toteutuu tavoitteellisesti osana asukkaan palvelusuunnitelmaa	3,28	32	64
Asukkaalla on mahdollisuus osallistua hänelle mielekkääseen tekemiseen	3,24	32	60
Asukkaan yksilölliset voimavarat huomioidaan yhteiskodin toiminnan suunnittelussa	3,20	32	56
Asukasta rohkaistaan tekemään päätöksiä, jotka koskettavat hänen elämänselämäänsä (esim. palvelusuunnitelmaa laadittaessa)	3,12	28	60
Asukkaan kuntoutumista tuetaan erikseen sovittuna toimintona /tehtävänä	2,92	20	56
Asukkaan ruokailuja määrittelevät eri tapahtumiin osallistumiset	2,92	16	60
Toimintaympäristö korostaa enemmän asukkaan kykyä kuin rajoituksia	2,84	8	72
Jyllin Kodin ulkoilualueet mahdollistavat asukkaiden luontokokemukset	2,80	20	48
Asukkaalla on mahdollisuus jatkaa tuttuja rutiinejaan yhteiskodissa	2,68	12	48
Ruokailuja määrittelee tietty järjestys	2,64	20	32
Asukas osallistuu YhteisöKodin arjen toimintoihin toimintakyvyn rajoituksistaan huolimatta	2,60	4	56
YhteisöKodin toiminta tukee asukkaan mahdollisuutta jatkaa aikaisempaa elämänselämäänsä	2,60	8	48
Asukkaalle tehtävät päivittäisten toimintojen aikataulut rajoittavat asukkaan kuntoutumista	2,44	4	40

8.4 Henkilökunnan näkemykset kehittämisalueista hyvää elämää tavoiteltaessa Jyllin Kodilla

Henkilökunnalle osoitetussa strukturoidussa kyselyssä pyydettiin valitsemaan jokaisesta 11:sta teema-alueesta asia, jota toivoo itse kehitettävän Jyllin Kodilla tavoiteltaessa asukkaillemme hyvää elämää. Eniten toivottiin kehitettävän sitä, että asukkaan yksilölliset voimavarat huomioitaisiin. Toisena tärkeänä kehittämiskohteena pidettiin sitä että yhteisökodin tilat tukisivat paremmin asukkaan ja hänen läheisensä kahdenkeskistä yhdessäoloa. Asukkaan voimavarojen huomiointi kyselyn kokonaistuloksissa kertoi, että suurin osa vastaajista on sitä mieltä, että se toteutuu, mutta ovat kuitenkin halunneet laittaa sen yhdeksi kehityskohteeksi. Eli asia koettiin erittäin tärkeäksi. Yhteisökodin tilojen kohdalta kokonaistulokset kertovat huonompaa tulosta ja ymmärrettävästi myös laitettu yhdeksi kehittämiskohteeksi.

Kehittämiskohteeksi nousi, että asukkaalla olisi mahdollisuus toteuttaa mielitekoja ruokaillessaan ja olisi mahdollisuus myös valita vaihtoehtoja. Kyselyn kokonaistuloksia arvioitaessa tämä oli asia, joka myös toteutui huonosti vastaajien mielestä.

Kehitystä haluttaisiin myös siihen, että asukkaan kohtaamisessa huomioitaisiin asukkaan elämänhistoria. Kokonaistuloksiin verratessa suurin osa oli sitä mieltä, että tämä toteutuu kuitenkin hyvin. Tämä on kuitenkin merkittävä asia asukkaan hyvän elämän tukemisessa, joten on ihan ymmärrettävää, että tätä halutaan kehitettävän. Myös kahden hengen huonejärjestelyt, jotka estävät asukkaan yksityisyyttä, nousi kehityskohteeksi ja kokonaistuloksissa vastaajat olivat myös tätä mieltä.

Kehityskohteiden kärjessä oli myös, että toimintaympäristön tulisi korostaa enemmän kykyä kuin rajoituksia ja asukkaalle mahdollistetut luovat toiminnot tulisi liittää kuntoutumisen tukemiseen. Kokonaistuloksissa useimmat vastaajat olivat sitä mieltä, että nämä toteutuvat hyvin, mutta kuitenkin vastaajat haluavat niitä vielä parannettavan. Kehittämiskohteina tuotiin esiin myös, että asukkaan tulisi saada nukkua/levätä niin pitkään kuin haluaa ja asukkaalle tulisi pystyä turvaamaan häiritsemätön lepoaika. Osa vastaajista halusi myös kehitettävän palvelusuunnitel-

man kirjauksia asukkaan omasta tahdosta muun muassa levon ja nukkumisen suhteen. Kokonaistuloksissa nämä asiat toteutuivat jossain määrin.

Lisäksi toivottiin kehitettävän asukkaiden ja henkilökunnan säännöllisesti pitämiä yhteisökokouksia. Kehittää haluttiin myös sitä, että asukasta rohkaistaan tekemään päätöksiä, jotka koskettavat hänen elämäänsä. Kokonaistuloksissa yhteisökokouksien säännöllisyys vastaajien mielestä ei myöskään toteudu. Jyllin Kodilla on kehitetty yhteisöhoidon mallia jo vuosia ja yhtenä toimintana on ollut myös yhteisökokouksien pito. Olisikin tärkeää saada elvytettyä takaisin menetelmä, joka tukee asukkaiden päätöksenteon ja osallisuuden sekä kumppanuuden olemassaoloa.

Yhteensä kehittämiskohteita tuli 59, mutta otin taulukkoon kehittämiskohteet, jotka olivat saaneet enemmän kannatusta. Lukumäärät vastaajista kehittämiskohteiden suhteen vaihteli 12-1 välillä. Tähän valikoitu kehittämiskohteet, joihin oli vastaajia 12-6 väliltä. Nämä ovat alla olevassa taulukossa eritelty yhteisöllisen hoitotyömallin erittelyn mukaisesti.

Taulukko 10. Kehityskohteet yhteisöllisen hoitotyön mallin jaottelun mukaisesti.

ITSEMÄÄRÄMISTÄ KUVAAVAT KEHITTÄMISKOHTEET	Lkm
Asukkaalla on mahdollisuus toteuttaa mielitekoja ruokaillessaan	10
Asukkaalla on mahdollisuus valita vaihtoehtoja ruokailussa	10
Asukkaan yksityisyyttä estävät kahden hengen huonejärjestelyt	8
Asukas saa levätä/nukkua niin pitkään kuin haluaa	7
Asukkaalle pystytään turvaamaan häiritsemätön lepo/uniaika	7
Palvelusuunnitelmaan on kirjattu asukkaan oma tahto levon ja nukkumisen toteutuksesta	7
Asukkaan on mahdollista vaikuttaa oman hygienianhoitonsa sisältöön	7
Asukkaan aikaisempi elämäntapa huomioidaan hänen tarvitessaan apua vaatteiden valinnassa	7
Asukkaan huoneen sisustusta määrittelee kodinomaisuus	6
YHTEISVASTUULLISTA KUVAAVAT KEHITTÄMISKOHTEET	
Asukkaan yksilölliset voimavarat huomioidaan YhteisöKodin toiminnan suunnittelussa	12
Asukkaalla on mahdollisuus käyttää olemassa olevia voimavarojaan päivittäisissä toiminnoissaan	9
Asukkaan kohtaamisessa huomioidaan asukkaan elämänhistoria	8
Asukasta avustetaan hygienian hoidossa vain siinä määrin, kuin asukas ei siitä itse suoriudu	8
Asukkaalle mahdollistetut luovat toiminnot liittyvät kuntoutumisen tukemiseen (esim. musiikki ja taidetyön muodot)	8
Toimintaympäristö korostaa enemmän asukkaan kykyjä kuin rajoituksia	8
Asukasta rohkaistaan tekemään päätöksiä, jotka koskettavat hänen elämäänsä (esim. palvelusuunnitelmaa laadittaessa)	7
Asukkaalla on mahdollisuus osallistua hänelle mielekkääseen tekemiseen	6
Asukkaalla on mahdollisuus jatkaa tuttuja rutiinejaan YhteisöKodissa	6
TASA-ARVOISUUTTA KUVAAVAT KEHITTÄMISKOHTEET	
YhteisöKodin tilat tukevat asukkaan ja hänen läheisensä kahdenkeskistä yhdessäoloa	11
Asukkaiden ja henkilökunnan yhteisökokouksia pidetään säännöllisesti	7

9. JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli saada selville, mitä Jyllin Kodin senioreiden asumis- ja palvelukeskuksessa asuvat seniorit, henkilökunta ja Jalmari Jyllin Säätiön sekä Jyllin Kodit Oyn hallitus ajattelevat hyvästä elämästä. Tavoitteena oli lisäksi saada heidän näkemyksensä hyvän elämän toteutumisen tämän hetkisestä tilasta Jyllin Kodilla. Hyvän elämän tarkastelun valitsin, koska Jyllin Kodin senioreiden asumis- ja palvelukeskuksen palvelulupauksena on turvata Jyllin Kodissa asuville senioreille hyvä elämä.

Jyllin Kodilla palvelutoiminnan prosesseja, jotka pitävät sisällä hyvän elämän elementtejä, on tarkasteltu sisäisten auditointien yhteydessä. Palvelutoiminnan osaluoteita on kysytty muun muassa senioreiden ja heidän läheisten asiakaskyselyissä. Kuitenkaan aiemmin tästä aiheesta ei ole tehty tutkimusta ja tarkasteltu hyvää elämää näin laajasti eri sidosryhmien osalta. Tutkimustyön tuloksia tullaan käyttämään Jyllin Kodin yhteisökotien palvelumuotoilussa. Valmis tutkimus esitellään Jyllin Kodin henkilökunnalle, hallitukselle ja haastatteluun osallistuneille senioreille.

Aiempiä tutkimuksia ja julkaisuja, joissa on sivuttu seniorin hyvää elämää, löytyi Hanna Leinosen (2002) Ikääntyvien elämänlaatu palvelutaloissa: hyvä elämä ja elämän mielekkyys palvelutaloasukkaiden kokemana sekä Liisa Tuomisen (2006) Hyvää vanhuutta etsimässä: Tuurilakodin vanhusten voimavarat ja hyvä vanhuus.

Hyvää elämää -teorian kautta tarkastellessa nousee tärkeiksi seikoiksi, se, että elämä on mielekästä ja että ihminen tuntee itsensä hyväksytyksi sekä tärkeäksi. Hyvän elämän sisältöä mietittäessä monet tutkimukset tuovat esiin myönteisen elämäasenteen, perheen, ystävät ja toiminnan. (Koskinen ym. 1998, 162.) Hyvä terveys ja fyysinen toimintakyky sekä mahdollisuus sosiaaliseen vuorovaikutukseen koetaan hyvän elämää tukevaksi (Sarvimäki 2008, 28). Hyvään elämään liittyy yksilöllisyys, huomioiden jokaisen omat voimavarat ja elämäntilanteet. Yhteisöllisyys on myös hyvää elämää pitäen sisällään yhdessä elämisen ja vastuunkannon. (Koskinen ym.1998,162.) Hyvää elämää on, että seniori saisi elää mahdollisimman laajasti omien toiveidensa mukaan ja tehdä valintoja elämässään.

Lisäksi se, että seniorilla olisi mahdollisuus osallistua aktiivisesti omaan hoitoonsa ja hän saisi olla asiantuntijana siinä. Yhteisvastuullisuus korostaa, että kaikilla olisi kohtuullinen hyvinvointi, oikeus elämään ja turvallisuuteen. Nämä ovat asioita, joita tulisi jokaisen puolustaa. (Pohjola & Muurinen 2010, 269–271.)

Laadullisen aineiston perusteella hyvän elämän tunnuspiirteet sisältävät kaikkien vastaajien mielestä turvallisuutta, yksilöllisyyttä, sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta, valintojen ja päätöksenteon mahdollisuutta ja mielekästä elämää. Käyn tässä luvussa tehden yhteenvedon sekä määrällisestä että laadullisesta aineistosta. Tarkastelen senioreiden, henkilökunnan ja hallituksen vastauksia, mitä he ajattelevat hyvästä elämästä. Vertaan hyvän elämän vastauksia henkilökunnan kyselyn vastauksiin, jossa arvioitiin hyvä elämän toteutumista Jyllin Kodilla yhteisöllisen hoitotyön mallin periaatteiden mukaisesti. Lisäksi nostan esiin kehityskohteet, jotka tukevat laadullisen ja määrällisen aineiston tuloksia. Johtopäätösluvun lopussa on kuvio, jossa on kuvattu yhteisöhoidon mallin keskeisten periaatteiden yhteys tutkimustuloksina syntyneisiin hyvän elämän tunnuspiirteisiin ja niitä kuvaavat yhteiset, konkreettiset ilmaukset. Yhteisöhoidon mallin keskeiset periaatteet olivat itsemääräämisoikeus, tasa-arvoisuus ja yhteisvastuullisuus.

Senioreiden, henkilökunnan ja hallituksen jäsenten arvioidessa hyvää elämää **turvallisuuden** näkökulmasta sen ajateltiin tarkoittavan terveyttä. Lisäksi sen ajateltiin tarkoittavan työntekijöiden aitoa välittämistä sekä lempeää ja arvojen mukaista toimintaa. **Turvallisuutta** tukevat henkilökunnan vakituisuus ja ammattitaito sekä omahoitajuus. Lisäksi koettiin **turvallisuutta** tukevaksi, että seniorilla on mahdollisuudet tuttuihin rutiineihin. **Turvallisuutta** estäväksi tekijäksi vastaajat toivat henkilökunnan kiireen ja sen näkyvyyden seniorille.

Henkilökunnan kyselyssä omahoitaja tuli esiin tärkeänä asiana, vaikkakaan omahoitajuus ei toteudu vielä riittäväällä tasolla avustettaessa senioria päivittäistoiminnoissa. Seniorin kuntoutumisen tukeminen koettiin olevan osa omahoitajan työtä. Pohdittavaksi jää, mitä tällä kuntoutumisella tarkoitetaan, koska päivittäistoiminnot ovat osa kuntoutusta. Voi olla, että tässä kohtaa on nähty kuntoutus erillisenä arjen toiminnoista poikkeavana toimenpiteenä. Omahoitajuus onkin hyvä säilyttää palvelutoiminnassa ja kehittää sitä edelleen. Henkilökunnan kyselyssä tuli esiin,

että yhteisökodin toiminta tukee heikosti seniorin mahdollisuutta jatkaa aikaisempaa elämäntyyliä ja tuttuja rutiineja. Henkilökunta olikin nostanut nämä kehityskohdeiksi.

Senioreiden, henkilökunnan ja hallituksen jäsenten arvioidessa hyvää elämää **yksilöllisyyden** näkökulmasta sen ajateltiin tarkoittavan seniorin kohtelua omana yksilönä sekä tarpeiden ja voimavarojen oikea-aikaista huomiointia. Elämähistorian tuntemus ja seniorin tarpeellisuuden kokemuksen tukeminen nousivat esiin hyvää elämää tukevinä asioina. **Yksilöllisyyttä** estäviksi tekijöiksi nousivat puutteet seniorin toimintakyvyn ja voimavarojen huomioinnissa. Esteeksi koettiin, että suunnitelmat tehdään yhteisökodin tarpeita ajatellen, ei niinkään seniorin yksilöllisistä tarpeista lähtien. Esteinä olivat myös henkilökunnan oletukset seniorin parhaasta ja kahden hengen huoneet.

Henkilökunnan kyselyn perusteella seniorin voimavarojen huomiointi kuitenkin toteutuu hyvin. Kyselyn mukaan seniorilla on mahdollisuus käyttää olemassa olevia voimavaroja päivittäisissä toiminnoissa. Seniorin elämänvakaumuksen huomioiminen seniorille suunnatussa toiminnoissa sekä elämänhistorian kerääminen toteutuvat henkilökunnan mielestä verrattain hyvin. Seniorin elämänhistoria huomioidaan kohtaamisessa, joka tukee omalta osaltaan seniorin tarpeellisuuden kokemusta.

Henkilökunnan kyselyssäkin nousi esiin kahden hengen huoneet, joiden ajatellaan estävän seniorin yksityisyyttä. **Yksilöllisyyttä estäväksi** asiaksi noussut henkilökunnan oletus seniorin tarpeista on ristiriidassa kyselytutkimuksen tuloksen kanssa. Suurin osa henkilökunnan kyselyssä olivat sitä mieltä, että seniori itse määrittelee tärkeät merkityksensä elämälleen.

Toteutumisesta huolimatta henkilökunta oli laittanut kehityskohdeiksi elämänhistorian huomioimisen seniorin kohtaamisessa sekä seniorin yksilöllisten voimavarojen huomioinnin. Lisäksi kahden hengen huoneet ymmärrettävästi olivat kehityskohdeena.

Senioreiden, henkilökunnan ja hallituksen jäsenten arvioidessa hyvää elämää **soσιαalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen** näkökulmasta niiden ajateltiin tarkoittavan hyviä suhteita ystäviin, läheisiin ja hoitajiin. Lisäksi se tarkoittaa heidän mielestään kuulumista osaksi yhteisökotia ja yhteisöllisyyttä sekä hyvää omahoitajasuhdetta. Seniorin **soσιαalisia suhteita ja vuorovaikutusta** tukevat seniorin mahdollisuus olla yhteydessä ystäviin, itseohjautuva kontaktinotto ystäviin sekä empaattinen ja välittävä henkilökunta. **Sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen** esteiksi seniorit toivat esiin muistisairaiden asumisen samassa kodissa, ja henkilökunta ja hallitus senioreiden haasteellisen käytöksen, joka johtuu useimmiten muistisairaudesta.

Henkilökunnan kyselyn mukaan **soσιαalisia suhteita ja vuorovaikutusta** tuetaan mahdollistamalla senioreiden ja läheisten yhdessäolo ja yhteydenpito sekä tuetaan senioreiden välistä sosiaalista vuorovaikutusta. Lisäksi koetaan, että seniorit ja omaiset ovat tasavertaisessa suhteessa henkilökuntaan nähden. Henkilökunnan kyselytutkimuksen mukaan kuitenkin heikommin toteutuu seniorin mahdollisuus olla osa yhteisöä. Tämä näkyy muun muassa siinä, että seniori ei riittävästi voi osallistua arjen toimintoihin eikä olla mukana suunnittelemassa yhteisökodin toimintaa. Kehityskohteiksi henkilökunta valitsi, että yhteisökodin tilat tukisivat paremmin seniorin ja hänen läheisensä yhdessäoloa sekä senioreiden ja henkilökunnan säännöllisten yhteisökokouksien pitämisen. Nämä myös kyselyssä toteutuivat heikommin.

Tutkimus osoitti, että läheiset ihmissuhteet ja mahdollisuudet luoda ystävyssuhteita Jyllin Kodilla pidetään tärkeänä. Läheiset ovat hyvää elämää edistävä tekijä. Osalle oli muodostunut suhde asukastovereihin, mutta myös henkilökunta koettiin läheiseksi. Senioreilla on joskus vaikeuksia pystyä ottamaan kontaktia asukastovereihin erilaisten toimintakyvyn heikkouksien myötä. Usein tämä ei omaehtoisesti onnistu vaan hoitajaa tarvitaan apuna ystävyssuhteiden luomiseen. Oli kuitenkin hienoa todeta, että haasteltavilta tämä vielä onnistuu. Merkitykselliset ihmissuhteet ja läheiset suhteet hoitajiin nousivat esiin myös teoriassa hyvää elämää tukeviksi asioiksi.

Senioreiden, henkilökunnan ja hallituksen jäsenten arvioidessa hyvää elämää **valintojen ja päätöksenteon** näkökulmasta ajateltiin sen tarkoittavan että seniorin mielipiteitä kuunnellaan ja asioista neuvotellaan. **Valintoja ja päätöksentekoa** tukee se, että seniori saa itse päättää omaa elämää koskevista asioista. Esteeksi koetaan kaikkien vastaajien mielestä vaikuttamisen mahdollisuuden puute.

Henkilökunnan kyselyn perusteella senioria rohkaistaan tekemään päätöksiä, jotka koskettavat hänen elämäänsä. Heikommin toteutuu seniorin rohkaiseminen päätöksentekoon, joka koskettaa yhteisökodin toimintaa. Myös seniorin valintojen tekemisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksissa on heikkoja kohtia lukuun ottamatta seniorin huoneen sisustukseen ja muutoksiin liittyviä seikkoja. Tämä näkyy siinä että seniorilla ei ole mahdollisuutta riittävästä vaikuttaa hänelle tehtäviin päivittäistoimintoihin, kuten ruokailuun, hygieniaan ja pukeutumiseen liittyvissä asioissa. Päivittäistoiminnot nousivatkin kehityskohteiksi sekä lisäksi nukkumiseen/lepoon liittyvät asiat.

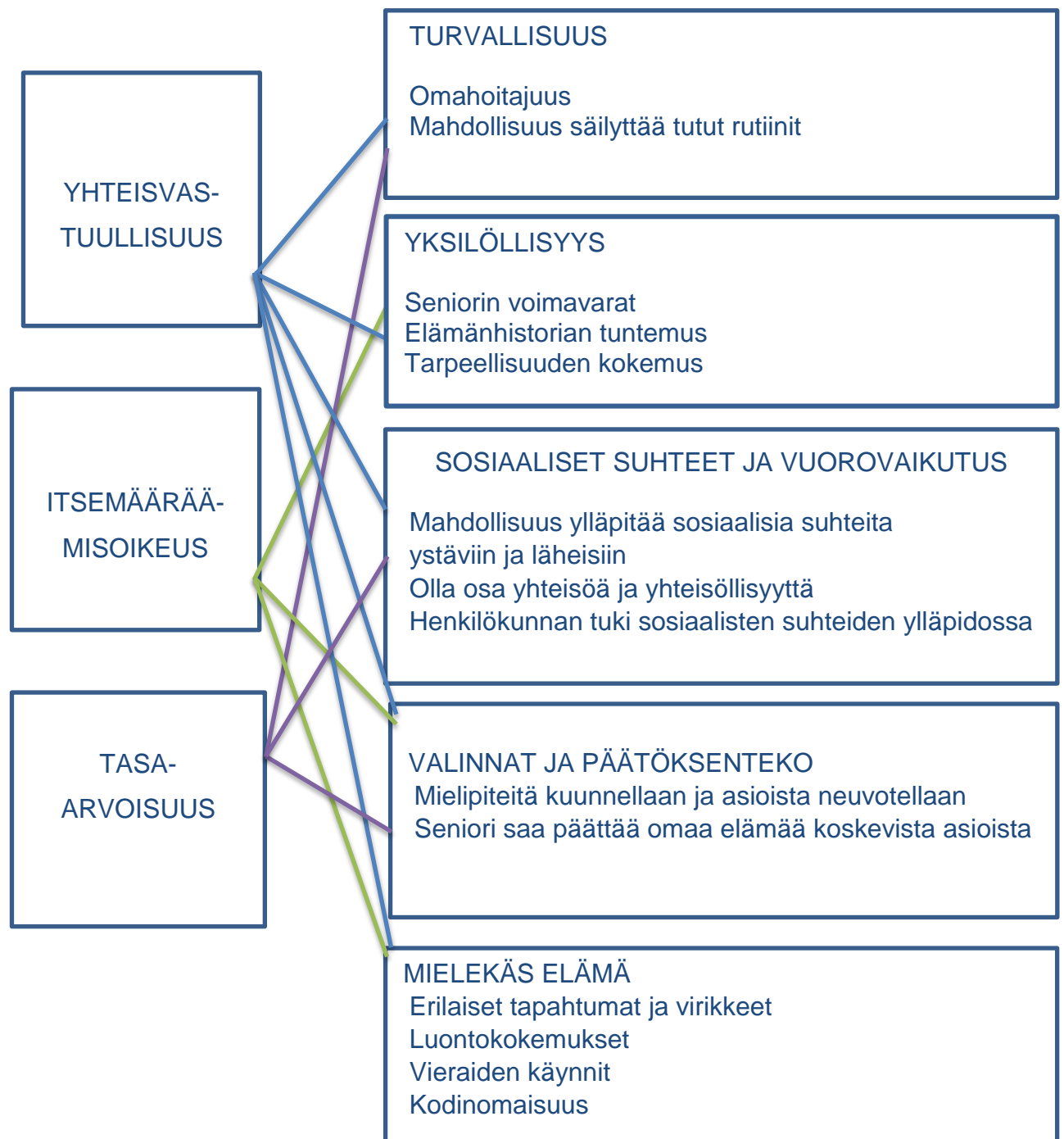
Tutkimus osoitti, että **valintojen ja päätöksenteon** mahdollisuus seniorilla ei ole vielä riittävällä tasolla Jyllin Kodin toiminnassa. Tämä näkyy siinä, että senioreita ei oteta tarpeeksi mukaan suunnittelemaan toimintaa. Osittain syynä voi olla senioreiden toimintakyky. Tämä ei kuitenkaan saisi estää seniorin mahdollisuutta vaikuttaa ja olla tekemässä päätöksiä oman elämänsä suhteen olemassa olevien voimavarojensa mukaan. Seniorin vaikuttamisen mahdollisuus on tärkeä asia. On hienoa, että laadullisissa tuloksissa **valinnat ja päätöksenteko** melko hyvin koettiin toteutuvan. Kyselyssä henkilökunnan mielestä tämä toteutuu kuitenkin heikosti. Tähän tuleekin yhteisökotien palvelumuotoilussa kiinnittää erityistä huomiota.

Senioreiden, henkilökunnan ja hallituksen jäsenten arvioidessa hyvää elämää **mielekkään elämän** näkökulmasta sen ajateltiin tarkoittavan kodinomaisuutta, virikkeitä, juhlia ja tapahtumia sekä muisteluhetkiä. **Mielekästä elämää** tukevat seniorin oma asennoituminen elämää kohtaan, hoitajien luotettavuus sekä senioreiden huomiointi. Lisäksi luonnosta nauttiminen ja vieraiden käynnit sekä seniorin tukeminen talon ulkopuoliseen toimintaan tukevat **mielekästä elämää**. **Mielekästä elämää** estävät seniorin elämässä jatkuva luopuminen tärkeistä asioista ja

ihmisistä. Lisäksi toimintakyvyn muutokset, kivut ja sairaudet sekä tekemisen puute ja sen vaihtelemattomuus ovat esteenä seniorin **mielekkäälle elämälle**.

Kuitenkin henkilökunnan kyselyn tuloksena oli, että seniorilla on mahdollisuus osallistua **mielekkääseen tekemiseen**. Näin ollen tämä on jossain määrin ristiriidassa haastateltavien mielipiteiden kanssa. Kyselyn mukaan kodinomaisuus toteutuu koskien seniorin huoneen sisustusta. Luovat toiminnot nähdään tärkeänä osana seniorin kuntoutumisessa. Kyselyn mukaan seniorin mahdollisuudet luontokokemuksiin toteutuvat heikosti. Henkilökunta valitsi kehityskohteiksi luovat toiminnot osaksi kuntoutumisen tukemista ja senioreiden mahdollisuuden osallistua **mielekkääseen tekemiseen**.

Seniorit kaipaisivat toimintaan lisää hartaushetkiä, ulkoilua ja luontokokemuksia. Lisäksi senioreiden toive oli, että hoitajat ehtisivät pysähtymään ja olemaan enemmän heidän kanssaan.

Kuvio 1. Yhteisöhoidon mallin keskeisten periaatteiden yhteys hyvän elämän tunnuspiirteisiin ja niitä kuvaavia yhteisiä, konkreettisia ilmauksia. Tunnuspiirteet nousivat esiin tämän tutkimuksen keskeisenä tutkimustuloksena.

10. POHDINTA

Senioreiden hyvän elämän tutkimusta ei voida yleistää tämän tutkimuksen pohjalta, vaan on tutkimukseen osallistuvien oma näkemys ja kokemus siitä, mitä seniorin hyvä elämä on ja miten se toteutuu Jyllin Kodin senioreiden asumis- ja palvelukeskuksessa. Tutkimuksessa tuli tärkeätä tietoa hyvän elämän toteutumisesta ja kehittämiskohteista. Näitä tuleekin palvelutoiminnassamme jatkossa tarkastella, jotta mahdollistaisimme senioreille hyvän elämän Jyllin Kodilla. Tutkimuksessa tuli myös, esiin asioita, joista voimme olla ylpeitä ja tärkeää onkin säilyttää nämä toteutuneet asiat palvelutoiminnassamme.

Tutkimuksen mukaan seniorit olivat hyvin tyytyväisiä, eivätkä ajattele, että elämän tulisi olla jatkuvaa toimintaa tai kurkottelua asioihin, joita on mahdotonta tavoittaa. Samoin näkivät hallituksen jäsenet ja henkilökunta. Tämä tutkimus osoitti kaikkien haastateltavien mukaan, että seniorin hyvä elämä sisältää arvostamista, aitoa välittämistä ja kohtaamista. Lisäksi se sisältää kuuntelemista, toiveiden ja mielipiteiden huomioimista, yksilöllisyyttä sekä yhteisöllisyyttä. Senioreiden hyvä elämä sisältää myös mielekästä tekemistä, hyviä ihmissuhteita, sosiaalista vuorovaikutusta, mahdollisuutta käyttää omia voimavaroja sekä valinnan ja päätöksenteon mahdollisuuksia.

Kehitettäväksi asioiksi tutkimuksessa nousi esiin, että seniorilla olisi mahdollisuus jatkaa aikaisempaa elämäntyyliään ja tuttuja rutiineja Yhteisökodissa. Toinen tärkeä kehittämiskohde oli seniorin osallisuuden tukeminen osallistumalla Yhteisökodin arjen toimintoihin. Kolmas kehittämiskohde oli valintojen ja päätöksenteon mahdollisuuden tukeminen seniorin omaan elämään liittyvissä asioissa. Neljäs kehittämiskohde oli mielekkään elämän tukeminen luontokokemusten avulla.

Tutkimukseni on ajankohtainen Jyllin Kodin palvelutoiminnan kehittämisen vuoksi. Mutta olen myös tämän työni aikana havainnut, että yhä enemmän myös yhteiskunnassamme on alettu keskustelemaan senioreiden hyvästä elämästä. Kesäkuussa 2013 gerontologiapäivillä yleisteenä olivat hyvän elämän edellytykset ja

6-13.10.2013 vietetty valtakunnallinen vanhustenviikko teemallaan Hyviä vuosia toi esiin hyvään ikääntymiseen liittyviä asioita.

1.7.2013 voimaan astunut laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista (ns. vanhustalvuelulaki) määrittelee seniorin hyvän elämän sisältöä. Laki velvoittaa, että talvuelut on toteutettava niin, että ne tukevat seniorin hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta. Laki edellyttää, että on kiinnitettävä huomioita erityisesti kuntoutusta edistäviin talvueluihin. Pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa turvaavat sosiaali- ja terveystalvuelut on toteutettava niin, että seniori voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi. Seniorille tulee turvata myös, että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta ja osallistua mielekkääseen toimintaan. Seniorille suunnattu toiminta tulee olla myös hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävää sekä ylläpitävää toimintaa. (L 28.12.2012/980.)

Seniorit ja hallituksen jäsenet sekä henkilökunta toivat esiin vanhustalvuelulaissa-kin mainitun osallisuuden tärkeänä asiana. Seniorit toivoivat, että mielipiteitä kysyttäisiin toimintaa suunniteltaessa. Hallitus ja henkilökunta toivat esiin, että hyvää elämää tuetaan ottamalla seniorin mielipiteet huomioon. Kuitenkin henkilökunnan kyselytutkimuksen mukaan seniorin osallistuminen ei toteudu riittävästi ja tämä tulisikin ottaa yhteisökodin talvuelumuotoilussa huomioon.

Laissa on otettu huomioon elämän merkityksellisyys, mielekäs tekeminen, sosiaalinen vuorovaikutus sekä terveyttä ja toimintakykyä edistävä toiminta. Mielestäni todella tärkeää oli, että tässä tutkimuksessa henkilökunnan kyselyssä kysyttiin hyvään elämään liittyviä asioita, jotka näkyvät nyt myös vanhustalvuelulaissa.

Jyllin Kodilla talvuelumuotoilun uudelleen rakentamisessa tuleekin huomioida myös vanhustalvuelulain edellyttämät asiat. Lakiin tulleita asioita on hyvä vertailla tämän tutkimuksen tuloksien kanssa myös jatkossa. Vertailua voi tehdä siitä, mitkä lain edellyttämät asiat Jyllin Kodilla toteutuvat hyvin ja mitkä vaativat kehitystä.

Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa eri sidosryhmien näkemyksistä, mitä seniorin hyvä elämä sisältää ja miten se toteutuu Jyllin Kodilla. Tämä tutkimus toi

laajasti esiin hyvään elämään liittyviä asioita, joita pidetään tärkeänä ja jotka jo toteutuvat Jyllin Kodin toiminnassa. Lisäksi tutkimus toi esiin tärkeitä kehityskohtia. Vahvuudeksi tässä tutkimuksessa koen, että kokemuksia on kysytty eri sidosryhmiltä. Valitettavaa vain on, että henkilökunnan osalta kyselytutkimuksen vastausprosentti jäi matalaksi ja tältä osin tulokset toteutuneesta toiminnasta ovat vain suuntaa antavia. Toisaalta henkilökunnan avointen kysymysten tuloksista tuli hyvin tietoa siitä, mitkä asiat tällä hetkellä tukevat seniorin hyvää elämää Jyllin Kodilla.

Tulemme Jyllin Kodilla käyttämään tätä työtä hyödyksi jo tämän syksyn ja ensi kevään aikana, kun ryhdymme uudelleen muotoilemaan yhteisökodin palvelutoimintaa. Yhteisökodin palvelumuotoilu tarkoittaa, että katsomme nykyistä palvelutoimintaamme seniorin hyvän elämän näkökulmasta. Siinä tullaan arvioimaan, mitkä tukevat seniorin hyvää elämää tällä hetkellä, mitä tulee säilyttää ja mitkä asiat vaativat kehittämistä toiminnassamme, jotta ne tukisivat seniorin hyvää elämää Jyllin Kodilla.

Tutkimukseni oli melko laaja kokonaisuus. Tutkimustulosten analysointi monelta eri sidosryhmältä sekä erilaisten kysymysten yhteen vetäminen tuloksiksi vei paljon aikaa. Hyvä elämä käsitteenä on laaja ja sen alle olevat luokitukset tutkimustuloksista olivat vaikea valita, koska monet hyvään elämään liittyvät käsitteet ovat lähellä toisiaan.

Tästä tutkimuksesta puuttui yksi merkittävä sidosryhmä, joka on senioreiden palveluiden maksajataho. Maksatahoina yleisimmin ovat kaupungit ja kunnat. Tutkimusta voisi jatkaa kysymällä kaupunkien ja kuntien vanhustyön viranhaltijoilta, mitä he ajattelevat seniorin hyvästä elämästä.

LÄHTEET

Aejmelaeus, R., Kan, S., Katajisto, K-R. & Pohjola. 2008. Erikoistu vanhustyöhön: osaamista hyvään arkeen. 1.-2.painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Eskola, A. 1994. Elämän merkitys- metodologinen näkökulma. Gerontologia 8 (2), 84– 85.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. p. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Frankl, V. 2009 Ihmissyyden rajalla. Suomentaja Osmo Jokinen ja Eila Sanborg. 3. uud.p. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Fried, S., Heimonen, H. & Jokinen, P. 2013. Mielen hyvinvoinnin vahvistamisen keinoja kertyy elämäkokemuksen myötä. Vanhustyö (1), 44–45.

Hakonen, S. 2008. Ikääntyvien voimavarat. Teoksessa: A. Suomi & S. Hakonen (toim.) Kuluerästä voimavaraksi: Sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskokemuksiin. Juva: PS- kustannus, 12–148.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uud. p. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. uud. p. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hämäläinen, J. 2011. Eksistentiaalianalyysistä eteenpäin. Logoterapian periaatteiden soveltaminen sosiaalityössä. Teoksessa: P. Ruuskanen., K. Savolainen & M. Suonio (toim.) Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. EU: Copyright UNIPress ja kirjoittajat, 70–82.

Ikäihmisten palvelujen laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisuja. 2008:3. Sosiaali- ja terveysministeriö & Suomen Kuntaliitto. Helsinki: Yliopistopaino.

Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. 3. uud. p. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Karjalainen, P. 2013. Niin paljon kuuluu elämään. Vanhustyö (5), 4.

Kivelä, S-L. 2009. Depressiosta tasapainoon- Hyvä elämä iäkkäänä.1.-2. p. Sastamala: Kirjavälitys Oy.

Koskinen, S., Aalto, L., Hakonen, S. & Päivärinta, E. 1998. Vanhustyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Koskinen, S. 2005. Ikääntymisen voimavarat gerontologisen sosiaalityön taustalla. Gerontologia 19 (4), 195.

- Koskinen, S. 2006. Kohtaaminen sosiaaligerontologisen tutkimuksen valossa elämän tarkoituksellisuuden kokemuksen merkitys vanhuudessa. [verkkosivu]. Luento Validaatiosta TunteVa-an-juhlaseminaarissa Tampereella 27.10.2006. [viitattu 13.10.2013]. Saatavana: <http://www.yumpu.com/fi/document/view/10410389/simo-koskinen-emeritusprofessori-lapin-yliopisto-sosiaalityon-laitos->
- Koskinen, S. 2012. Voimavarat positiivisen ikääntymisen perustana. [verkkosivu]. Eloisa ikä-vuosista viis! Seminaari positiivisen ikääntymisen puolesta. Vanhustyön keskusliitto ry. Helsinki. 10.10.2012. [viitattu 13.10.2013] Saatavana: http://eloisaika-fi-bin.directo.fi/@Bin/eb2fc2105728e7dcaa2fc995d3e01082/1381668580/application/pdf/30281/simo_koskinen.pdf
- Koskinen, S. 2013. Rohkeasti ikääntyvä suuntautuu tulevaisuuteen. Vanhustenhuollon uudet tuulet (2-3), 12.
- L 28.12.2012/980. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista. [verkkosivu]. Finlex. [viitattu 5.10.2013]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>
- Laine, M. & Heimonen, SL. 2010. Mahdollisuuksien matka: Logoterapeuttinen ajattelu muistisairaahan ihmisen hoidossa. Jyväskylä: Oriveden hoivapalveluyhdistys ry.
- Laine, M. 2013. Mielen voimaa: Logoterapeuttisia näkökulmia mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen. Helsinki: Painotalo Kyriiri Oy.
- Lehtonen, H. 2004. Jyllin Kodin strategiatyöohjelma 2004-2012. Jalmari Jyllin Säätiö. Julkaisematon.
- Lehtonen, H. & Koskela, N. Apo.työkaluoptika 1.0. Arviointimenetelmän taustoitus. Jalmari Jyllin Säätiö. Julkaisematon.
- Näslindh-Ylispangar, A. 2012. Vanhuksen terveyden, hyvinvoinnin ja hyvän elämän edistäminen. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Pohjola, L. & Muurinen, S. 2010. Yhteisöllisen hoitotyön mallin kehittäminen Helsingin vanhustenkeskuksessa. Gerontologia 24 (3), 267–271.
- Raaticainen, R. 1998. Yhteisöllisyys, eettisyys ja hoitotyön kehitys. Teoksessa: T. Parviainen & M. Pelkonen (toim.) Yhteisöllisyys- avain parempaan terveyteen: työvälineitä hoitotyöhön. Stakes raportteja 217. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 55–64.
- Read, S. 2008. Elämän tarkoituksellisuuden tunne. Teoksessa: E. Heikkinen & T. Rantanen (toim.) Gerontologia. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 231.

Saarenheimo, M. 2003. Merkityksellinen elämä. Teoksessa: M. Marin & S. Hakonen (toim.) Seniori- ja vanhustyö arjen kulttuurissa. Juva: WS Bookwell Oy, 46–48.

Sarvimäki, A. 2008. Gerontologisen hoitotyön arvot ja eettiset periaatteet. Teoksessa: P. Voutilainen & P. Tiikkainen (toim.) Gerontologinen hoitotyö. 1. p Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 27–35.

Sarvimäki, A. & Stenboc-Hult, B. 2009. Hoitotyön etiikka. 1.p. Helsinki: Edita Prima.

Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki.

Tietäväinen, S. 2003. Yksilöllisyys ja sosiaalinen vanhustyössä: vaihtoehtoja medikalisaatiolle? Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimukset ja selvitykset. Nro 6.

Tikka, M. 1994. Omaelämäkerralliseen ikään. Gerontologia 8 (3), 160–164.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud.p Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilkko, A. 2008. Koti on muutakin kuin asumista ja hoivaa. Sosiaaliturva (10), 8–9.

Vähäkangas, P. 2008. Toimintakykyä edistävä hoitotyö. Teoksessa: P. Voutilainen & P. Tiikkainen (toim.) Gerontologinen hoitotyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 147.

Ylinen, S. 2008. Gerontologinen sosiaalityö. Gerontologia 22 (3), 172.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje asukkaille

Liite 2. Saatekirje hallituksen jäsenille

Liite 3. Saatekirje henkilökunnalle (kyselylomake)

Liite 4. Saatekirje henkilökunnalle (avoimet kysymykset)

Liite 5. Suostumus tutkimukseen

Liite 6. Haastattelukysymykset asukkaille

Liite 7. Haastattelukysymykset hallituksen jäsenille

Liite 8. Avoimet haastattelukysymykset henkilökunnalle

Liite 9. Kyselylomake henkilökunnalle

LIITE 1. SAATEKIRJE ASUKKAILLE

Haastattelu Jyllin Kodin asukkaiden hyvän elämän toteutumisesta asukkaiden kokemana

Hyvä Jyllin Kodin asukas,

Suoritan sosionomi-opiskeluja (Amk) Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja teen Jyllin Kodin kehittämistyötä varten opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni käsittelee seniorin hyvän elämän tunnuspiirteitä ja kyselyllä kartoitan henkilökunnan, asukkaiden ja hallituksen näkemyksiä siitä, mitä seniorin hyvä elämä on ja miten se toteutuu Jyllin Kodin ryhmäkodissa. Toivon, että voisin haastatella teitä ja saada arvokkaan näkemyksenne ja kokemuksenne opinnäytetyön aineistooni.

Haastattelun tuloksia hyödynnetään myös tulevien ja olemassa olevien YhteisöKotien palvelumuotoilun uudelleenrakentamisessa.

Ystävällisin terveisin

Leena Simonen
Palvelupäällikkö
Jyllin Kodit

LIITE 2. SAATEKIRJE HALLITUKSEN JÄSENILLE

Haastattelu Jyllin Kodin asukkaiden hyvän elämän tunnuspiirteistä hallituksen näkökulmasta

Hyvä Jalmari Jyllin Säätiön hallituksen jäsen,

Tämä hallitukselle tarkoitettu teemahaastatteluna toteutuva kysely on osa Jyllin Kodin strategiaohjelmaa. Haastattelun tuloksia hyödynnetään YhteisöKodin palvelumuotoilun uudelleenrakentamisessa ja lisäksi se on osa sosionomi-opiskelujeni (Amk) opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni käsittelee seniorin hyvän elämän tunnuspiirteitä ja kyselyllä kartoitan henkilökunnan, asukkaiden ja hallituksen näkemyksiä siitä, mitä seniorin hyvä elämä on ja miten se toteutuu Jyllin Kodin YhteisöKodissa. Toivon, että saisin haastateltavaksi 3-4 vapaaehtoista hallituksen jäsentä.

Haastatteluajan varaamiseksi voit ottaa yhteyttä soittamalla minulle numeroon (03-45904657, 050 5102313) tai laittamalla sähköpostia leena.simonen@jyllinkodit.fi.

Jokainen vastaus on tärkeä ja sinunkin mielipiteesi vaikuttaa siihen, miten palvelulupauksemme senioreille hyvästä elämästä näkyy Jyllin Kodin YhteisöKodeissa.

Vastaamalla suoritat osan omaa osuuttasi Jyllin Kodin kehittämistyössä ja olet mukana vaikuttamassa asukkaiden hyvän elämän toteutumiseen.

Ystävällisin terveisin

Leena Simonen

LIITE 3. SAATEKIRJE HENKILÖKUNNALLE (KYSELYLOMAKE)

Kysely Jyllin Kodin asukkaiden hyvän elämän tunnuspiirteistä työntekijän näkökulmasta

Hyvä Jyllin Kodin työntekijä,

Tämä henkilökunnalle tarkoitettu kysely on osa Jyllin Kodin strategiaohjelmaa. Kyselyn tuloksia hyödynnetään YhteisöKodin palvelumuotoilun uudelleenrakentamisessa ja lisäksi se on osa sosionomi-opiskelujeni (Amk) opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni käsittelee seniorin hyvän elämän tunnuspiirteitä ja kyselyllä kartoitan henkilökunnan, asukkaiden ja hallituksen näkemyksiä siitä, mitä seniorin hyvä elämä on ja miten se toteutuu Jyllin Kodin YhteisöKodissa. Aineistoa kerään tämän kyselyn lisäksi haastatteleamalla asukkaita ja hallituksen jäseniä sekä Jyllin Kodin jokainen toimintoyksikkö vastaa ryhmänä avoimiin kysymyksiin, jotka ovat JJS-Traineen oppimisympäristössä.

Jokainen vastaus on tärkeä ja sinunkin mielipiteesi vaikuttaa siihen, miten palvelulupauksemme senioreille hyvästä elämästä näkyy Jyllin Kodin YhteisöKodeissa.

Kyselyn täyttämiseen kannattaa varata aikaa noin 30 min. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää välillä täyttääkseen sen myöhemmin loppuun. Vastatut väittämät näkyvät vihreinä.

Kysely avataan 6.5. ja vastausaikaa siihen on 19.5.2013 asti.

Vastaamaan pääset osoitteessa www.jjstrainee.fi.

Kirjaudu sisään oikeasta yläkulmasta omilla tunnuksillasi etunimi.sukunimi@jyllinkodit.fi sekä salasanasillasi etunimi2013. Jos olet vaihtanut aiemmin salasanasasi, etkä muista sitä – ota yhteys Outiin p. 631 tai outi.kangaslampi@jyllinkodit.fi. Myös uudet käyttäjät pääsevät kirjautumaan käyttäjätunnuksella etunimi.sukunimi@jyllinkodit.fi sekä salasanasillaan etunimi2013.

Kirjaututtuasi sisään mene välilehdelle ”Kyselyt”. Lue väittämät huolellisesti ja paina mieleisesi vastausvaihtoehdon valittuasi aina kohtaa ”Tallenna ja jatka”.

Muistathan painaa lopuksi kyselyn täytettyäsi kohtaa ”Olen valmis”!

Kaikkia tietoja käsitellään ehdottoman **luottamuksellisesti**. Vastaukset kertyvät JJS-Traineen kyselytyökaluun ja vastausajan päätyttyä Outi lähettää aineiston kyselytyökalusta minulle analysoitavaksi.

Kyselyyn voit vastata **nimelläsi tai nimettömänä**, tärkeintä on kuulla mahdollisimman kattavasti henkilökunnan mielipiteet asukkaiden hyvän elämän toteutumisesta Jyllin Kodilla.

Kyselyn tulokset tulen esittelemään jokaiselle toimintayksilölle erikseen ja siinä käydään läpi yhteenvetona koko talon vastaukset.

Vastaamalla suoritat osan omaa osuuttasi Jyllin Kodin kehittämistyössä ja olet mukana vaikuttamassa asukkaiden hyvän elämän toteutumiseen.

Heikki Lehtonen ja Leena Simonen

toimitusjohtaja palvelupäällikkö

Lisätietoja asiasisällöstä Leenalta puh. (03) 4590 4657 ja teknisten ongelmien ilmaantuessa ota yhteyttä Outiin, puh. (03) 4590 4631

LIITE 4. SAATEKIRJE HENKILÖKUNNALLE (AVOIMET KYSYMYKSET)

Avoimet kysymykset Jyllin Kodin asukkaiden hyvän elämän tunnuspiirteistä työntekijäryhmän näkökulmasta

Hyvä Jyllin Kodin työntekijä,

Tämä työyksiköille suunnattu yhteinen, avoimiin kysymyksiin perustuva kysely jatkaa samaa tarkoitusta, kuin aiempikin kysely eli on osa Jyllin Kodin strategiaohjelmaa. Tämänkin kyselyn tuloksia hyödynnetään YhteisöKodin palvelumuotoilun uudelleenrakentamisessa ja lisäksi se on osa sosiologi-opiskelujeni (Amk) opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni käsittelee seniorin hyvän elämän tunnuspiirteitä ja kyselyllä kartoitan henkilökunnan, asukkaiden ja hallituksen näkemyksiä siitä, mitä seniorin hyvä elämä on ja miten se toteutuu Jyllin Kodin YhteisöKodissa.

Tämän toisen kyselyn toteuttamistarkoituksena on, että jokainen työyksikkö vastaa omana ryhmänään avoimiin kysymyksiin, jotka ovat JJS-Traineen oppimisympäristössä (www.jjstraineefi).

Jokainen vastaus on tärkeä ja sinunkin mielipiteesi vaikuttaa siihen, miten palvelulupauksemme senioreille hyvästä elämästä näkyy Jyllin Kodin YhteisöKodeissa.

Kysymyksien vastaukset kirjataan oppimisympäristöön yhdessä työyksikön vastaavan johdolla ja tärkeää on huomioida, että kaikilla työyksikön jäsenellä on mahdollisuus kertoa näkemyksensä Jyllin Kodin hyvän elämän tunnuspiirteistä.

Kysely avataan 21.5. ja vastausaikaa siihen on 2.6.2013 asti.

Vastaamaan pääset osoitteessa www.jjstraineefi.

Kirjaudu sisään oikeasta yläkulmasta omilla tunnuksillasi etunimi.sukunimi@jyllinkodit.fi sekä salasanallasi etunimi2013. Jos olet vaihtanut aiemmin salasanasi, etkä muista sitä – ota yhteys Outiin p. 631 tai outi.kangaslampi@jyllinkodit.fi.

Kirjaututtuasi sisään näet aloitussivulla Kurssit-kohdan alla Yhteisöhoito 2013 -kurssin, klikkaa kurssin nimeä. Tämän jälkeen pääset lukemaan keskusteluun liittyvän saateen, vastaamaan pääset oikealta – valitse oman kotisi keskustelualue.

Kyselyn tulokset tulen esittelemään jokaiselle toimintayksilölle erikseen ja siinä käydään läpi yhteenvetona koko talon vastaukset.

Vastaamalla suoritat osan omaa osuuttasi Jyllin Kodin kehittämistyössä ja olet mukana vaikuttamassa asukkaiden hyvän elämän toteutumiseen.

Heikki Lehtonen ja Leena Simonen
toimitusjohtaja palvelupäällikkö

Lisätietoja asiasisällöstä Leenalta puh. (03) 4590 4657 ja teknisten ongelmien ilmaantuessa ota yhteyttä Outiin, puh. (03) 4590 4631

LIITE 5. SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN

Suostumus tutkimukseen

Seniorin hyvän elämän tunnuspiirteet Jyllin Kodilla

Minua on pyydetty osallistumaan tutkimukseen, joka koskee seniorin hyvän elämän tunnuspiirteitä ja seniorin hyvän elämän toteutumista Jyllin Kodilla. Minulle on kerrottu työn tarkoitus, toteutus ja tutkimusmenetelmä. Antamani tietoja ei luovuteta ulkopuolisille, eikä henkilöllisyyteni tule esille missään tutkimuksen vaiheessa. Tutkimuksen jälkeen haastatteluaineisto hävitetään. Annan luvan haastatteluni nauhoittamiseen ja minulla on oikeus keskeyttää tähän tutkimukseen osallistuminen missä tahansa tutkimuksen vaiheessa, ilmoittamalla keskeyttämisestä tutkimuksen toteuttajalle.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Tutkimuksen tekijän yhteystiedot

Leena Simonen
03-45904657
leena.simonen@jyllinkodit.fi

LIITE 6. HAASTATTELUKYSYMYKSET ASUKKAILLE

Asukkaiden teemahaastatteluiden kysymykset

1. Mistä ikäihmisen hyvä elämä koostuu / mitä se sisältää?
2. Mitä ajattelitte hyvästä elämästä ennen ja mitä ajattelette siitä nyt?
3. Mitkä asiat mielestänne edistävät teidän hyvää elämää Jyllin Kodilla?
4. Mitkä asiat ajattelette estävän teidän hyvän elämän toteutumista Jyllin Kodilla?
5. Millaiseksi koette tällä hetkellä toimintakykyenne (liikkuminen, muisti, terveys)? Arjessa selviytymisen?
6. Mitä vahvuuksia koette toimintakyvyssänne tällä hetkellä olevan?
7. Pystyttekö käyttämään jäljellä olevia voimavaroja Jyllin Kodilla?
8. Estääkö jokin seikka teitä käyttämästä jäljellä olevia voimavaroja?
9. Pystyttekö / saatteko päättää omaa elämääne koskevista asioista itse?
10. Pystyttekö vaikuttamaan ryhmäkodin toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon?
11. Huomioidaanko mielestänne yksilöllisyys suunniteltaessa teille toimintaa ?
12. Saatteko vaikuttaa omaan hoitoonne liittyvissä asioissa?
13. Mitä merkitsee teille läheiset ihmissuhteet?
14. Onko teillä ollut mahdollisuus luoda Jyllin Kodilla ystävyysuhteita?
15. Mitkä tällä hetkellä ovat teille merkitykselliset ihmissuhteet?
16. Mistä koostuu mielestänne mielekäs arki?
17. Mikä Jyllin Kodin toiminnassa on sellaista, joka tukee mielekästä arkea?
18. Mikä Jyllin Kodin toiminnassa estää teitä kokemasta mielekästä arkea?
19. Mikä asiat mielestäsi vaikuttavat ikäihmisen kotiutumiseen uudessa ympäristössä?
20. Oletteko kotiutunut Jyllin Kodille?
21. Mitkä asiat ovat vaikuttaneet omaan kotiutumiseen Jyllin Kodilla?

LIITE 7. HAASTATTELUKYSYMYKSET HALLITUKSEN JÄSENILLE

Teemahaastattelun kysymykset

- 1 Mistä seniorin hyvä elämä koostuu/ mitä se sisältää?**
- 2 Mitkä asiat mielestäsi edistävät seniorin hyvää elämää Jyllin Kodilla?**
  - 2 a. Miten mielestäsi Jyllin Kodin henkilökunta edistää senioreiden hyvää elämää?
  - 2 b. Miten mielestäsi Jyllin Kodin henkilökunnan tulisi edistää senioreiden hyvää elämää?
  - 2 c. Miten mielestäsi Jyllin Kodit Oy:n ja Jalmari Jyllin Säätiön hallituksen jäsenet edistävät senioreiden hyvää elämää?
  - 2 d. Miten mielestäsi Jyllin Kodit Oy:n ja Jalmari Jyllin Säätiön hallituksen tulisi edistää senioreiden hyvää elämää?
- 3 Mitkä asiat ajattelet estävän seniorin hyvän elämän toteutumista Jyllin Kodilla?**
  - 3 a. Onko mielestäsi Jyllin Kodin henkilökunnan toimintatavassa sellaista, jotka estävät seniorin hyvän elämän toteutumista?
  - 3 b. Onko mielestäsi Jyllin Kodit Oy:n ja Jalmari Jyllin Säätiön hallituksen toimintatavassa sellaista, jotka estävät seniorin hyvän elämän toteutumista?
- 4 Mitä mielestäsi tarkoittaa elämän tarkoituksellisuus seniorin elämässä?**
- 5 Mitkä asiat ajattelet tukevan seniorin elämän tarkoituksellisuuden tunnetta Jyllin Kodilla?**
- 6 Mitkä asiat ajattelet estävän seniorin elämän tarkoituksellisuuden tunnetta Jyllin Kodilla?**
- 7 Miten mielestäsi seniorin toivon olemassaoloa tai sen löytymistä voidaan tukea Jyllin Kodilla?**
- 8 Mitkä asiat mielestäsi estävät seniorin toivon kokemuksia Jyllin Kodilla?**

LIITE 8. AVOIMET HAASTATTELUKYSYMYKSET HENKILÖKUNNALLE

Pohtikaa ja vastatkaa jokainen yksikkö ryhmätehtävänä seuraaviin kysymyksiin

Yksikkö _____

- 1 Mitä mielestäsi tarkoittaa asukkaan hyvä elämä Jyllin Kodilla?
- 2 Mitkä asiat mielestäsi edistävät asukkaan hyvää elämää Jyllin Kodilla?
- 3 Mitkä asiat ajattelet estävän asukkaan hyvän elämän toteutumista Jyllin Kodilla?
- 4 Mitä mielestäsi tarkoittaa elämän tarkoituksellisuuden tukeminen asukkaan elämässä Jyllin Kodilla?
- 5 Mitkä asiat ajattelet tukevan asukkaan elämän tarkoituksellisuuden tunnetta Jyllin Kodilla?
- 6 Mitkä asiat ajattelet estävän asukkaan elämän tarkoituksellisuuden tunnetta Jyllin Kodilla?
- 7 Miten mielestäsi asukkaan toivon olemassaoloa tai sen löytymistä voidaan tukea?
- 8 Mitkä asiat mielestäsi estävät asukkaan toivon olemassaolon tai sen löytymisen tukemista?

LIITE 9. KYSELYLOMAKE HENKILÖKUNNALLE

Kyselylomake

Taustatiedot

1. Ikä
a. alle 20 vuotta	d. 40-49 vuotta
b. 20-29 vuotta	e. 50-59 vuotta
c. 30-39 vuotta	f. 60 vuotta tai yli
2. Sukupuoli
a. mies
b. nainen
3. Koulutus
a. Peruskoulu tai kansakoulu
b. Ammattikoulu
c. Lukio
d. Opistotaso
e. Ammattikorkeakoulu
f. Korkeakoulu tai yliopisto
g. Muu mikä _____
4. Kuinka kauan olet työskennellyt nykyisessä työpaikassasi? _____ vuotta
5. Työsuhde
a. vakituinen
b. määräaikainen
c. tilapäinen
6. Työpiste
a. Jussin Koti	f. Kaikki Kodit
b. Toivon Koti	g. Seniorikeskus
c. Selman Koti	h. Ravintola
d. Laurin Koti	i. Muu, mikä _____
e. Ainon Koti	
7. Nykyinen pääasiallinen työtehtäväsi?
a. hoitajan työtehtävät
b. hoitajan sekä vuorovastaavan työtehtävät
c. sairaanhoitajan työtehtävät
d. kodinvastaavan työtehtävät
e. kuntoutuksen työtehtävät
f. ravintolan työtehtävät
g. Muu, mikä _____

LIITE 9. KYSELYLOMAKE HENKILÖKUNNALLE

Seniorin hyvää elämää tukevat asiat Jyllin Kodilla
Miten mielestäsi seuraavat asiat **toteutuvat** Jyllin Kodilla?
VALITSE LISÄKSI
yksi jokaisesta kysymysalueesta, jonka toivot kehitettävän
Jyllin Kodilla tavoiteltaessa asukkaillemme lupaamaa hyvää elämää

1. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen asumisen viihtyvyyttä tuettaessa

Täysin samaa mieltä	Jossain määrin samaa mieltä	Jossain määrin eri mieltä	Täysin eri mieltä
---------------------	-----------------------------	---------------------------	-------------------

- a Asukas saa sisustaa huoneensa omilla tavaroilla
- b asukkaan kanssa sovitaan, jos huoneen sisustusta pitää muuttaa (esim. apuvälineiden vuoksi tms.)
- c Asukkaan huoneen sisustusta määrittelee turvallisuus
- d Asukkaan huoneen sisustusta määrittelee kodinomaisuus
- e Asukkaan huoneen sisustusta määrittelee puhtaanapidon helppous
- f Yhteisökodin tilat tukevat asukkaan ja läheisen kahdenkeskistä yhdessäoloa

2 Asukkaan hyvän elämän toteutuminen kodin merkitystä tuettaessa

- a Yhteisökodin toiminta tukee asukkaan mahdollisuutta jatkaa aikaisempaa elämäntyyliänsä
- b Asukkaalla on mahdollisuus jatkaa tuttuja rutiinejaan yhteisökodissa
- c Jyllin Kodin ulkoilalueet mahdollistavat asukkaiden luontokokemukset
- d Yhteisökodin toiminta mahdollistaa asukkaiden luontokokemukset
- e Asukkaan kotiutumista tuetaan henkilökunnan vuorovaikutuksella
- f Asukkaan kotikokemusta tuetaan mahdollistamalla asukkaiden ja läheisten yhdessäolo ja yhteydenpito

3. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen yksityisyyden tukemisessa

- a Asukkaan huoneeseen mentäessä aina koputetaan oveen
- b Asukkaan yksityisyyttä varjellaan asukasta hoidettaessa
- c Asukkaan kohtaamisessa huomioidaan asukkaan elämänhistoria
- d Asukas määrittelee tärkeät merkityksensä elämälleen
- e Asukkaan yksinolo toteutetaan asukkaan tarpeista lähtöisin
- f Asukkaan yksityisyyttä estää kahden hengen huonejärjestelyt

LIITE 9. KYSELYLOMAKE HENKILÖKUNNALLE

4. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen yhteisöllisyyden tukemisessa	Täysin samaa mieltä	Jossain määrin samaa mieltä	Jossain määrin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a				
b				
c				
d				
e				
f				
- Henkilökunta tukee asukkaiden välistä sosiaalista vuorovaikutusta
- Henkilökunta tukee asukasta sosiaalisten suhteiden ylläpidossa omaisiin, tuttaviiin jne..
- Asukkaat ja omaiset ovat tasavertaisessa suhteessa henkilökuntaan nähden
- Asukkaiden ja henkilökunnan yhteisökokouksia pidetään säännöllisesti
- Asukkaalla on mahdollisuus osallistua yhteisökodin toiminnan suunnitteluun
- Asukkaan omaisilla on mahdollisuus osallistua yhteisökokouksiin
- 5. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen yksilöllisyyden tukemisessa**
- a Asukkaan elämänvakaumus huomioidaan palvelusuunnitelmassa
- b Asukasta rohkaistaan tekemään päätöksiä, jotka koskettavat hänen elämänsä (esim. palvelusuunnitelmaa laadittaessa)
- c Palvelusuunnitelman sisältöön vaikuttavat yhteisökodin toimintatavat
- d Asukkaan elämänhistorian kerääminen on tärkeää
- e Asukkaan yksilölliset voimavarat huomioidaan yhteisökodin toiminnan suunnittelussa
- f Asukkaan elämänvakaumus ohjaa asukkaalle suunnattua toimintaa
- 6. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen hygienianhoidossa**
- a asukkaan hygienianhoito on kellonaikaan sidonnainen
- b asukkaan on mahdollisuus vaikuttaa hygieniahoitonsa ajankohtaan
- c asukkaan on mahdollisuus vaikuttaa hygieniahoitonsa" tapahtumapaikkaan"
- d asukkaan on mahdollisuus vaikuttaa oman hygieniahoitonsa sisältöön
- e asukasta avustetaan hygienian hoidossa vain siinä määrin kuin asukas ei itse siitä suoriudu
- f asukasta avustaa hygienian hoidossa omahoitaja työvuorossa ollessaan

LIITE 9. KYSELYLOMAKE HENKILÖKUNNALLE

7. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen pukeutumisessa	Täysin samaa mieltä	Jossain määrin samaa mieltä	Jossain määrin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a asukkaalla on mahdollisuus valita vaatteet, mitä haluaa pukea ylleen b asukkaan aikaisempi elämäntapa huomioidaan hänen tarvitessaan apua vaatteiden valinnassa. c asukkaan pukeutumista määrittelee helppo puettavuus d asukkaan pukeutumista määrittelee vaateen ulkonäkö e palvelusuunnitelmassa on määriteltä asukkaan oma tahto pukeutumisensa toteutuksesta f asukas ei useimmiten voi vaikuttaa vaatteiden/pukeutumisen suunnitteluun				
8. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen päivittäisissä ruokailuissa				
a asukkaan ruokailuja määrittelevät sovitut ruokailuajat b asukkaan ruokailuja määrittelee eri tapahtumiin osallistumiset c ruokailuja määrittelee tietty järjestys (esim. yhteisesti sovittu järjestys mistä ruokailussa avustaminen aloitetaan) d asukkaalla on mahdollisuus valita vaihtoehtoja ruokailussa e asukkaalla on mahdollisuus toteuttaa mielitekojaan ruokaillessaan f asukkaiden ja henkilökunnan yhteiset ruokailuhetket ovat tärkeitä				
9. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen kuntoutuksen tukemisessa				
a kuntoutumisen tukeminen toteutuu tavoitteellisesti osana asukkaan palvelusuunnitelmaa (moniammatillinen työryhmä) b asukkaalla on mahdollisuus käyttää olemassa olevia voimavaroja päivittäisissä toiminnoissaan c asukkaalle tehtävät päivittäisten toimintojen aikataulut rajoittavat asukkaan kuntoutumista d asukkaan kuntoutumista tuetaan erikseen sovittuna toimintona/tehtävänä e asukkaan kuntoutuksen tukeminen on osa omahoitajan työtä f asukkaalle mahdollistetut luovat toiminnot liittyvät kuntoutumisen tukemiseen (esim. musiikki ja taidetyön muodot)				

LIITE 9. KYSELYLOMAKE HENKILÖKUNNALLE

	Täysin samaa mieltä	Jossain määrin samaa mieltä	Jossain määrin eri mieltä	Täysin eri mieltä
10. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen levon ja nukkumisen huomioimisessa				
a asukas määrittelee levon tarpeen				
b asukkaan levolle viennin määrittelee yhteisökodin toimintatapa				
c asukkaan levolle vieniä määrittelevät asukkaalle järjestettävät tapahtumat				
d asukas saa levätä/nukkua niin pitkään kuin haluaa				
e asukkaalle pystytään turvaamaan häiritsemätön lepo/uni aika				
f palvelusuunnitelmaan on kirjattu asukkaan oma tahto levon ja nukkumisen toteutuksesta				
11. Asukkaan hyvän elämän toteutuminen osallisuutta tukien				
a asukas osallistuu yhteisökodin arjen toimintoihin toimintakyvyn rajoituksistaan huolimatta				
b toimintaympäristö korostaa enemmän asukkaan kykyjä kuin rajoituksia				
c asukasta tuetaan ja rohkaistaan päätöksenteossa jotka koskevat yhteisökodin toimintaa				
d asukkaalla on mahdollisuus osallistua hänelle mielekkääseen tekemiseen				
e asukkaalla on mahdollisuus toimia ja olla käytettävissä myös toisten hyväksi				
f palvelusuunnitelmaan on kirjattu asukkaan oma tahto osallistumisestaan yhteisökodin toimintaan				

Kiitos ajankäytöstäsi ja arvokkaista vastauksistasi!